

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

Karar Tarihi : 9/11/2022

R.G.Tarih-Sayı : 5/4/2023-32154

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 140 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin “...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” bölümünün,

B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

C. 63. maddesinin,

Ç. 68. maddesinin (8) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinin “Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere...” bölümünün,

D. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan “...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...” ibaresinin,

E. 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

F. 163. maddesinin,

G. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendinde yer alan “...her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek.” ibaresinin,

Ğ. 257. maddesinin,

H. 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ile yurtdışı şube ve bürolarının...” ibaresinin,

I. 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

İ. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinin,

J. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

K. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin,

L. 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresinin,

M. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin,

N. 647. maddesinin,

O. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

Ö. 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...*gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...*” ibaresinin,

P. 688. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

R. 690. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...*gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...*” ibaresinin,

S. 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendinin,

Ş. 759. maddesinin (3) numaralı fıkrasının,

T. 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi ile (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

U. 799. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin başlığı ile birlikte değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin,

Anayasa’nın 2., 8., 10., 20., 60., 70., 104., 123., 128., 133. ve 137. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALLARI VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKMÜ İLE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME KURALLARI

A. İptali İstenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Kuralları

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin (CBK) iptali talep edilen kuralların da yer aldığı:

1. 54. maddesi şöyledir:

“Düzenleme yetkisi

*MADDE 54 – (1) İl afet ve acil durum müdürlükleri ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin norm kadro ilke ve standartları, ilgili kurumların görüşü üzerine Başkanlıkça her bir il müdürlüğü için ayrı ayrı belirlenir. İl afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü **personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.**”*

2. 55. maddesi şöyledir:

“Uzman ve denetçi istihdamı

MADDE 55 – (1) Başkanlıkta 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzman ve Uzman Yardımcıları istihdam edilebilir.

(2) Başkanlık merkez teşkilatında 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları istihdam edilebilir. Başkanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları bağımsız

genel müdürlüklerin müfettiş ve müfettiş yardımcılara tanınan mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklara sahiptir.

(3) (Ek: RG-9/6/2022-31861-C.K-103/16 md.) Başkanlık taşra teşkilatında 657 sayılı Kanununun ek 44 üncü maddesine göre İl Afet ve Acil Durum Uzmanı ve İl Afet ve Acil Durum Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.”

3. 63. maddesi şöyledir:

“Yurt dışı teşkilatı

MADDE 63- (1) Başkanlık, yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) Yurt dışı teşkilatında görevlendirileceklerin hâlen Avrupa Birliği İşleri Uzmanı veya daha üst kadrolarda çalışıyor olmaları gerekir.

(3) Avrupa Birliği nezdinde daimi temsilci yardımcısı olarak atanana, Daimi Temsilci Yardımcısı kadrosuna atanana ilişkin malî ve sosyal haklarına ilişkin hükümleri aynı usûl ve esaslar çerçevesinde uygulanır.”

4. 68. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“(8) Merkezde hizmetler ilgisine göre, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 23 üncü, ek 25 inci, ek 26 ncı ve ek 27 nci maddelerine göre istihdam edilen personel eliyle yürütülür. Ayrıca Merkez, Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programlarının tanıtımı amacıyla toplam yetmiş kişiyi geçmemek üzere geçici süre ile rehberler görevlendirebilir. Rehberler hariç olmak üzere Merkezde her ne şekilde olursa olsun istihdam edilecek personel sayısı ikiyüzyirmiden fazla, uzman ve uzman yardımcısı sayısı ise yüzotuzdan az olamaz. Sözleşmeli personele 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun disiplin hükümleri kıyasen uygulanır. **Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere Merkez personeli 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükümlerine tabidir.”**

5. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendi şöyledir:

“Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığı

MADDE 143 – (1) Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

...

ğ) Vergiye gönüllü uyumu artırmak, vergi kayıp ve kaçağı ile mücadele etmek ve tahsilatta etkinliği artırmak amacıyla mükellefiyet, vergilendirme ve vergiye uyum düzeyine ilişkin yapılacak çalışmalar için **her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak suretiyle oluşturulacak Risk Analizi Sistemi üzerinden risk analizi yapmak ve vergiye gönüllü uyum düzeyini ölçmek.**

...”

6. 155. maddesi şöyledir:

“Uzman personel çalıştırılması

MADDE 155 – (1) Başkanlık merkez teşkilatında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine göre Devlet gelir uzmanı ve Devlet gelir uzman

yardımcısı; taşra teşkilatında ise anılan Kanunun ek 44 üncü maddesine göre vergi istihbarat uzmanları, gelir uzmanları, gelir uzman yardımcıları istihdam edilir.

(2) Başkanlıkta, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre sözleşmeli personel çalıştırılabilir. (Mülga cümle: RG-26/12/2019-30990-CK-54/3 md.) (...)

(3) Gelir İdaresi grup müdürü, vergi dairesi müdürü, müdür, vergi dairesi müdür yardımcısı ve müdür yardımcısı kadrolarına atanacakların, yapılacak yazılı ve sözlü sınavlardan ayrı ayrı yüz tam puan üzerinden en az yetmiş puan almaları şarttır. **Ancak Devlet gelir uzmanlığına atandıktan sonra bu unvanda en az beş yıl hizmeti bulunanlar sınava tabi tutulmadan müdür olarak atanabilirler.** Bu sınavlara katılacak personelin belirlenmesi ile sınavlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

7. 163. maddesi şöyledir:

“Yurtdışı teşkilatı

MADDE 163 – (1) Genel Müdürlük, yurtdışı teşkilatına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi esaslarına uygun olarak yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) **Büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin görevleri şunlardır:**

a) **Görevli oldukları ülkelerdeki kurum ve kuruluşlarla Genel Müdürlük arasında göç alanına ilişkin iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.**

b) **Genel Müdürlüğün görev alanına giren konulardaki gelişmeleri izlemek ve Genel Müdürlüğe iletmek.**

c) **Buldukları ülkeyle ülkemiz arasında göç alanındaki mevzuatın uygulanmasını takip etmek.**

ç) **Düzensiz göçe konu yabancıların sınır dışı edileceği veya gönüllü geri dönüşlerinin sağlanacağı ülkelerde bu faaliyetleri kolaylaştırmak amacıyla gerekli temas ve bağlantıları kurmak.**

d) **Mense ülke bilgilerine ilişkin işlemleri yürütmek.**

e) **Genel Müdürlükçe insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin olarak verilecek görevleri yapmak.**

f) **Görevli oldukları ülkelerle müştereken yürütülecek göç ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin proje tekliflerini önermek, hazırlamak ve yürütülen projeleri takip etmek.**

g) **Genel Müdürlükçe verilecek diğer görevleri yapmak.**

(3) **Konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri şunlardır:**

a) **Konsolosluklara yapılacak vize ve ikamet izni başvurularını almak ve sonuçlandırmak.**

b) **Başvurularla ilgili bilgi ve belgeleri toplamak, eksik bilgi ve belgeleri yabancından talep etmek, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirmek ve bunları kayıt altına almak.**

c) *Konsolosluklarca karara bağlanabilecek vize başvurularını doğrudan, ikamet izni başvuruları ile Genel Müdürlüğün kararını gerektiren vize başvurularını ise Genel Müdürlüğün kararını aldıktan sonra konsolosun onayına sunmak.*

ç) *Türkiye’den sınır dışı edilecek veya gönüllü geri dönecek yabancıların, gidecekleri ülkedeki iş ve işlemlerinde yardımcı olmak.*

d) *Görev yaptıkları ülkede göç konuları ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve yıllık raporlar hazırlamak.*

e) *Göç alanına ilişkin konsoloslar tarafından verilen diğer görevleri yürütmek.*

f) *Genel Müdürlükçe verilecek diğer görevleri yürütmek.”*

8. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendi şöyledir:

“Başkanlığın görevleri

MADDE 234 – (1) Başkanlığın görevleri aşağıda belirtilmiştir:

...

t) *KOBİ ve girişimcilere yönelik belirlenen destek politikalarının tasarım süreçlerinde faydalanılmak ve sunulan hizmetlerin hızlı, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak üzere kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletme ve girişimcilere ait bu hususlara ilişkin **her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek.**”*

9. 257. maddesi şöyledir:

“**Mali haklar**

MADDE 257- (1) Başkan, yönetici personel ve diğer personelin ücret, malî ve sosyal hakları, Bakanlık genel müdürüne yapılan ödemeleri aşmamak kaydıyla Yönetim Kurulunun kararı ve Genel Kurulun onayı ile belirlenir.

(2) Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerine, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için uhdesinde kamu görevi bulunanlara (2000) gösterge rakamının, uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara ise (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.

(3) Uhdesinde kamu görevi bulunmayan sektör komitesi başkan ve üyelerine, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 29 uncu maddesine göre yılda altıdan fazla olmamak üzere her bir toplantı başına (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir.”

10. 304. maddesi şöyledir:

“**Taşra ve yurtdışı teşkilatı**

MADDE 304 – (1) İdare, ilgili mevzuat hükümlerine göre taşra teşkilatı ile yurtdışı şube ve bürolarının kurulmasına veya kaldırılmasına yetkilidir.”

11. 343. maddesi şöyledir:

“Uzman ve uzman yardımcısı

MADDE 343 – (1) Genel Müdürlükte 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41 inci maddesine göre Orman Uzmanı ve Orman Uzman Yardımcıları istihdam edilebilir.

(2) Orman Uzmanı ve Uzman Yardımcıları mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Adalet Uzmanı ve Adalet Uzman Yardımcısına denktir.”

12. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi şöyledir:

“Yönetim Kurulunun görevleri

MADDE 409 – (1) Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:

...

e) Kurum personeline ödenecek ek ödeme, ikramiye ve fazla mesai ücretine ilişkin usul ve esasları belirlemek.

...”

13. 542. maddesi şöyledir:

“Cumhurbaşkanlığı bildiri ve konuşmaları

MADDE 542 – (1) Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu, Cumhurbaşkanlığı bildirilerini, sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlüdür. Ancak, bunların Cumhurbaşkanlığı bildiri olduğu yayın sırasında açıklar. Cumhurbaşkanlığı bildirilerine ait metinlerin, Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması şarttır.

(2) Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu, olağanüstü haller ile seferberlik ve savaş haline inhisar etmek üzere Cumhurbaşkanının konuşmalarını yayınlamakla yükümlüdür.”

14. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

“Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri

MADDE 587 – (1) Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

...

c) Kurumun personel kadroları, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak.

...”

15. 594. maddesi şöyledir:

“Bilgi ve belge talebi

MADDE 594 – (1) Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü bilgileri kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları

dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi istenen kurum ve kuruluşlar bu bilgileri mümkün olan en kısa zamanda vermekle yükümlüdürler. Bu yoldan sağlanan bilgilerden sır mahiyetinde olanların gizliliğine riayet edilir.”

16. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Genel Kurul, Bakanın veya görevlendireceği kişinin başkanlığında;

a) Kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen Bakan tarafından belirlenecek üyeler,

b) Üye sayıları itibarıyla en fazla üyeye sahip ilk üç sıradaki işçi konfederasyonlarınca üye sayıları oranları dikkate alınarak belirlenecek on yedi, üye sayısı itibarıyla en fazla üyeye sahip işveren konfederasyonunca belirlenecek on, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden beş, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan üç, Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan her engel grubunu temsilen birer olmak üzere toplam dört, Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden iki, Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek dört öğretim üyesi, Kurumda temsil yetkisine sahip kamu görevlileri sendikasıncı belirlenecek bir,

temsilciden oluşur.

...”

17. 647. maddesi şöyledir:

“Fikri Haklar

MADDE 647– (1) Kurum tarafından yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan eser, buluş, endüstriyel tasarım, faydalı model ve teknik bilgi gibi her türlü fikrî ürün üzerindeki haklar Kuruma aittir.

(2) Kurumun taraf olduğu sözleşmelere dayanarak yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkması muhtemel fikrî ürünler üzerindeki haklar sözleşmeyle düzenlenir.

(3) Kurum, elde edilen patent ve buluşlar ile ilgili olarak üretim ve satış yapabilir.

(4) Kuruma ait fikrî hakların ekonomik olarak değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek gelirin en fazla yüzde ellisi yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde fikrî ürün sahibine verilir.”

18. 675. maddesi şöyledir:

“Personel değerlendirmesi

MADDE 675- (1) Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ve görevlendirilenler Ar-Ge, bilimsel faaliyetler ve uygulama gibi görev alanlarıyla ilgili yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulur. Bu değerlendirme sonucuna göre sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya sözleşme bitiş süresinden önce feshine karar verilir.”

19. 678. maddesi şöyledir:

“Bilgi isteme ve gizliliğe uyma

MADDE 678- (1) TÜSEB, görevleri kapsamında Ar-Ge konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi, kamu kurum ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dâhil tüm yükseköğretim

kurumlarından talep edebilir. Kendilerinden bilgi talep edilenler, fikrî hakları saklı kalmak kaydıyla bu bilgileri vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler. Bu şekilde elde edilen bilgilerden gizli mahiyetinde olanların gizliliğine ilgili mevzuat uyarınca riayet edilir.”

20. 688. maddesi şöyledir:

“Mali haklar

MADDE 688- (1) Başkanın Enstitüde görevli olacağı sürede eski görevleri ile ilişkileri kesilir.

(2) Enstitü Başkanı, bakanlık genel müdürlerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına, koordinatörler GAP İdaresi Başkan Yardımcısının mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahiptir.”

21. 690. maddesi şöyledir:

“Bilgi isteme ve gizliliğe uyma

*MADDE 690– (1) Enstitü, araştırma ve inceleme konuları için **gerekli gördüğü her türlü bilgiyi** kamu kurum ve kuruluşlarından istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi istenen kamu kurum ve kuruluşları, söz konusu isteğe cevap vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler. Enstitü personeli gizlilik taşıyan bilgileri açıklayamaz, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamaz.”*

22. 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendi şöyledir:

“Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı

MADDE 738- (1) Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

...

g) Görev alanına giren konularla ilgili her türlü veri ve bilgiyi toplamak ve değerlendirmek.

...”

23. 759. maddesi şöyledir:

“Personel ve mali haklara ilişkin hükümler

MADDE 759– (1) Enstitüde hizmetler, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi personel eliyle yürütülür. Enstitüde 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

(2) Enstitüde 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre yerli ve yabancı sözleşmeli personel çalıştırılabilir.

(3) Enstitü Başkanı, bakanlık genel müdürlerinin mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına, koordinatörler bakanlık daire başkanlarının mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahiptir.”

24. 782. maddesi şöyledir:

“Personel

MADDE 782 – (1) MAPEG personeli 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbidir. **Genel Müdürlükte, 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcısı ile Uzman ve Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.** Maden ve Petrol Uzman ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcıları mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca Adalet Uzmanı ve Adalet Uzman Yardımcısına denktir.

(2) Genel Müdürlükte, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesine göre müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilebilir. **Bunlar mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30 uncu maddesi uyarınca bağımsız genel müdürlük müfettiş ve müfettiş yardımcısına denktir.**

(3) Genel Müdürlükte, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre personel istihdam edilebilir.”

25. 799. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile (1) numaralı CBK'nın başlığı ile birlikte değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Genelkurmay Başkanlığı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları Milli Savunma Bakanına bağlıdır. **Cumhurbaşkanı gerekli gördüğünde Genelkurmay Başkanı ile Kuvvet Komutanları ve bağlılarından doğrudan bilgi alabilir, bunlara doğrudan emir verebilir. Verilen emir herhangi bir makamdan onay alınmaksızın derhal yerine getirilir.**”

B. İlgili Görülen Kanun Hükmü ile Kanun Hükmünde Kararname Kuralları

1. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesi şöyledir:

“Uzman istihdamı

Ek Madde 41- (Ek: 11/10/2011 – KHK-666/3 md.)

(Değişik fıkra: 2/7/2018- KHK-703/174 md.) Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebilir.

Uzman yardımcılığına atanabilmek için; 48 inci maddede sayılan şartlara ek olarak, yapılacak yarışma sınavında başarılı olma ve (...) en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden veya bu bakanlıklar ve kurumlarca yürütülen kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtiçindeki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olma şartı aranır.

Uzman yardımcuları mesleğe özel yarışma sınavı ile alınır. Uzman yardımcılığı giriş sınavı merkezi sınav sonuçlarına göre; yazılı ve sözlü sınav veya yalnızca sözlü sınavdan oluşur. Öğrenim dalları itibarıyla belirlenecek uzman yardımcılığı kadrolarına giriş sınavı için, eleme sınavı sonucunda aranacak puan türleri, taban puanları ve sınavda alınan başarı derecelerine göre çağrılacak aday sayısı tespit edilerek, giriş sınavı duyurusuyla ilan edilir. Ancak, giriş sınavına çağrılacak aday sayısı, atama yapılacak kadro sayısının yirmi katından, yalnızca sözlü sınav

yapılması hâlinde sözlü sınava çağrılacak aday sayısı giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katından fazla olamaz. Yazılı sınav, kurumun görev alanına göre yönetmelikle belirlenen konulardan yapılır. Yazılı sınav sonucunda yetmiş puandan az olmamak üzere, en yüksek puandan başlanarak giriş sınavı duyurusunda belirtilen kadronun dört katına kadar aday sözlü sınava çağrılır. Sözlü sınav, adayların;

- a) Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi,
- b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,
- c) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,
- d) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,
- e) Genel yetenek ve genel kültürü,
- f) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir.

Adaylar, komisyon tarafından üçüncü fıkranın (a) bendi için elli puan, (b) ila (f) bentlerinde yazılı özelliklerin her biri için onar puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında sözlü sınav ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz. Sınav komisyonu, kurum içinden veya dışından yönetmelikle belirlenen kişilerden oluşur. Sözlü sınavda başarılı sayılmak için, komisyon başkan ve üyelerinin yüz tam puan üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasının en az yetmiş olması şarttır. Başarı puanı en yüksek olan adaydan başlanmak suretiyle giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısı kadar asıl adayın isimleri ilan edilir. Yapılan sınavlarda başarılı olmak şartıyla, giriş sınavı duyurusunda belirtilen uzman yardımcısı kadro sayısının yarısını geçmemek üzere komisyon tarafından belirlenen sayıda yedek adayın isimlerini kapsayan bir liste belirlenerek ilan edilir.

Uzman yardımcılığına atananlar, en az üç yıl çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezi, oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmek kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Süresi içinde tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere ilave süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların uzman kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgari (C), Dışişleri Uzmanlığı için asgari (B) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından bunlara denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazandığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliliği şartını yerine getirmeyenler, uzman yardımcısı unvanını kaybederler ve kurumlarında durumlarına uygun memur unvanlı kadrolara atanırlar.

Uzman ve uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile uzman ve uzman yardımcılarıyla ilgili diğer hususlar, Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

İkinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarda yer alan hükümler, 36 ncı maddenin "Ortak Hükümler" bölümününün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen uzman ve uzman yardımcılarında merkez teşkilatına ait kadrolarda bulunanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanlığı İdari Teşkilatı yasama uzman ve yasama uzman yardımcuları ile 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (III) sayılı Cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların uzman ve uzman yardımcuları hakkında da uygulanır.

(Değişik fıkra: 2/7/2018- KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcuları bakanlıkların merkez teşkilatı kadrolarında bulunan uzman ve uzman yardımcuları için mevzuatında öngörülmüş olan mali ve sosyal hak ve yardımlar ile 36 ncı maddenin “Ortak Hükümler” bölümününün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi hükmünden aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar.

(Ek fıkra: 2/7/2018- KHK-703/174 md.) Bu madde kapsamında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcularına teşkilatlanmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla diğer görevlerinin yanı sıra yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde araştırma, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma yaptırılabilir. Denetime tabi gerçek ve tüzel kişiler, denetim için gereken gizli dahi olsa bütün belge, defter ve bilgileri talep edildiği takdirde ibraz etmek, para ve para hükmündeki evrakı ve ayniyatı ilk talep halinde denetimle görevli uzman ve uzman yardımcularına göstermek, sayılmasına ve incelemesine yardımcı olmak zorundadır. Araştırma, inceleme, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma ile görevli uzman ve uzman yardımcuları, görevleri sırasında tüm resmi daire, kurum, kuruluş ve kamuya yararlı derneklerle, gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak, kayıt ve belgeleri istemeye yetkili olup, kanuni bir engel olmadıkça bu isteğin yerine getirilmesi zorunludur. Uzman ve uzman yardımcularına teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma işlerine ilişkin görevlendirmelerinde, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrası hükmü uygulanır. Bunların görevlendirme ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak çıkarılacak kurumsal yönetmelikle düzenlenir.”

2. 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin;

a. Ek 29. maddesi şöyledir:

“Huzur hakkı

Ek Madde 29- (Ek: 2/7/2018- KHK-703/178 md.)

Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi ve gösterge rakamı belirlenmesi kaydıyla, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ve komisyon, heyet, komite ile benzeri organlarda görev alanlara, ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için (1000) ila (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaksızın huzur hakkı ödenir. Gösterge rakamları Cumhurbaşkanınca üç katına kadar artırılabilir.”

b. Ek 30. maddesi şöyledir:

“Unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro ve pozisyonlara karşılık belirlenmesi

Ek Madde 30- (Ek: 2/7/2018- KHK-703/178 md.)

Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların, mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılık geldiği Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilir. İhdas edilen kadro veya pozisyonlarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadro veya

pozisyonda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemeler aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in katılımlarıyla 17/10/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralları ve ilgili görülen kanun hükmü ile kanun hükmünde kararname (KHK) kuralları, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle yeni bir hükümet sistemine geçilmiş ve buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait olduğu ifade edilmekte iken maddede yapılan değişiklikle Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Anayasa'da Bakanlar Kuruluna verilen görev ve yetkilere ilişkin maddelerde de aynı doğrultuda değişiklik yapılarak daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

4. Yeni hükümet sisteminin en önemli özelliklerinden biri Cumhurbaşkanı'na “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” adı altında düzenleme yapma yetkisinin tanınmasıdır. CBK'ların en belirgin özelliği ise Cumhurbaşkanı'na belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan CBK'lar yoluyla düzenleme yapabilecektir.

5. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabileceği hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeyle yürütme yetkisine ilişkin olmak kaydıyla CBK çıkarma konusunda Cumhurbaşkanı'na genel bir yetki verilmiştir. Maddenin gerekçesinde, yeni hükümet sistemi gözetilerek Cumhurbaşkanı'nın genel siyasetin yürütülmesinde yürütme yetkisi ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda CBK çıkarabilmesine imkân tanımak amacıyla ilk elden düzenleme yapma yetkisinin tanındığı ifade edilmiştir.

6. Cumhurbaşkanı'na yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarma yetkisinin genel olarak verilmesinin yanı sıra Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde belirtilen kimi konuların CBK ile düzenleneceği ayrıca ifade edilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın 104. maddesinin dokuzuncu fıkrasında üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların; 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının; 108. maddesinin dördüncü fıkrasında Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin; 118. maddesinin altıncı fıkrasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin CBK'larla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı belirtilmiştir.

7. Anayasa'nın 148. maddesinde CBK'ların şekil ve esas bakımından Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi öngörülmüş, yargısal denetim görev ve yetkisi de Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

8. Anayasa'da Cumhurbaşkanı'na CBK çıkarma yetkisi verilmekle birlikte bu yetki sınırsız değildir. Kanunlardan farklı olarak Anayasa'da CBK'yla düzenlenecek konular sınırlandırılmıştır. Konu bakımından yetki yönünden getirilen bu sınırlamalar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk dört cümlesinde düzenlenmiştir.

9. Anılan fıkranın birinci cümlesinde Cumhurbaşkanı'nın *yürütme yetkisine ilişkin konularda* CBK çıkarabileceği ifade edilmiştir. Buna göre yürütme yetkisine ilişkin konular dışında CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

10. Fıkranın ikinci cümlesinde "*Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin*" CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca belirtilen alanlarda CBK ile düzenleme yapılamaz.

11. Fıkranın üçüncü cümlesinde de Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak Anayasa'da hangi konuların münhasıran kanunla düzenleneceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında anayasa koyucunun kanunla düzenlenmesini öngördüğü konuların bu kapsamda görülmesi gerektiği kabul edilmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57; E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018, § 17; E.2017/51, K.2017/163, 29/11/2017, § 13; E.2016/139, K.2016/188, 14/12/2016, § 9; E.2013/47, K.2013/72, 6/6/2013). Buna göre Anayasa'da kanunla düzenleneceği belirtilen alanlarda Cumhurbaşkanı'nın CBK çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

12. Fıkranın dördüncü cümlesinde ise *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılmayacağı ifade edilmiştir. Anılan hükme göre Cumhurbaşkanı'nın yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK'yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

13. CBK'ların yukarıda belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygun olarak çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmasa bile bu düzenlemelerin Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez. Dolayısıyla CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekir. Anılan fıkra yönünden herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır.

B. CBK'nın 54. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "... personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."
Bölümünün İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

14. (4) numaralı CBK'nın İkinci Bölümü'nde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) kuruluşu, teşkilatı, görev ve yetkilerine ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Anılan CBK'nın 30. maddesinin (1) numaralı fıkrasında AFAD'ın afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulduğu belirtilmiştir.

15. CBK'nın 52. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde illerde bütünleşik afet ve acil durum yönetiminin tüm unsurlarını içerecek şekilde, Başkanlığın taşra teşkilatı olarak valiye bağlı il afet ve acil durum müdürlüklerinin kurulması öngörülmüş, 53. maddesinde ise Başkanlık tarafından belirlenecek illerde il afet ve acil durum müdürlüğü bünyesinde afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlükleri kurulabileceği belirtilmiştir.

16. CBK'nın 54. maddesinin birinci cümlesinde il afet ve acil durum müdürlükleri ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinin norm kadro ilke ve standartlarının ilgili kurumların görüşü üzerine Başkanlıkça her bir il müdürlüğü için ayrı ayrı belirleneceği ifade edilmiş, dava konusu kuralın da yer aldığı ikinci cümlesinde il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Anılan maddenin ikinci cümlesinin “... *personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.*” bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

17. Kurala göre il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenecektir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

18. Dava dilekçesinde özetle; AFAD personelinin kamu görevlisi olması nedeniyle görev ve yetkileri, görevlendirilmeleri, çalışma usul ve esasları ile personele ilişkin diğer hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğinden belirtilen hususların CBK ile düzenlenmesini öngören kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

i. “...görev ve yetkileri...” İbaresini

19. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme, anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

20. Dava konusu kural, il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerinin Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini düzenlemektedir.

21. Belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan kamu kurum ve kuruluşlarının personelinin görev ve yetkilerinin belirlenmesine ilişkin düzenlemeler, kurumun teşkilat yapısıyla

ve o hizmet alanında yerine getirmesi gereken görevler ve bu amaçla kullanabileceği yetkilerle ilgili olup dolayısıyla idarenin teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır.

22. Personelin görev ve yetkilerinin kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerine ilişkin olduğu ve kuralla il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerine ilişkin düzenleme öngörüldüğü gözetildiğinde kuralın *yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu* anlaşılmaktadır.

23. İl afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerinin Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini öngören kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

24. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesi uyarınca CBK'lar bakımından aranan bir diğer husus, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gereğidir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini özel olarak öngörmesi bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini istediği anlamına gelir. Bu kapsamda Anayasa bir konunun kanunla düzenleneceğini öngörmüşse bu konuda CBK çıkarılamaz. Bununla birlikte Anayasa'da CBK'larla düzenleneceği özel olarak belirtilen konularda CBK'larla düzenleme yapılması mümkündür (AYM, E.2018/127, K.2021/18, 18/3/2021, § 40).

25. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre "*İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.*" Ancak Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında "*Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.*" denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 25).

26. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında da "*Kamu tüzelkişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur.*" denilmesi ve kurulma yetkisinin doğası itibarıyla düzenlemeyi de içermesi nedeniyle Anayasa'da CBK ile kurulmasına imkân tanınan kamu tüzel kişilerine ilişkin teşkilat düzenlemelerinin CBK ile yapılması mümkündür.

27. AFAD, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş olup Bakanlığın teşkilat yapısı içinde yer almaktadır. Bu çerçevede, kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısı ile görev ve yetkilerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Zira yukarıda da belirtildiği üzere kamu kurum ve kuruluşlarının dolayısıyla personelin görev ve yetkileri ile teşkilat arasında yakın bir ilişki olup görev ve yetkiler belirlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilmesi zordur. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

28. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde "*Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.*" denilmiştir. Buna göre CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden yapılacak denetiminde öncelikle karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce kabul edilmiş bir kanun hükmünün bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun hükmü varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

düzenlediği konuya ilişkin olup olmadığı belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir (AYM, E.2018/78, K.2020/6, 11/6/2020, § 21).

29. Başkanlığın kuruluş ve teşkilatı ile görev ve yetkileri 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da düzenlenmekte iken bu Kanun'un adı 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 62. maddesi ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun olarak değiştirilmiş ve anılan hususlara ilişkin maddeleri de yürürlükten kaldırılmıştır. Bunun dışında da AFAD'ın il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerine yönelik olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin değildir.

30. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın Kalan Kısmı

31. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

32. Dava konusu kural, il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini düzenlemektedir.

33. İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan AFAD'ın il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile bu personele ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesini öngören kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ilk cümlesinde belirtilen *yürütme yetkisine ilişkin konulardan* olduğu anlaşılmaktadır.

34. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

35. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında kanunla düzenlenmesi gereken konular memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işleri şeklinde sınırlandırılmıştır. Bu itibarla AFAD'ın il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile bu personele ilişkin diğer hususların kanunla düzenlenmesi gereken konulardan olmadığı anlaşılmaktadır.

36. AFAD'ın il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görevlendirilmesine, çalışma usul ve esaslarına ile bu personele ilişkin

diğer hususlara yönelik olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

38. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 106. maddesi yönünden incelenmiştir.

39. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında, bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının CBK ile düzenleneceği öngörülmüş ise de bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşlara ilişkin ayrıca bir hükme yer verilmemiştir. CBK'lar ile bakanlıkların kurulmasını, kaldırılmasını, görevleri ve yetkilerini, teşkilat yapısını düzenleyebilme yetkisini haiz Cumhurbaşkanı'nın, bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşların da kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri ile teşkilat yapısını CBK ile düzenleyebileceğinin evleviyetle kabul edilmesi gerekir. Kaldı ki Cumhurbaşkanı'nın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasına göre bakanlık bünyesinde kurarak teşkilatını düzenleyebileceği bir kurumu tercihen bakanlıklara bağlı kurum veya kuruluş olarak kurması hâlinde bu kurum ve kuruluş için Anayasa'nın 123. maddesinde belirtilen sınırlardan dolayı CBK ile düzenleme yapamayacağının kabulü Anayasa'nın genel sistematığıne ve bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması konusunda CBK çıkarma yetkisi tanıyan anayasal hükmün amacına aykırı olacaktır.

40. Dolayısıyla anılan hüküm uyarınca Cumhurbaşkanı CBK'yla idarenin teşkilatlanması konusunda Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu alanla ilgili öngördüğü kurallarına bağlı kalmak koşuluyla bakanlıkların ve bakanlıklara dair yetki kapsamında kaldığı değerlendirilen bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşların teşkilat yapısının ne şekilde olacağını belirleme hususunda takdir yetkisine sahiptir.

41. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların ve bakanlıklara dair yetki kapsamında kalan bağlı kurum ve kuruluşların teşkilatı kapsamında personele ilişkin olarak kanunla düzenlenmesi gerekenler dışında kalan konuların düzenlenmesi CBK'ya bırakılmış olup CBK'ya bırakılan bu asli yetkinin başka bir idari organ tarafından kullanılması mümkün değildir. Bununla birlikte yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi ve bu düzenlemelerin gereğini bizzat yerine getirmesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirleme yetkisini ilgili idareye bırakması mümkündür (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 36; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 25).

42. Dava konusu kuralın yer aldığı CBK'nın AFAD'ın kuruluşu, teşkilatı, görev ve yetkilerine ilişkin hususları düzenleyen İkinci Bölümü'nde yer alan kurallar incelendiğinde personelin görev ve yetkileri, görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile personele ilişkin diğer hususlar konusunda düzenleme yapılmadığı görülmektedir.

43. Bu itibarla konuya ilişkin genel çerçeve ve temel kurallar CBK ile belirlenmeksizin dava konusu kuralla düzenleme yetkisinin yönetmeliğe bırakıldığı anlaşılmaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 106. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

C. CBK'nın 55. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Birinci Cümle

a. Anlam ve Kapsam

45. Kuralda AFAD merkez teşkilatında 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine göre afet ve acil durum yönetimi denetçisi ve denetçi yardımcıları istihdam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

46. Kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin birinci fıkrasında bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin CBK'larda öngörülmesi kaydıyla bakanlık, kurum ya da birim düzeyinde müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer ile müfettiş yardımcısı, denetmen yardımcısı, denetçi yardımcısı, aktüer yardımcısı ve stajyer kontrolör istihdam edilebileceği düzenlenmiştir.

47. Anılan maddenin ikinci fıkrasında merkez teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda istihdam edilecekler hakkında, 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil şartı hariç olmak üzere beşinci fıkrasında yer alan hükümlerin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. Söz konusu Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci fıkrasında uzman yardımcılığına atanabilmek için gerekli şartlar belirlenmiş, üçüncü fıkrasında uzman yardımcılarının mesleğe özel yarışma sınavı ile alınacağı düzenlenmiş, beşinci fıkrasında uzman yardımcılığına atanmaların en az üç yıl çalışmış olma ve hazırlayacakları uzmanlık tezinin kabul edilmesi şartıyla yeterlik sınavına girmeye hak kazanacakları kurala bağlanmıştır.

48. 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin üçüncü fıkrasında taşra teşkilatına ait kadro veya pozisyonlarda istihdam edilecekler hakkında 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ile yabancı dil ve tez şartı hariç olmak ve yeterlik sınavı yazılı ve sözlü aşamalardan oluşmak üzere beşinci fıkrada yer alan hükümlerin kıyasen uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

49. 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin dördüncü fıkrasında bu madde kapsamında istihdam edilen yardımcı veya stajyerlerden verilen ilave süre içerisinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenlerin, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanların, yardımcı veya stajyer unvanını kaybedecekleri ve kurumlarında durumlarına uygun kadro veya pozisyonlara atanacakları düzenlenmiştir.

50. 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin altıncı fıkrasında bu madde kapsamında istihdam edilecek personelin mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma ve yeterlik sınavları, çalışma usul ve esasları, hizmetin gerektirmesi hâlinde birim veya görev yeri itibarıyla yer değiştirme esasları ile diğer hususların Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

51. Kuralın atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinde bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında denetçi veya denetçi yardımcısı istihdam edilebilmesi anılan kurumların teşkilatlanmalarına ilişkin CBK'larda bu hususun öngörülmüş olması şartına bağlanmıştır. Dava konusu kuralla söz konusu maddede belirtilen usul ve esaslara göre AFAD'da denetçi veya denetçi yardımcısı istihdam edilmesine imkân tanınmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

52. Dava dilekçesinde özetle; Başkanlıkta istihdam edilecek denetçi ve denetçi yardımcılarının niteliklerinin, görev ve yetkilerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, belirtilen hususların CBK ile düzenlenmesine imkân tanıyan kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

53. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

54. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 17).

55. Kural, AFAD merkez teşkilatında denetçi ve denetçi yardımcılarının istihdamını öngörmektedir. Personel istihdamı da kadro ihdasının doğal bir sonucu olduğundan idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin bir parçasını teşkil etmektedir. Bu yönüyle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında *yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu* düzenlemektedir.

56. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

57. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması yönünden CBK'larla düzenleme yapılmasına açıkça izin verilmiştir.

58. AFAD, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş olup onun teşkilat yapısı içinde yer almaktadır. Bu çerçevede, kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi öngörülen İçişleri Bakanlığının teşkilat yapısına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere CBK ile ihdas edilen kadrolarda personel istihdam edilmesi ile teşkilat arasında yakın bir ilişki olup istihdam hususu düzenlenmeden bir kurum ve kuruluşun teşkilatlanmasından söz edilmesi zordur. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır (AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, § 28; E.2020/8, K.2021/25, 31/3/2021, § 23).

59. Dava konusu CBK kuralının atıfta bulunduğu 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinin birinci fıkrasında "*Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla bakanlık, kurum ya da birim düzeyinde müfettiş, denetmen, denetçi, kontrolör, aktüer ile müfettiş yardımcısı, denetmen yardımcısı, denetçi yardımcısı, aktüer yardımcısı ve stajyer kontrolör istihdam edilebilir*" denilerek bu madde uyarınca personel istihdam edilmesi CBK'da öngörülme şartına bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesi AFAD'da denetçi ve denetçi yardımcısı istihdam edilmesine yönelik

doğrudan bir düzenleme öngörmemektedir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

60. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

61. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

62. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

63. Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Yasal düzenlemeye dayanılarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olması koşuluyla yargısal içtihatlar ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan, muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.

64. Anayasa'nın 2. maddesi kapsamında hukuk devleti ilkesinin unsurları arasında yer alan *hukuki güvenlik* ilkesi kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlarken belirlilik ilkesi ise kanunlar gibi CBK'ların da hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

65. Belirlilik ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil, bunların CBK metninde kurallaştırılmasını gerekli kılar. Kurallaştırma ise düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Buna karşılık söz konusu düzenlemelerin tamamının aynı CBK'da yapılması zorunlu olmayıp incelenen CBK dışındaki CBK'lar ya da kanunlarla yapılmış olması da belirlilik ilkesi açısından yeterli bulunmaktadır.

66. Dava konusu kuralla AFAD merkez teşkilatında afet ve acil durum yönetimi denetçisi ve denetçi yardımcıları istihdamına ilişkin usul ve esaslar hakkında 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu kuralda düzenlemeye konu olan bu alanda hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesinin gereği olarak kurallaştırmanın yapıldığından söz edilebilmesi için kuralın atıfta bulunduğu KHK hükmünde anılan personelin istihdamına ve bununla bağlantılı olarak hukuki statülerine ilişkin temel ilkelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirlenmiş olması gerekir.

67. Bu bağlamda söz konusu KHK'nın ek 24. maddesinde, anılan madde kapsamında personel istihdamına ilişkin usul ve esasların açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde saptanmış olduğu görüldüğünden dava konusu kural bu yönüyle bir belirsizlik içermemektedir (§§ 46, 50).

68. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

2. İkinci Cümle

a. Anlam ve Kapsam

69. Kuralda AFAD merkez teşkilatında istihdam edilen denetçi ve denetçi yardımcılarının, bağımsız genel müdürlüklerin müfettiş ve müfettiş yardımcılara tanınan mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

70. 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesinde CBK'lar ile unvan itibarıyla ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların, mevzuatta yer alan kadro veya pozisyonlardan hangisine mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından karşılık geldiğinin CBK'larda gösterileceği ve ihdas edilen kadro veya pozisyonlarda bulunanlara, karşılık gösterilen kadro veya pozisyonda bulunan emsali personele mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları kapsamında yapılan ödemelerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödeneceği belirtilmiştir.

71. Buna göre CBK ile ilk kez ihdas edilen kadro veya pozisyonların mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından hangi kadro veya pozisyonlara karşılık geldiği yine CBK ile düzenlenecektir. Dava konusu kuralla AFAD merkez teşkilatında istihdam edilen denetçi ve denetçi yardımcılarının, bağımsız genel müdürlüklerin müfettiş ve müfettiş yardımcılara tanınan mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarına sahip olması öngörülmüştür.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

72. Dava dilekçesinde özetle; AFAD'da görev yapan denetçi ve denetçi yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımları ile diğer özlük haklarının münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

73. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

74. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

75. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (*Mahmut Duran ve diğerleri*, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

76. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi ve bireysel başvuruya ilişkin kararlarında da kişilere ödenmesi öngörülen ücret, maaş, yaşlılık aylığı, emeklilik ikramiyesi ve kıdem tazminatı gibi ödemeler mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmektedir (norm denetimine konu karar için bkz. AYM, E.2019/50, K. 2019/96, 25/12/2019, § 13; bireysel başvuruya konu kararlar için bkz.

Ayten Yeğenoğlu, B. No: 2015/1685, 23/5/2018, § 32; *Naci Altınbulduk*, B. No: 2017/38608, 11/12/2019, § 19; *Muzaffer Peker*, B. No: 2016/7192, 7/11/2019, § 30).

77. Bu bağlamda AFAD denetçi ve denetçi yardımcılara mali ve sosyal haklar kapsamında yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden “*mülkiyet hakkı*” kapsamındadır. Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan yasak, CBK’yla Anayasa’nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümü’nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olarak sadece sınırlama yapılmasını değil, düzenleme yapılmasını da içermektedir. Kuralın mali ve sosyal hak ve yardımlara ilişkin kısmı Anayasa’nın İkinci Kısım İkinci Bölümü’nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

78. Diğer yandan Anayasa’nın 128. maddesine göre memurlar ve diğer kamu görevlilerinin özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi gerekmekte olup kuralla AFAD’da görevli denetçi ve denetçi yardımcılara tanınan özlük haklarına yönelik düzenleme öngörülmektedir.

79. Bu itibarla Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan kuralın özlük haklarına ilişkin kısmının Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

80. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ç. CBK’nın 63. Maddesinin İncelenmesi

1. (1) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekeşi

81. Dava dilekçesinde özetle; Anayasa’nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğunun ve kanunla düzenleneceğinin genel ilke olarak belirlendiği, bu ilkenin iki istisnasının bulunduğu, bunlardan ilkinin Anayasa’nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında yer verilen ve bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenlenmesini öngören hüküm, diğerinin ise Anayasa’nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer verilen ve kamu tüzel kişiliğinin CBK ile de kurulmasına izin veren kural olduğu, söz konusu hükümlerin istisna niteliğinde olmaları sebebiyle dar yorumlanmaları gerektiği, Anayasa’nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların sadece merkez ve taşra teşkilatlarının CBK ile kurulmasından söz edildiği, yurt dışı teşkilatına ise yer verilmediği, bu itibarla kamu tüzel kişiliğinin yurt dışı teşkilatının CBK ile kurulmasının mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa’nın 104. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

82. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 123. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

83. CBK'nın Üçüncü Bölümü'nde Avrupa Birliği Başkanlığının teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Bu kapsamda CBK'nın 59. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Avrupa Birliği Başkanlığının Dışişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olduğu belirtildikten sonra (2) numaralı fıkrasında Avrupa Birliği Başkanlığının merkez ve yurt dışı teşkilatından oluştuğu ifade edilmiştir.

84. Kuralda Avrupa Birliği Başkanlığının (Başkanlık) yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğu belirtilmiştir. Kural ayrı bir kamu tüzel kişiliği bulunmayan Avrupa Birliği Başkanlığının yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğunu düzenlemektedir.

85. Dava konusu kuralın Dışişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Başkanlığın yurt dışı teşkilatına ilişkin düzenleme öngördüğü bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin bir hususu düzenlediği açıktır.

86. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

87. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş; 106. maddesinin on birinci fıkrasında ise bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla anılan fıkra kapsamındaki konular Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesini ayrıca ve özel olarak öngördüğü konulardır.

88. Teşkilat yapısı kavramı, belirli bir hizmeti yürütmek üzere kurulan kamu kurum ve kuruluşlarının bu amaçla üstlendikleri görev ve yetkilerin ifa edilebilmesi için oluşturulan ve söz konusu hizmetin yürütülmesinde doğrudan ya da dolaylı olarak rol alan, aynı kurum bünyesindeki farklı düzey ve nitelikteki birimlerin bütünüdür. Bu itibarla bir kurumun bu mahiyetteki merkez ve taşra teşkilatının yanı sıra yurt dışı teşkilatı da teşkilat yapısı kavramına dâhildir (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 21; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 21; E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, § 61).

89. Dava konusu kuralla Başkanlığın yurt dışı teşkilatının oluşturulması ve Başkanlığın da oluşturulan bu yurt dışı teşkilatını kurmaya yetkili kılınması öngörülmektedir. Dolayısıyla kuralın Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK ile düzenlenmesi özel olarak öngörülen konulardan biri olan bakanlıkların teşkilat yapısına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

90. Bu itibarla kuralın ilişkin olduğu konunun CBK ile düzenlenmesinin Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında açıkça hükme bağlanmış olması karşısında düzenlemenin kanunla yapılmamasının konu bakımından Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

91. Öte yandan kamu kurum ve kuruluşlarının yurt dışı teşkilatının kurulmasına, görevlerine, yetkilerine, idaresine ve merkezle olan ilişkilerine ilişkin esasları düzenleyen 13/12/1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 703 sayılı KHK'nın 58. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Buna göre Başkanlığın yurt dışı teşkilatı kurabilmesine ilişkin olarak yürürlükte bir kanun hükmü bulunmadığı anlaşılmakta

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

olup bu yönüyle kurallar kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin değildir (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, § 62).

92. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

93. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 106. maddesi yönünden incelenmiştir.

94. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında bakanlıkların ve bakanlıklara dair yetki kapsamında kaldığı değerlendirilen bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşların teşkilatı kapsamında yurt dışı teşkilatı kurulması yetkisi CBK'ya bırakılmış olup CBK'ya bırakılan bu asli yetkinin başka bir idari organ tarafından kullanılması mümkün değildir.

95. Daha önce de ifade edildiği üzere yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirlemesi ve bu düzenlemeler kapsamında yerine getirilmesi gerekli tasarrufları da ilgili idareye bırakması mümkündür (bkz. § 41).

96. (4) numaralı CBK'da bakanlıklara bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlar ile diğer kurum ve kuruluşların teşkilatı düzenlenmiştir. Bu kapsamda kurulla Başkanlık yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkilendirilmiştir. Kuralın CBK ile oluşturulan söz konusu teşkilatın fiilen faaliyete geçirilmesi için gerekli idari tasarrufların ilgili kurum veya kuruluş tarafından yerine getirilmesini öngördüğü anlaşılmaktadır. Bunun dışında kural; söz konusu yurt dışı teşkilatının doğrudan düzenlenmesiyle ilgili bir yetkiyi bu kapsamda örneğin yurt dışı teşkilatının niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı gibi konularda düzenleme yapma yetkisini Başkanlığa tanımamıştır. Kuralın anılan yetkiyi bırakmadığı tüm kamu kurum ve kuruluşlarının ve Cumhurbaşkanlığının teşkilatını düzenleyen (1) numaralı CBK'nın "*Ortak Hükümler*" başlıklı bölümünde düzenlenen 510/B maddesinin başlığından ve içeriğinden açıkça anlaşılmaktadır. "*Yurtdışı teşkilatı kurulma usulü*" başlıklı söz konusu maddede "*Yurtdışı teşkilatı kurulurken niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı, bağlı veya ilgili olacağı misyon, konsolosluk şefliği ve geçici olanların süresi, Cumhurbaşkanı kararında belirtilir.*" hükmüne yer verilmiştir (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 37).

97. Buna göre (1) numaralı CBK, yurt dışı teşkilatının kurulmasına ilişkin olarak yurt dışı teşkilatının niteliği, kurulacağı yer, görevleri, yer itibarıyla görev alanı gibi temel esasları belirleme yetkisini dava konusu kurulla ilgili kuruma bırakmamış; bunların düzenlenme yetkisini 510/B maddesiyle Cumhurbaşkanı kararına tanımıştır. CBK ile söz konusu hususlarda düzenleme yapma yetkisinin anayasal olarak Cumhurbaşkanı kararına bırakılıp bırakılamayacağı bu davanın konusunu oluşturmamakla birlikte bu hüküm anılan konularda doğrudan düzenleme yapma yetkisinin Başkanlığa bırakılmadığını göstermektedir. Dolayısıyla kurulla tanınan yetkinin konuya ilişkin temel kurallar ve genel çerçeve belirlenmeden yurt dışı teşkilatının kurulması veya düzenlenmesini de içerdiğinin söylenemeyeceği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası kapsamında CBK ile oluşturulan Başkanlığın yurt dışı teşkilatına ilişkin olarak doğrudan düzenleme yapma yetkisini Başkanlığa bırakmayan dava konusu kuralın anılan fıkrayı ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır (benzer yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 37).

98. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 106. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

2. (2) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

99. Dava dilekçesinde özetle; yurt dışı teşkilatının kurulması ve bu kapsamda yurt dışı teşkilatında görevlendirmeye ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi gerektiği, Anayasa'nın 128. maddesinde kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hak ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesinin öngörüldüğü belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

100. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

101. CBK'nın 63. maddesinin dava konusu (2) numaralı fıkrasında yurt dışı teşkilatında görevlendirileceklerin hâlen Avrupa Birliği işleri uzmanı veya daha üst kadrolarda çalışıyor olmaları gerektiği düzenlenmiştir.

102. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında memurların ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hakları ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği öngörülmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri özlük hakları bakımından anayasal güvenceye kavuşturulmuştur.

103. Dava konusu kural, Başkanlığın yurt dışı teşkilatında görevlendirileceklerin hâlihazırda Avrupa Birliği işleri uzmanı kadrosunda veya daha üst kadrolarda çalışıyor olmaları gerektiğini öngörmek suretiyle yurt dışı teşkilatına atanma için personelin haiz olması gereken nitelikleri düzenlemektedir. Bu itibarla kural, Anayasa'nın 128. maddesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuyu düzenlemektedir.

104. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, ikinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

3. (3) Numaralı Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

105. Dava dilekçesinde özetle; Başkanlık bünyesinde Avrupa Birliği nezdinde daimî temsilci yardımcısı olarak atananların mali ve sosyal haklarının daimi temsilci yardımcısı kadrosunun mali

ve sosyal haklarıyla aynı usul ve esaslara kıyasen tespit edildiği, kamu görevlilerinin niteliklerine, görev ve yetkilerine, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerine ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

106. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

107. Kuralda Başkanlıkta Avrupa Birliği nezdinde daimî temsilci yardımcısı olarak atananlara, daimî temsilci yardımcısı kadrosuna atananların mali ve sosyal haklarına ilişkin hükümlerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde uygulanması öngörülmektedir.

108. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*mali ve sosyal hak ve yardımları ile...*" ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

109. Avrupa Birliği nezdinde daimî temsilci yardımcısı olarak atananlara mali ve sosyal haklar kapsamında yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden "*mülkiyet hakkı*" kapsamındadır. Bu nedenle kural, Anayasa'nın İkinci Kısım İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

110. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

D. CBK'nın 68. Maddesinin (8) Numaralı Fıkrasının Beşinci Cümlesinin "*Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere...*" Bölümünün İncelenmesi

111. Dava konusu kuralda yer alan "*Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler*" ibaresi 19/6/2019 tarihli ve 30806 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (39) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Üst Kademe Kamu Yöneticileri İle Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. maddesiyle "*75 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 26 ncı maddesine göre istihdam edilen personel*" şeklinde değiştirilmiştir.

112. Açıklanan nedenle konusu kalmayan kurala ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

E. CBK'nın 143. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (ğ) Bendinde Yer Alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

113. Dava dilekçesinde özetle; kişisel verilerin toplanması ve işlenmesine ilişkin faaliyetlerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, kanunla genel çerçevesi belirlenmeksizin kurumlara veri toplama yetkisi verilmesinin hukuki belirlilik ilkesine aykırılık oluşturduğu, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

114. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

115. (4) numaralı CBK'nın Onikinci Bölümü'nde Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 134. maddesinde GİB'in Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı olduğu ifade edilmiştir.

116. CBK'nın 143. maddesinde ise GİB'in ana hizmet birimlerinden olan Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığı'nın görevleri düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde, vergiye gönüllü uyumu artırmak, vergi kayıp ve kaçağı ile mücadele etmek ve tahsilatta etkinliği artırmak amacıyla mükellefiyet, vergilendirme ve vergiye uyum düzeyine ilişkin yapılacak çalışmalar için her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak suretiyle oluşturulacak Risk Analizi Sistemi üzerinden risk analizi yapmanın ve vergiye gönüllü uyum düzeyini ölçmenin Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığı'nın görevi olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kural anılan bentte yer alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." ibaresidir.

117. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde CBK ile düzenlenemeyecek konular *Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölüm'de yer alan siyasi haklar ve ödevler* olarak belirtilmiştir.

118. Kişisel verilerin korunması hakkı Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmıştır. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu ifade edilmiş; kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Buna göre Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlıklı İkinci Bölümü'nde yer alan kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

119. CBK'nın 137. maddesinin (1) numaralı fıkrasında GİB'in görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Bu kapsamda GİB'in devlet gelirleri politikasının plan, program, genel ekonomik politika ve stratejiler çerçevesinde oluşturulmasına ilişkin çalışmalar yapma ve devlet gelirlerinin maliye politikalarıyla uyumlu şekilde tatbikini sağlama, vergilendirmeye ilgili bilgileri toplama ve bilgi işlem faaliyetlerini yürütme, vergi kayıp ve kaçağının önlenmesi konusunda gerekli tedbirleri alma, gelir mevzuatının uygulanmasına ilişkin olarak diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapma, bu amaçla veri alışverişini gerçekleştirme gibi konularda görevli ve yetkili kılındığı görülmektedir.

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

120. CBK'nın 143. maddesi kapsamında ise GİB'in hizmet birimi olan Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının, işlemlerin hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesi için gerekli bilgi işlem sistemlerini kurma, teknolojik gelişmelere uygun bir şekilde geliştirme ve bilişim faaliyetlerini yürütme, tüm ekonomik faaliyetlere ilişkin ulusal mali bilgi alt yapısını tek merkezden geliştirme, yönetme ve bu bilgileri ilgili birimlerin kullanımına sunma, kurumsal veri tabanını oluşturma ve ulusal veri alt yapısının hazırlanmasına katkıda bulunma, vergilendirme, denetim, planlama ve kayıt dışı ekonomiyle mücadele konularında veri sağlama, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamındaki kamu idarelerine verilmesi gereken her türlü beyanname, bildirme ve benzeri belgeleri, bu idarelerin mevzuatı gereğince elektronik ortamda bunlar adına alma gibi hususlarda görevli ve yetkili kılındığı anlaşılmaktadır.

121. Anılan görev ve yetkiler dikkate alındığında Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının görev ve yetkilerinin önemli ölçüde veri işlenmesi ile buna ilişkin iş ve işlemlerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

122. Anayasa Mahkemesi Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına (MASAK) her türlü bilgi ve belgeyi isteme yetkisi veren kuralın Anayasa'ya aykırı olduğuna karar vermiştir. Mahkeme 26/5/2022 tarihli E.2019/96, K.2022/17 sayılı kararında kuralın yalnızca teşkilatlanma ile kurumsal yapı ve işleyişin düzenlenmesinden ibaret olmadığını, MASAK'ın görev ve yetkileri kapsamında veri toplama görev ve yetkisinin açıkça düzenlendiğini, MASAK'ın yürüttüğü faaliyetler kapsamında istenecek bilgi ve belgelerin doğrudan kişisel verilere ilişkin olduğunu belirtmiştir (anılan kararda bkz. § 78).

123. Dava konusu kuralla Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığına vergiye gönüllü uyumu artırmak, vergi kayıp ve kaçağı ile mücadele etmek ve tahsilatta etkinliği artırmak amacıyla mükellefiyet, vergilendirme ve vergiye uyum düzeyine ilişkin yapılacak çalışmalar için *her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplama* yetki ve görevi verildiği görülmektedir. Bu kapsamda toplanacak bilgi ve verilerin vergi mükelleflerinin kişisel nitelikteki verilerini de kapsayacağı açıktır.

124. Bu itibarla kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olup CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

125. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN ile Engin YILDIRIM bu görüşe farklı gerekçeyle katılmışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca anılan fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

F. CBK'nın 155. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

126. Dava dilekçesinde özetle; müdür kadrosuna atama için objektif koşullar ile usul ve esasların belirlenmediği, sınav şartı kaldırılarak idareye sınırsız bir takdir yetkisi tanındığı, kamu görevlilerinin niteliklerinin ve atanmalarının kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 70., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

127. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 2., 70. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

128. CBK'nın 155. maddesinde Gelir İdaresi Başkanlığında uzman personel çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Maddenin (1) numaralı fıkrasında adı geçen Başkanlığın merkez teşkilatında 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine göre devlet gelir uzmanı ve devlet gelir uzman yardımcısı; taşra teşkilatında ise anılan Kanun'un ek 44. maddesine göre vergi istihbarat uzmanları, gelir uzmanları ve gelir uzman yardımcıları istihdam edileceği ifade edilmiştir.

129. CBK'nın 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde gelir idaresi grup müdürü, vergi dairesi müdürü, müdür, vergi dairesi müdür yardımcısı ve müdür yardımcısı kadrolarına atanacakların, yapılacak yazılı ve sözlü sınavlardan ayrı ayrı yüz tam puan üzerinden en az yetmiş puan almalarının şart olduğu belirtilmiş, dava konusu ikinci cümlesinde ise devlet gelir uzmanlığına atandıktan sonra bu unvanında en az beş yıl hizmeti bulunanların sınava tabi tutulmadan müdür olarak atanabilecekleri kurala bağlanmıştır. Bu itibarla devlet gelir uzmanlığı kadrosuna atandıktan sonra bu unvanında asgari beş yıl çalışmış olanların sınava tabi tutulmaksızın müdür kadrosuna atanabilmelerine imkân tanınmıştır.

130. Kuralla, devlet gelir uzmanı unvanında en az beş yıl çalışmış olanların sınav şartı aranmaksızın müdür olarak atanabilecekleri düzenlenmekte olup anılan hususun yürütme yetkisine ilişkin konu kapsamında kaldığı açıktır.

131. Anayasa'nın 70. maddesinin birinci fıkrasında, her Türk'ün, kamu hizmetlerine girme hakkına sahip olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrasında hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırımın gözetilemeyeceği kurala bağlanmıştır. Buna göre, Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen ve "*Siyasî Haklar ve Ödevler*" başlıklı Dördüncü Bölümü'nde yer alan kamu hizmetlerine girme hakkına ilişkin olarak CBK ile düzenleme yapılması mümkün değildir.

132. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarında, kamu hizmetine girişin şartlarını belirleyen kuralların kamu hizmetine girme hakkı kapsamında olduğu kabul edilmektedir (AYM, E.2011/107, K.2012/184, 22/11/2012; E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 16).

133. Dava konusu kuralda ise hâlihazırda kamu görevlisi olan devlet gelir uzmanlarının müdür olarak atanabilmesi hususu düzenlenmekte olup kamu hizmetine girme şartlarına yönelik herhangi bir hüküm öngörülmemiştir. Bu itibarla kural, kamu hizmetine girme hakkına ilişkin bir düzenleme niteliğinde olmadığından Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan "*Siyasî Haklar ve Ödevler*" kapsamında bir düzenleme öngörmemektedir.

134. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ise "*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.*" hükmüne yer verilerek memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarına ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür.

135. Dava konusu kural, devlet gelir uzmanı kadrosunda bulunan kamu görevlilerinin bu kadroda beş yıl çalışmış olmaları hâlinde sınav şartı aranmaksızın müdür olarak atanabilmelerini öngörmek suretiyle müdür kadrosuna atanmanın şartlarını düzenlemektedir. Kamu görevlilerinin

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

atanma usulüne ilişkin düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkün ise de (AYM, E.2018/124, K.2020/56, §§ 43-45) kamu görevlilerinin niteliklerine dolayısıyla atanma şartlarına yönelik düzenlemelerin Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekir.

136. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın dördüncü cümlesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

G. CBK'nın 163. Maddesinin İncelenmesi

1. (1) Numaralı Fıkra, (2) Numaralı Fıkranın (a), (b), (e) ve (g) Bentleri ile (3) Numaralı Fıkranın (c) ve (f) Bentleri

137. 29/10/2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan (85) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 25. maddesiyle dava konusu kuralın (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan "*Genel Müdürlük*" ibareleri "*Başkanlık*" şeklinde, (2) numaralı fıkrasının (b) bendi ile (3) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "*Genel Müdürlüğün*" ibareleri "*Başkanlığın*" şeklinde, (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "*Genel Müdürlüğe*" ibaresi "*Başkanlığa*" şeklinde, (2) numaralı fıkrasının (e) ve (g) bentleri ile (3) numaralı fıkrasının (f) bendinde yer alan "*Genel Müdürlükçe*" ibareleri "*Başkanlıkça*" şeklinde değiştirilmiştir.

138. Açıklanan nedenle dava konusu kuralın (1) numaralı fıkrasına, (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (e) ve (g) bentleri ile (3) numaralı fıkrasının (c) ve (f) bentlerine ilişkin iptal talepleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

2. Kuralın Kalan Kısmı

a. Anlam ve Kapsam

139. CBK'nın 163. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Göç İdaresi Başkanlığına bağlı olarak büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin görevleri, (3) numaralı fıkrasında ise konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri düzenlenmiştir.

140. (2) numaralı fıkrada büyükelçiliklerde görevli göç müşavirlerinin buldukları ülkeyle ülkemiz arasında göç alanındaki mevzuatın uygulanmasını takip etmek, düzensiz göçe konu yabancıların sınır dışı edileceği veya gönüllü geri dönüşlerinin sağlanacağı ülkelerde bu faaliyetleri kolaylaştırmak amacıyla gerekli temas ve bağlantıları kurmak, menşe ülke bilgilerine ilişkin işlemleri yürütmek, görevli oldukları ülkelerle müştereken yürütülecek göç ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin proje tekliflerini önermek, hazırlamak ve yürütülen projeleri takip etmekle görevli oldukları belirtilmiştir.

141. (3) numaralı fıkrada konsolosluklarda görevli göç ataşelerinin konsolosluklara yapılacak vize ve ikamet izni başvurularını almak ve sonuçlandırmak, başvurularla ilgili bilgi ve belgeleri toplamak, eksik bilgi ve belgeleri yabancidan talep etmek, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirmek ve bunları kayıt altına almak, Türkiye'den sınır dışı edilecek veya gönüllü geri dönecek yabancılara gidecekleri ülkedeki iş ve işlemlerinde yardımcı olmak, görev yaptıkları

ülkede göç konuları ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve yıllık raporlar hazırlamak, göç alanına ilişkin olarak konsoloslardan verilen diğer görevleri yürütmekle görevli oldukları hükme bağlanmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

142. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 104. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

143. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralların Anayasa'nın 123. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

144. Dava konusu kurallar büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirleri ile konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevlerini düzenlemektedir.

145. CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri,..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

146. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

147. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

148. Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır (AYM, E.2019/35, K.2019/53, 26/6/2019, § 15; E.2018/70, K.2019/54, 26/6/2019, § 10; E.2017/33, K.2019/20, 10/4/2019, § 31; E.2018/1, K.2018/83, 11/7/2018, § 12).

149. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır. Dolayısıyla CBK'ların da hem kişiler hem idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması gerekir.

150. Kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır.

151. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Ğ. CBK'nın 234. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (t) Bendinde Yer Alan "...her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek." İbaresinin İncelenmesi

152. CBK'nın 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın yer aldığı (t) bendi "*KOBİ ve girişimcilere yönelik belirlenen destek politikalarının tasarım süreçlerinde faydalanılmak ve sunulan hizmetlerin hızlı, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak üzere kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletme ve girişimcilere ait bu hususlara ilişkin her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek.*" şeklinde iken 8/4/2020 tarihli ve 31093 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (58) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 7. maddesiyle "*İşletmelere ve girişimcilere yönelik belirlenen destek politikalarının tasarım süreçlerinde faydalanılmak ve sunulan hizmetlerin hızlı, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletme ve girişimcilere ait bu hususlara ilişkin her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek, raporlamak, ilgili mevzuatı çerçevesinde gerçek ve tüzel kişilerle paylaşmak.*" şeklinde değiştirilmiştir.

153. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

H. CBK'nın 257. Maddesinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

154. (4) numaralı CBK'nın Ondokuzuncu Bölümü'nde Meslekî Yeterlilik Kurumunun (MYK) teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 239. maddesiyle kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip ve özel bütçeli MYK kurulmuş ve MYK'nın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olduğu hükme bağlanmıştır. CBK'nın 241. maddesinde MYK'nın Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve hizmet birimlerinden oluştuğu belirtilmiştir.

155. CBK'nın 251. maddesinin (1) numaralı fıkrasında MYK tarafından görevlendirilen kurum ve kuruluşlarca hazırlanan meslek standartlarının ulusal meslek standardı, yeterliliklerin de ulusal yeterlilik olarak kabul edilebilmesi için gerekli incelemeyi yaparak Yönetim Kurulunun onayına sunmak üzere sektör komiteleri kurulacağı hükme bağlanmıştır. Bu maddenin (2) numaralı fıkrasında ise sektör komitelerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, meslekle ilgili diğer Bakanlıklar, işçi ve işveren kuruluşları, meslek kuruluşları ve Kurumun birer temsilcisinden oluşacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca çalışmalara üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyelerinin de danışman olarak davet edilebileceği belirtilmiştir.

156. 21/9/2006 tarihli ve 5544 sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un MYK personelinin atanma şartlarını ve statüsünü düzenleyen 24. maddesinin (7) numaralı fıkrasında "*Kurum personeli, emeklilik ve sosyal güvenlik yönünden 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabidir. Ancak, sosyal güvenlik yönünden 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında görev yapmakta iken Yönetim Kurulu Başkanı seçilen Kurum Başkanı, emeklilik ve sosyal güvenlik yönünden Bakanlık genel müdürünün sahip olduğu gösterge, ek gösterge, makam, temsil ve diğer tazminatları aynen uygulanarak 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile ilişkilendirilir ve Kurumda geçmiş olan hizmeti bu esasa göre değerlendirilir.*" kuralına yer verilmiştir.

157. 5510 sayılı Kanun'un birinci fıkrasının (a) bendi hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanların sigortalı sayılacaklarını düzenlemektedir. 5544 sayılı Kanun'un ve 5510 sayılı Kanun'un anılan hükümleri birlikte değerlendirildiğinde MYK personelinin hizmet akdi ile çalıştığı anlaşılmaktadır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

158. Dava dilekçesinde özetle; kurullarla kamu görevlilerinin mali haklarının belirlendiği, kamu görevlilerinin mali hakları konusunda kanunla düzenleme yapılması gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 8., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

159. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 8. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

160. CBK'nın dava konusu 257. maddesinin (1) numaralı fıkrasında MYK'nın başkanının, yönetici personel ve diğer personelinin ücret, mali ve sosyal haklarının Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı genel müdürüne yapılan ödemeleri aşmamak kaydıyla Yönetim Kurulunun kararı ve Genel Kurulun onayı ile belirleneceği hükme bağlanmıştır. Buna göre kural uyarınca Kurumun başkanının, yönetici personelinin ve diğer personelinin ücret, mali ve sosyal haklarının belirlenmesinde Bakanlık genel müdürüne yapılan ödemelerin üst sınır olarak esas alınması gerekmekte olup ayrıca bu haklar Yönetim Kurulu kararı ve Genel Kurulun onayı ile belirlenecektir.

161. Kuralın (2) numaralı fıkrası Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine, 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesine göre ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için uhdesinde kamu görevi bulunanlara (2000) gösterge rakamının, uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara ise (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmesini öngörmektedir.

162. Kuralın (3) numaralı fıkrası ise uhdesinde kamu görevi bulunmayan sektör komitesi başkan ve üyelerine 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesine göre yılda altıdan fazla olmamak üzere her bir toplantı başına (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmesini düzenlemektedir.

163. 375 sayılı KHK'nın ek 29. maddesinde bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi ve gösterge rakamı belirlenmesi kaydıyla yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ve komisyon, heyet, komite ile benzeri organlarda görev alanlara ayda dörtten fazla olmamak üzere her bir toplantı için (1000) ila (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaksızın huzur hakkı ödeneceği ve gösterge rakamlarının Cumhurbaşkanınca üç katına kadar artırılacağı belirtilmiştir.

164. Anılan düzenlemenin belirli bir kurum bakımından uygulanabilmesi, bu hususun ilgili CBK'da öngörülmesi ve gösterge rakamı belirlenmesi şartına bağlanmıştır. Söz konusu hüküm uyarınca ödenecek huzur hakkının belirlenmesinde (1000) ila (3000) gösterge rakamları esas alınabilecek olup Cumhurbaşkanı'na da bu rakamları üç katına kadar artırma yetkisi tanınmaktadır. Buna karşılık söz konusu hüküm doğrudan MYK'nın Yönetim Kurulu başkanı ve üyeleri ile uhdesinde kamu görevi bulunmayan sektör komitesi başkan ve üyelerine ödenecek huzur hakkının

hesaplanmasında esas alınacak gösterge rakamına ilişkin herhangi bir düzenleme içermemektedir. Dolayısıyla dava konusu CBK kuralları olmasaydı yalnızca KHK'nın ek 29. maddesi hükmünden hareketle MYK Yönetim Kurulu başkanı ve üyeleri ile uhdesinde kamu görevi bulunmayan sektör komitesi başkan ve üyelerine huzur hakkı ödenmesinin söz konusu olamayacağı açıktır.

165. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...*mali ve sosyal hak ve yardımları ile...*" ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

166. Dava konusu kural uyarınca yapılacak ödemeler söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden "*mülkiyet hakkı*" kapsamındadır. Bu nedenle kural, Anayasa'nın İkinci Kısım İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

167. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

I. 304. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...ile yurtdışı şube ve bürolarının..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

168. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasına yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 104. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

169. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 123. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

170. (4) numaralı CBK'nın Yirmibirinci Bölümü'nde Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 283. maddesinde Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı olduğu ifade edilmiştir. CBK'nın 304. maddesinde ise Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü'nün ilgili mevzuat hükümlerine göre taşra teşkilatı ile yurtdışı şube ve bürolarının kurulmasına veya kaldırılmasına yetkili olduğu kurala bağlanmıştır. Anılan maddede yer alan "...ile yurtdışı şube ve bürolarının..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

171. CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

172. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

173. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 106. maddesi yönünden incelenmiştir.

174. CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

175. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 106. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

İ. CBK'nın 343. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

176. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin özlük haklarının kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

177. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

178. CBK'nın 343. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Orman Genel Müdürlüğünde 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine göre orman uzmanı ve orman uzman yardımcıları istihdam edilebileceği belirtilmiş, dava konusu (2) numaralı fıkrasında ise orman uzmanı ve uzman yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca adalet uzmanı ve adalet uzman yardımcısına denk olduğu hükme bağlanmıştır.

179. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu yönünden de geçerlidir.

180. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

J. 409. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (e) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

181. Dava dilekçesinde özetle; Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) personelinin kamu görevlisi niteliğinde olduğu, kamu görevlilerinin aylık ve ödeneklerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

182. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

183. (4) numaralı CBK'nın Otuzuncu Bölümü'nde SGK'nın kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 403. maddesinin (2) numaralı fıkrasında SGK'nın kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali açıdan özerk nitelikte olduğu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olduğu ifade edilmiştir. CBK'nın 406. maddesinde SGK'nın organları Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Başkanlık olarak belirlenmiştir.

184. CBK'nın 409. maddesinin dava konusu (e) bendinde SGK personeline ödenecek ek ödeme, ikramiye ve fazla mesai ücretine ilişkin usul ve esasları belirlemek yönetim kurulunun görevleri arasında sayılmıştır.

185. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek olan haklar arasında mülkiyet hakkı da yer almaktadır.

186. SGK personeline yapılacak ek ödeme, ödenecek ikramiye ve fazla mesai ücreti mülkiyet hakkı kapsamındadır. Bu itibarla dava konusu kuralın CBK ile düzenlenemeyecek haklardan olan mülkiyet hakkını düzenlediği anlaşılmaktadır.

187. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

K. 542. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

188. CBK'nın 533. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla tarafsız bir kamu tüzel kişiliğine sahip Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu (TRT) kurulmuştur. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında TRT'nin ilişkili kuruluş olduğu ifade edilmiştir.

189. CBK'nın 542. maddesinin dava konusu (1) numaralı fıkrasının ilk cümlesinde TRT'nin Cumhurbaşkanlığı bildirimlerini sadece Cumhurbaşkanlığına bağlamak kaydıyla yayımlamakla yükümlü olduğu, ikinci cümlesinde bunların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunun yayın sırasında açıklanması gerektiği, üçüncü cümlesinde ise Cumhurbaşkanlığı bildirimlerine ait metinlerin Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması gerektiği hükme bağlanmıştır.

190. 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu'nun 20. maddesinde ise Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayımlanmasının bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlı olduğu düzenlenmiştir.

191. Anılan hüküm, dava konusu kuraldan farklı olarak Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarının yayımlanmasını düzenlemektedir. Bu açıklamalar yazılı nitelikte olabileceği gibi sözlü nitelikte de olabilecektir. Diğer yandan dava konusu kural, Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarının yayımlanmasını değil Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin yayımlanmasını düzenlemekte olup bu bildirimlerin yayımlanabilmesi için Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile gönderilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması şartlarını öngörmektedir. Kelime anlamı itibarıyla bildiri, ilgililere duyuru amacı taşıyan yazılı metni ifade etmektedir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin - Cumhurbaşkanı'nın açıklamalarından farklı olarak- yetkililerin imzasını taşıması koşulu sebebiyle resmî belge niteliğindeki duyuru şeklinde olması gerektiği anlaşılmaktadır. Kural ayrıca bu duyuruların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunun yayın sırasında açıklanmasını ve Cumhurbaşkanlığı makamını bağlamak kaydıyla yayımlanmasını öngörmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekeşi

192. Dava dilekçesinde özetle; Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin kapsamının belirlenmediği, bildirimlerin süresi ve yayımlanma sıklığı hususunda düzenleme öngörülmediği, Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin sınırsız olmasının yayının tarafsız yapılmasını engelleyici nitelikte olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 133. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

193. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

194. Kuralın Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin yayımlanmasına dair düzenlemeler öngördüğü, bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin bir hususu düzenlediği açıktır.

195. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

196. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında "*İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.*" denilmiştir. Söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı kararında da belirtildiği üzere anılan fıkra da yer alan "*...kurulur.*" ibaresinin CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içerdiği anlaşılmaktadır. Zira Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasındaki koşullara bağlı olmak kaydıyla kamu tüzel kişiliğinin organları, görevleri, yetkileri ve yapısı gibi unsurların CBK'yla düzenlenemeyeceğinin kabulü, kamu tüzel kişiliğinin CBK'yla kurulmasını mümkün kılan anayasal hükmü işlevsiz, dolayısıyla anlamsız kılacaktır (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 45).

197. Bir kamu tüzel kişiliğinin gerçek anlamda kurulduğundan bahsedebilmek için organları, görevleri, teşkilat yapısı gibi unsurlarının da belirlenmesi gerekmektedir. Bunlar gibi konular düzenlenmeden bir kamu tüzel kişiliğinin faaliyette bulunması düşünülemez. Kamu tüzel kişileri belli bir kamu hizmetini yerine getirmek amacıyla kurulur. Bu hizmetin yerine getirilebilmesi için

tüzel kişinin kurulması yeterli olmayıp teşkilat yapısının ve bu kapsamda organlarının oluşturulması, görev ve yetkilerinin de belirlenmesi gerekir.

198. Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin yayımlanmasına ilişkin usul ve esasları belirleyen kurallar TRT'yi bu yayını yapmakla yükümlü kılmaktadır. Bu yönüyle TRT'nin Cumhurbaşkanlığı bildirimlerini yayımlama görevini düzenlemektedir. TRT, CBK'nın 533. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla kamu tüzel kişisi olarak kurulmuştur. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bu Kurumun görev ve yetkileriyle ilgili düzenlemelerin de CBK ile yapılması mümkündür. Bu itibarla kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

199. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde "*Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.*" denilmiştir. 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasında "*Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla; Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır.*" kuralına yer verilerek Cumhurbaşkanı'nın açıklama ve faaliyetlerinin yayımlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlanmıştır. Anılan hüküm bu yönüyle dava konusu kuraldan farklı olarak Cumhurbaşkanı'nın açıklama ve faaliyetlerinin yayımlanmasına ilişkin düzenleme öngörmektedir. Dava konusu kural ise idari bir yapı olarak Cumhurbaşkanlığı teşkilatının resmî nitelikteki bildirimlerinin yayımlanması yükümüne ve bu bildirimlerin taşıması gereken niteliklere ilişkindir. Bu itibarla anılan Kanun hükmünün dava konusu kuralla aynı alanda hüküm ifade etmediği, başka bir deyişle açıkça aynı konuyu düzenlemediği görülmektedir.

200. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

201. Kural, Cumhurbaşkanlığı makamınca yazılı yayın talebi ile gönderilen ve yetkililerin imzasını taşıyan metinlerin Cumhurbaşkanlığı bildirisi niteliğinde olduğunu, bu metinlerin Cumhurbaşkanlığı bildirisi niteliğinde olduğunun yayın sırasında açıklanarak ve sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak üzere yayınlanacağını düzenlemektedir. Bildiri yukarıda da açıklandığı üzere kelime anlamı itibarıyla ilgililere duyurulmak amacıyla hazırlanan yazılı metin anlamına gelmektedir. Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin de halka yazılı olarak duyuru yapılması gereken hususlara ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

202. Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin kapsamının halka duyurulması gereken konuların nitelik ve içeriğine göre Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenmesi gerektiği açıktır. Bu bildirimlerin yayın süresi ve yayımlanma sıklığı konusunda dava konusu kuralla herhangi bir düzenleme öngörülmemiş olduğundan bu hususlarda karar verme yetkisinin TRT'ye bırakıldığı görülmektedir. Söz konusu hususların bildirinin içeriğinden hareketle duyurunun önem ve aciliyetine göre belirlenmesi gerektiği ortadadır. Bu yönüyle kuralın belirsiz olduğu söylenemez.

203. Anayasa'nın 133. maddesinde "*Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir./Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu dokuz üyeden oluşur. Üyeler, siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında belirlenecek üye sayısının ikişer katı olarak*

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti grubuna düşen üye sayısı esas alınmak suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca seçilir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluşu, görev ve yetkileri, üyelerinin nitelikleri, seçim usulleri ve görev süreleri kanunla düzenlenir./Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır.” denilerek TRT'nin özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı hüküm altına alınmıştır.

204. Yukarıda da belirtildiği üzere Cumhurbaşkanlığı bildirimleri yetkililerin imzasını taşıması gereken resmî belge niteliğindedir. Bu itibarla belge kapsamının, dolayısıyla bildirin içerisinin belgeyi düzenleyen olarak Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenmesi gerekeceği açıktır. Yayın sıklığı ve yayın süresi konusunda ise dava konusu kurulla herhangi bir düzenleme öngörülmemiş, böylelikle bu hususlarda karar verme yetkisi TRT'ye bırakılmıştır. İdari bir teşkilat olarak Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin yayımlanmasını öngören ve yayın için bildirin taşıması gereken şartları belirleyen kuralın TRT'nin tarafsızlığını öngören anayasal hükme aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

205. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 133. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

L. CBK'nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

206. (4) numaralı CBK'nın Kırkbirinci Bölümü'nde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun (TÜBİTAK) kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 582. maddesinin (1) numaralı fıkrasında TÜBİTAK'ın tüzel kişiliğe, idari ve mali özerkliğe sahip, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla ilgili ve özel bütçeli olduğu ifade edilmiştir. Maddenin (2) numaralı fıkrasında ise TÜBİTAK'ın CBK'nın Kırkbirinci Bölümü'nde hüküm bulunmayan hâllerde özel hukuk hükümlerine tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

207. CBK'nın 582. maddesinin (1) numaralı fıkrasında TÜBİTAK'ın Türkiye'nin rekabet gücünü ve refahını artırmak ve sürekli kılmak için toplumun her kesimi ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde, ulusal öncelikler doğrultusunda bilim ve teknoloji politikaları hakkında çalışmak, bunları gerçekleştirecek altyapının ve araçların oluşturulmasına katkı sağlamak, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini özendirmek, desteklemek, koordine etmek, yürütmek, bilim ve teknoloji kültürünün geliştirilmesinde öncülük yapmak amacıyla kurulduğu belirtilmiştir. 17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel Teknolojik Araştırma Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'da ise TÜBİTAK'a tanınan kamu gücü ayrıcalıkları düzenlenmiştir. Bu çerçevede Kanun'un 13. maddesinde TÜBİTAK'a yapılacak bağışların vergi, resim ve harçtan muaf olduğu, 14. ve 15. maddelerinde TÜBİTAK'ın bazı vergi, harç ve ücretlerden muaf kılındığı, 16. maddesinde TÜBİTAK tarafından yapılan bazı harcamaların 5018 sayılı Kanun'a göre denetleneceği, 20. maddesinde TÜBİTAK'a ait malların devlet malı hükmünde olduğu ve 23. maddesinde TÜBİTAK'ın yapacağı araştırma ve incelemeler için hiçbir ilmühaber, ruhsatname veya imtiyaz almak zorunda olmadığı belirtilmiştir.

208. TÜBİTAK'ın CBK ile kurulmuş olması ve açıklanan kamusal ayrıcalıklarla donatılmış olması hususları birlikte değerlendirildiğinde haiz olduğu tüzel kişiliğin niteliğinin kamu tüzel kişiliği olduğu sonucuna varılmaktadır (AYM E.2008/88, K.2011/85, 2/6/2011).

2. Anlam ve Kapsam

209. CBK'nın 585. maddesinde Yönetim Kurulu ve Başkanlık TÜBİTAK'ın organları olarak sayılmış, araştırma merkezleri ve enstitüler ile Kurumun görevlerini yerine getirebilmesi için gerek duyulan bilim parkı, bilim merkezi, müze ve benzeri diğer birimlerin TÜBİTAK'ı oluşturan birimler olduğu belirtilmiştir.

210. CBK'nın 588. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Başkanlığın başkan ve iki başkan yardımcısı ile genel sekreterden oluşacağı hükme bağlanmıştır.

211. CBK'nın "Personel" başlıklı 592. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise TÜBİTAK'ta 375 sayılı KHK'nın ek 25. ve ek 26. maddelerine göre yerli veya yabancı geçici süreli anlaşmalı araştırmacı ve danışman çalıştırılabileceği, (2) numaralı fıkrasında da 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesine göre iş mevzuatı çerçevesinde personel istihdam edilebileceği hükme bağlanmıştır.

212. Anılan KHK'nın ek 25. maddesi kurumlar arasında geçici görevlendirmeyi, ek 26. maddesi 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde yerli veya yabancı personelin tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebileceğini, ek 28. maddesi ise 657 sayılı Kanun'a tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarından teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülenlere ait hizmetlerin iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen personel eliyle yürütüleceğini düzenlemektedir.

213. Dava konusu kural; kurumun personel kadrolarını, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamanın Yönetim Kurulunun görev ve yetkisi kapsamında olduğunu düzenlemektedir.

3. İptal Talebinin Gerekçesi

214. Dava dilekçesinde özetle; TÜBİTAK personelinin ücret cetvelleri ile performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları belirleme yetkisini Başkanlığın önerisi üzerine Yönetim Kuruluna bırakan kuralın CBK ile düzenlenemeyeceği, kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

215. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

i. Kuralın "Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları..." Bölümünün İncelenmesi

216. Dava konusu kural, Kurumun personel kadroları ile göreve karşılık gelen pozisyonlarını karara bağlama konusunda Yönetim Kurulunun görevli ve yetkili olduğunu düzenlemektedir.

217. CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri,..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine ilişkin olarak belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir.

218. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

ii. Kuralın "...iş tanımlarını..." Bölümünün İncelenmesi

219. Dava konusu kural, Kurumdaki iş tanımlarını karara bağlama konusunda TÜBİTAK Yönetim Kurulunun görevli ve yetkili olduğunu düzenlemektedir.

220. Kuralın TÜBİTAK içindeki iş tanımlarının belirlenmesi konusunda yetkili birime ilişkin düzenleme öngördüğü bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin bir hususu düzenlediği açıktır.

221. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

222. Yukarıda da açıklandığı üzere Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "...kurulur." ibaresi CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içermektedir (bkz. § 196).

223. Bir tüzel kişiliğin gerçek anlamda kurulduğundan bahsedebilmek için organları, görev ve yetkileri, teşkilat yapısı gibi unsurların da belirlenmesi gerekmektedir. Bunlar gibi konular düzenlenmeden bir kamu tüzel kişiliğinin faaliyette bulunması düşünülemez (bkz. § 197). Bu bağlamda görev ve yetkileri CBK'nın 584. maddesinde belirlenmiş olan TÜBİTAK'ın kurum içindeki iş tanımlarının belirlenmesi konusunda Yönetim Kurulunu yetkili ve görevli sayan kuralın tüzel kişinin teşkilat yapısına ilişkin olduğu görülmektedir. Bu itibarla kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

224. 17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'un adı 703 sayılı KHK'nın 98. maddesi ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun olarak değiştirilmiş ve bu Kanun'un birçok maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. 16/8/1983 tarihli ve 77 sayılı Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu Kurulmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname de 703 sayılı KHK'nın 106. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. TÜBİTAK bünyesinde iş tanımlarının belirlenmesine yönelik olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açığa çıkarılan konulara ilişkin değildir.

225. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

iii. Kuralın "..., ücret cetvelleri...bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile..." Bölümünün İncelenmesi

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

226. Dava konusu kural, TÜBİTAK personelinin ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterleri kapsamında yapılacak ödemelerin Başkanlığın önerisi üzerine görüşülerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi olarak düzenlemektedir. Kural, ücret cetvelleri ile performans değerlendirme kriterlerine göre gerçekleştirilecek ödemelerin belirlenmesini Yönetim Kuruluna bırakmaktadır.

227. TÜBİTAK personelinin ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterleri kapsamında yapılacak ödemelerin Başkanlığın önerisi üzerine görüşülerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi sayan kural, yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu düzenlemektedir.

228. 278 sayılı Kanun'un 17. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde diğer kanunlardaki düzenleme ve kısıtlamalara tabi olunmaksızın toplu iş sözleşmesi kapsamında bulunanlar dışındaki Kurum personeline ödenecek aylık net ücretin, toplu iş sözleşmesi kapsamındaki personele ödenen ve Yönetim Kurulu tarafından referans olarak belirlenen göreve karşılık gelen pozisyona yapılan ödemelerin iki katını; bu Kanun'un 19. maddesi uyarınca Kurumda görevlendirilen kişilere yapılacak aylık net ödemenin ise toplu iş sözleşmesi kapsamındaki personele ödenen ve Yönetim Kurulu tarafından referans olarak belirlenen göreve karşılık gelen pozisyona yapılan ödemeleri geçmemek üzere Yönetim Kurulu tarafından belirleneceği belirtilmiştir. Söz konusu fıkranın son cümlesinde ise Yönetim Kurulunun bu madde uyarınca yapılacak ödemelere ilişkin usul ve esasları belirlemeye, ücretin bir kısmını performansa bağlamaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

229. Anılan hüküm toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında kalan personel ile Kurumda görevlendirilen personele yapılacak ödemelerin üst sınırını tespit etmekte ve bu üst sınırı aşmamak kaydıyla yapılacak ödemenin belirlenmesini Yönetim Kuruluna bırakmaktadır. Bunun yanında ödemelere ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile ödemelerin bir kısmının performansa bağlanması konusunda yetkiyi Yönetim Kuruluna tanımaktadır.

230. Dava konusu kural ise ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerine göre gerçekleştirilecek değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemelerin Yönetim Kurulu tarafından belirleneceğini düzenlemektedir. Personele ödenecek ücret ve performans değerlendirmesine göre ödeme, söz konusu kişilere ekonomik menfaat temin etmeyi içerdiğinden "mülkiyet hakkı" kapsamındadır. Bu nedenle kural, Anayasa'nın İkinci Kısım İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin bir düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

231. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

iv. Kuralın Kalan Kısmının İncelenmesi

232. Dava konusu kural, TÜBİTAK'ta personel performans değerlendirme kriterlerinin Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi olarak düzenlemektedir.

233. TÜBİTAK personelinin performans değerlendirme kriterlerinin Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi sayan kural, yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu düzenlemekte olup ayrıca Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlere ilişkin düzenleme de öngörmemektedir.

234. Personelin başarı, verimlilik, gayret gibi hususlar bakımından değerlendirmeye tabi tutularak potansiyelinin tespit edilmesini amaçlayan performans değerlendirme kriterleri, kurum içi işleyişin düzenlenmesi ve verimliliğin artırılması amacıyla oluşturulmaktadır.

235. Bu itibarla performans değerlendirme kriterlerinin Başkanlığın önerisi üzerine görüşülerek karara bağlanmasını Yönetim Kurulunun görevi olarak düzenleyen dava konusu kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

236. Yapılan incelemede TÜBİTAK'ta performans değerlendirme kriterlerinin belirlenmesini düzenleyen bir kanun hükmüne rastlanmamıştır.

237. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

238. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden incelenmiştir.

239. Anayasa'nın 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulabilmesi öngörülmüştür. Anılan hüküm uyarınca Cumhurbaşkanı, CBK'yla idarenin teşkilatlanması konusunda Anayasa'nın temel ilkelerine ve bu alanla ilgili öngördüğü kurallarına bağlı kalmak koşuluyla kamu tüzel kişilerinin teşkilat yapısının ne şekilde olacağını belirleme hususunda takdir yetkisine sahiptir.

240. Bununla birlikte yürütme organının CBK çıkarmaya yetkili olduğu konuya ilişkin her türlü ayrıntıyı CBK ile düzenlemesi ve bu düzenlemelerin gereğini bizzat yerine getirmesi gerekli olmayıp CBK ile konuya ilişkin temel kuralları belirledikten ve genel çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevenin içinde kalan hususları, düzenleyici nitelikteki diğer işlemlerle belirlemesi ve bu düzenlemeler kapsamında yerine getirilmesi gerekli tasarrufları da ilgili idareye bırakması mümkündür (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 36; E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 25).

241. Dava konusu kuralla TÜBİTAK'ın personel kadroları, personel performans değerlendirme kriterleri ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak Yönetim Kurulunun görev ve yetkisi olarak düzenlenmiştir. Kuralda TÜBİTAK'ın Yönetim Kuruluna bırakılan yetkinin genel çerçevesinin belirlendiği anlaşılmaktadır.

242. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 123. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

M. CBK'nın 594. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." İbaresinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

243. Kişisel verilerin korunması hakkı Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında anayasal güvenceye bağlanmış olup kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Buna göre veri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esaslar bu konuda kabul edilmiş genel kanun niteliğindeki 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda düzenlenmiş, bazı kanunlarda da kişisel verilerle ilgili hükümlere yer verilerek konuya ilişkin yasal güvencenin sağlanması amaçlanmıştır.

244. 6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (e) bendinde kişisel verilerin elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem kişisel verinin işlenmesi olarak ifade edilmiştir.

245. Anılan Kanun'un 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasında kişisel verilerin ancak bu Kanun'da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebileceği belirtilmiştir. Yine Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 5. ve 6. maddelerinde kişisel verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu genel ilkeler, kişisel verilerin ilgili kişinin rızasıyla veya rızaya dayalı olmaksızın işlenmesi şartları düzenlenmiş; kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi, anonim hâle getirilmesi şartları ise Kanun'un 7. maddesinde ayrıca belirtilmiştir. Kanun'un Üçüncü Bölümü ve Beşinci Bölümü'nde ise kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişilerin hak ve yükümlülükleri ile kanun hükümlerine aykırı hareket edenler yönünden uygulanacak cezai hükümlere yer verilmiştir.

246. Kural olarak kişisel verisi işlenen gerçek kişinin açık rızası olmaksızın kişisel verilerin yurt içindeki veya yurt dışındaki üçüncü kişilere aktarılması mümkün olmamakla birlikte Kanun'un 8. ve 9. maddelerinde kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin aktarılması şartları ile buna ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Buna göre kişisel verinin aktarıldığı gerçek veya tüzel kişinin kimliğinden bağımsız olarak kişisel verinin aktarılmasına ilişkin işlemlerin anılan maddelerde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmesi zorunludur.

247. 6698 sayılı Kanun'un uygulanması bakımından genel olarak Kanun'a tabi bulunan kişiler, kurum veya kuruluşlar tek tek belirtmek suretiyle herhangi bir istisna öngörülmemiş olup yalnızca Kanun'un 28. maddesinde kişisel verinin işlenmesindeki amaç ve kapsam yönünden birtakım istisnalara yer verilmiştir. Buna göre anılan Kanun kapsamında kalan ve kişisel veriyi ilk defa elde edenler ile kişisel veriyi herhangi bir surette elinde bulunduran tüm gerçek ve tüzel kişilerin, kurum ve kuruluşlar ile bunların personelinin Kanun'da belirtilen usul ve esaslara uygun hareket etmesi gerekecektir.

2. İptal Talebinin Gereçesi

248. Dava dilekçesinde özetle; kişisel verilerin toplanması ve işlenmesine ilişkin faaliyetlerin kanunla düzenlenmesi gerektiği, kanunla genel çerçevesi belirlenmeksizin kurumlara veri toplama yetkisi verilmesinin hukuki belirlilik ilkesine de aykırılık oluşturduğu, kişisel verilerin

ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

249. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

250. CBK'nın "*Bilgi ve belge talebi*" başlıklı 594. maddesinin birinci cümlesinde TÜBİTAK'ın, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü bilgileri kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkili olduğu belirtilmiştir. Anılan cümlede yer alan "*...gerekli gördüğü bilgileri...*" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

251. CBK'nın 584. maddesine göre TÜBİTAK bilimsel ve teknolojik alanlarda araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek, koordine etmek, izlemek, yapmayı özendirmek ve yapmak, bu amaçla program ve projeler geliştirmek, ülkemizin bilim ve teknolojiye, buluş ve yeniliğe dayalı rekabet gücünün yükseltilmesine, ekonomik ve sosyal gelişimine, ülke güvenliğine, insan ve çevre sağlığına katkı sağlamaya dönük stratejik alanlarda araştırmalar yapmak ve yaptırmak, teknoloji altyapısını güçlendirmek amacıyla merkezler ve enstitüler kurmak, Kurum bünyesinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerini yapan merkezlerde, enstitülerde ve birimlerde geliştirilen teknolojilerin üretimde ve ihtiyaç duyulan alanlarda tanıtılmasını, kullanılmasını veya bunlardan daha kolay yararlanılmasını sağlamak için gerekli ortamları ve yönetim yöntemlerini hazırlamak, bu teknolojilerin ülke ekonomisine, sınai ve sosyal gelişmeye katkıda bulunacak ticari değerlere dönüşmesini sağlamak, bu amaçla ilgili Bakanın onayı üzerine şirket kurmak, kurulmuş şirketlere ortak olmak, Türkiye'nin taraf olacağı bilimsel ve teknolojik yardım ve iş birliği anlaşmalarının hazırlanması ve müzakeresinde Cumhurbaşkanlığına önerilerde bulunmak, bu anlaşmaların izlenme ve uygulanmasında ilgili mevzuat çerçevesinde görev almak, dokümantasyon, bilgi sistemleri, bilgi bankaları, veri tabanları, kütüphane ve arşiv gibi bilimsel ve teknolojik destek birimleri kurmak, mevcut ulusal ve uluslararası yapı ve sistemlerle iş birliği yapmak, araştırma ve eğitim kuruluşları arasında araştırma ve eğitim amaçlı elektronik haberleşme hizmeti verecek ağlar kurmak, işletmek ve bu ağların yurt içi ve yurt dışındaki ağlarla bağlantısını sağlamak gibi konularda görevli ve yetkili kılınmıştır.

252. TÜBİTAK'ı anılan görevleri kapsamında gerekli gördüğü bilgileri istemeye yetkili kılınan kuralın yürütme yetkisine ilişkin konuyu düzenlediği anlaşılmaktadır.

253. TÜBİTAK'ın bilimsel ve teknolojik alanlarda araştırma ve geliştirme faaliyetlerini esas alan görevleri dikkate alındığında gerekli olan bilgileri isteyebilmesinin görevleriyle ilgili olduğu açıktır. Diğer bir ifadeyle istenebilecek bilgiler TÜBİTAK'ın görevleriyle ilgili olanlar ile sınırlı tutulmuş olup kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde değildir.

254. 6698 sayılı Kanun kapsamında yer alan ve kişisel verilere ilişkin yükümlülükler ile uyulacak usul ve esasları düzenleyen çeşitli hükümlere "*Genel Açıklama*" bölümünde yer verilmiştir (bkz. §§ 243-247). Kuralın kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat hükümlerinin uygulanmasını engelleyen, sınırlandıran, genişleten, uygulanmasına istisna getiren veya herhangi bir surette bu hükümlere temas eden bir yönü bulunmadığı gibi kişisel verilere ilişkin her türlü

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

işlemin 6698 sayılı Kanun ile kişisel verilere ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümlere uygun olarak gerçekleştirilmesi gerektiği açıktır.

255. Bu itibarla kişisel verilere ilişkin düzenleme içermeyen ve kişisel verilerle ilgili bulunmayan kuralın Anayasa'nın İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler kapsamında bulunduğu söylenemez (benzer bir değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, § 23-25; AYM, E.2018/133, K.2021/70, 13/10/2021, § 43-45).

256. Daha önce ifade edildiği üzere CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişinin görev ve yetkilerine dair düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkündür (bkz §196). Buna göre Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak CBK ile kurulmuş bulunan ve kamu tüzel kişisi olan TÜBİTAK'ın görevleriyle ilgili bilgi isteme yetkisini düzenleyen kuralın Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesini ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

257. 278 sayılı Kanun'da TÜBİTAK'ın bilgi isteme yetkisine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla TÜBİTAK'ın bilgi isteme yetkisine yönelik kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

258. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

259. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

260. Kuralın TÜBİTAK'ın CBK'da açıkça düzenlenmiş olan görevlerini yerine getirebilmesi amacıyla düzenlendiği ve istenebilecek bilgilerin TÜBİTAK'ın görevleriyle ilgili ve gerekli olanlarla sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır. Gerekli görülen bilgilerin istenmesindeki amaç, kapsam ve sınır açıkça gösterilmiş olup kuralın hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir olduğu açık olduğundan kuralda belirsizlik bulunmamaktadır.

261. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

N. CBK'nın 619. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

262. Dava dilekçesinde özetle; Türkiye İş Kurumunun (İŞKUR) Genel Kurulunda kamu kurum ve kuruluşlarını temsil edecek üyelerin niteliklerinin, sayısının ve hangi usullere göre belirleneceği hususlarının düzenlenmediği, bu hususların belirlenmesinin çalışma ve sosyal güvenlik bakanının takdirine bırakıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

263. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisini nedeniyle Anayasa'nın 104. maddesi yönünden incelenmiştir.

264. CBK'nın Kırküçüncü Bölümü'nde İŞKUR'un kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 615. maddesinde İŞKUR'un Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olup özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, idari ve mali bakımdan özerk bir kamu kuruluşu olduğu ifade edilmiştir. CBK'nın 618. maddesinde Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Müdürlük ve İl İstihdam Kurulları İŞKUR'un organları olarak sayılmıştır.

265. CBK'nın 619. maddesinde Genel Kurul ve görevleri düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında Genel Kurulun oluşumu hükme bağlanmıştır. Genel Kurulun bu fıkranın dava konusu (a) bendine göre kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen bakan tarafından belirlenecek üyeler ile (b) bendine göre üye sayıları itibarıyla en fazla üyeye sahip ilk üç sıradaki işçi konfederasyonlarınca üye sayıları oranları dikkate alınarak belirlenecek on yedi, üye sayısı itibarıyla en fazla üyeye sahip işveren konfederasyonunca belirlenecek on, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden beş, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan üç, Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan her engel grubunu temsilen birer olmak üzere toplam dört, Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden iki, Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek dört öğretim üyesi, Kurumda temsil yetkisine sahip kamu görevlileri sendikasıncı belirlenecek bir temsilciden oluşacağı belirtilmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen bakan tarafından belirlenecek üyelerin Genel Kurulun oluşumunda yer almasını öngören (a) bendi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

266. Kuralla İŞKUR Genel Kuruluna kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen çalışma ve sosyal güvenlik bakanı tarafından üye belirlenmesi hükme bağlanmış olup yürütme yetkisine ilişkin bir konu düzenlenmektedir.

267. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme de içermemektedir.

268. Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmıştır. Kuruluş görev, yetki ve sorumlulukları (4) numaralı CBK'nın Kırküçüncü Bölümü'nde düzenlenen İŞKUR'un tüzel kişiliği haiz olduğu belirtilmekle birlikte bu tüzel kişiliğin kamu tüzel kişiliği niteliğinde olup olmadığı belirtilmediğinden öncelikle Kurumun kamu tüzel kişisi vasfını haiz olup olmadığı değerlendirilmelidir.

269. 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 1. maddesinin son fıkrasında Kurumun malları, alacakları ve banka hesaplarının 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bakımından devlet malı hükmünde olup haczedilemeyeceği, alacaklarının da devlet alacağı derecesinde imtiyazlı olduğu ve Kurum malları hakkında 2004 sayılı Kanun'un iflase ilişkin hükümlerinin uygulanmayacağı ifade edilmiştir. Bunun yanında Kanun'un 6. maddesinin dört ve beşinci fıkralarında İŞKUR Yönetim Kurulu üyelerinin taşıması gereken nitelikler ve görevden uzaklaştırılmaları konularında 657 sayılı Kanun'a atıfta bulunulmuş, 20. maddesinde İŞKUR'a idari para cezası uygulama yetkisi verilmiş ve Kanun'un 23. maddesiyle İŞKUR'a vergi, resim, harç muafiyeti yanında belediyelerce yürütülen hizmetlerden alınan ücretlerden muafiyet ile kurumun doğrudan hizmetlerinden yararlanmadığı fon ve kuruluşlara katkı payından muafiyet tanınmıştır.

270. İŞKUR'un kuruluşuna ilişkin usul ve esasların CBK ile düzenlenmiş olması ve açıklanan kamusal ayrıcalıklarla donatılmış olması hususları birlikte değerlendirildiğinde İŞKUR'un kamu tüzel kişiliğini haiz olduğu sonucuna varılmaktadır.

271. Daha önce de ifade edildiği gibi Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile kurulan bir tüzel kişinin organları da dâhil olmak üzere teşkilat yapısına yönelik düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkündür. Dolayısıyla İŞKUR'un organlarının Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca CBK ile düzenlenmesinde Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesini ihlal eden bir yön bulunmamaktadır.

272. İŞKUR'un Genel Kurulunun oluşturulmasına yönelik olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

273. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

274. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden incelenmiştir.

275. Kural, İŞKUR'un organlarından olan Genel Kurula kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen bakan tarafından belirlenecek üyelerin temsilci olarak katılacağını düzenlemektedir. Bununla birlikte kuralda hangi kamu kurum ve kuruluşlarının Genel Kurulda temsil edileceği, temsilci sayısı ve temsilcilerin nitelikleri hususları belirtilmemiştir. Başka bir ifadeyle kamu tüzel kişisi olarak CBK ile kurulan İŞKUR'un tüzel kişiliğinin bir unsuru olan Genel Kurul organında kamu kurum ve kuruluşlarının temsiline ilişkin olarak bakana bırakılan yetkinin kapsamı konusunda genel bir çerçeve çizilmemiştir.

276. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 123. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 123. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmemiştir.

O. CBK'nın 647. Maddesinin İncelenmesi

277. (4) numaralı CBK'nın dava konusu 647. maddesi 28/3/2020 tarihli ve 31082 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (57) numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

278. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

Ö. CBK'nın 675. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

279. CBK'nın Kırkyedinci Bölümü'nde Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığının (TÜSEB) kuruluş, teşkilat ve görevlerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 665. maddesinin (1) numaralı fıkrasında TÜSEB'in kamu tüzel kişiliğine, bilimsel ve idari özerkliğe sahip, özel bütçeli

olduğu, (2) numaralı fıkrasında ise TÜSEB'in ilgili olduğu bakanlığın, Sağlık Bakanlığı olduğu ifade edilmiştir.

280. CBK'nın dava konusu 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ve görevlendirilenlerin sağlık bilimi ve teknoloji alanındaki araştırma ve geliştirme faaliyetleri (Ar-Ge), bilimsel faaliyetler ve uygulama gibi görev alanlarıyla ilgili yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulacağı belirtilmiş; ikinci cümlesinde de bu değerlendirme sonucuna göre sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya bitiş süresinden önce feshine karar verileceği hüküm altına alınmıştır.

281. CBK'nın 673. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde Başkanlık personelinin 375 sayılı KHK'nın ek 28. maddesine göre çalıştırılacağı belirtilmiş, (2) numaralı fıkrasında ise TÜSEB'de, 375 sayılı KHK'nın ek 26. maddesine göre sözleşme ile yerli veya yabancı uzman istihdam edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan KHK'nın ek 28. maddesi 657 sayılı Kanun'a tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarında iş mevzuatına tabi personel istihdamını, ek 26. maddesi ise yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdamını düzenlemektedir. Ek 26. maddeye göre sözleşmeli personel 657 sayılı Kanun'un ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak istihdam edilebilecektir. Böylelikle bu personelin geçici mahiyetteki işlerde istihdam edileceği hükme bağlanmıştır.

282. TÜSEB'de Ar-Ge projelerinin gerektirdiği alanlarda sözleşmeyle personel istihdam edilmesine ilişkin hususlar 19/11/20014 tarihli ve 6569 sayılı Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 12. maddesinin (4) numaralı fıkrasında Ar-Ge projelerinin gerektirdiği niteliklere sahip olanların, enstitülerde proje süresi ile sınırlı olmak üzere, belirli süreli iş sözleşmesiyle istihdam edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu maddenin (6) numaralı fıkrasında ise yabancı uyruklu uzmanların 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tabi olmaksızın ve haklarında 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle bir yıla kadar çalıştırılabileceği ifade edilmiştir.

283. CBK'nın 669. maddesinde Başkanlık teşkilatının başkana, Genel Sekreterliğe ve başkana bağlı olarak faaliyet gösteren enstitülerden olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla dava konusu kural uyarınca Başkanlık kadrolarında çalıştırılan ve görev yapanların Genel Sekreterlik ve başkana bağlı enstitülerde çalışan ve görev yapanları ifade ettiği anlaşılmaktadır. Dava konusu kural uyarınca performans değerlendirmesine tabi tutularak sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya sözleşme bitiş süresinden önce feshine karar verilecek personelin Başkanlık teşkilatında sözleşmeyle istihdam edilen personel olduğu görülmektedir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

284. Dava dilekçesinde özetle; kamu görevlilerinin hak ve yükümlülükleri ile özlük haklarına ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği, periyodik performans değerlendirmesi yoluyla idareye sınırları belirsiz bir yetki verildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Birinci Cümle

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

285. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

286. Kuralla Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ile görevlendirilenlerin Ar-Ge, bilimsel faaliyetler ve uygulama gibi görev alanlarıyla ilgili olarak yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulacağı hükme bağlanmış olup yürütme yetkisine ilişkin bir konu düzenlenmektedir.

287. Kural, performans değerlendirmesine herhangi bir hüküm ve sonuç bağlamamakta olup bu yönüyle Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

288. Yukarıda da belirtildiği üzere performans değerlendirme kriterleri, kurum içi işleyişin düzenlenmesi ve verimliliğin artırılması amacıyla oluşturulmaktadır (bkz. § 234). Bu itibarla Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ile görevlendirilenlerin yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulmasını öngören dava konusu kuralın münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olmadığı anlaşılmaktadır.

289. Yapılan incelemede Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ile görevlendirilenlerin yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulmasını düzenleyen kanun hükmüne rastlanmamıştır.

290. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

291. Kural, Başkanlık kadrolarında çalıştırılanlar ve görevlendirilenlerin yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulmasını öngörürken performans değerlendirmesinin kapsamını ilgili personelin görev alanıyla ilgili konularla sınırlandırmıştır. Bu itibarla kural hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve öngörülebilir niteliktedir.

292. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. İkinci Cümle

293. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

294. TÜSEB kadrolarında çalıştırılanlar ve görevlendirilenlerin yıllık periyotlarda tabi tutuldukları performans değerlendirmesi sonucuna göre sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya sözleşme bitiş süresinden önce sözleşmelerinin feshine karar verileceğini düzenleyen kuralın yürütme yetkisine ilişkin konulardan olmadığı söylenemez.

295. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

296. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde "*Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.*" denilmiştir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ise memurların ve diğer kamu görevlileri, nitelikleri ve atanmaları ile özlük işleri gibi hususların kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

297. Dava konusu kural uyarınca performans değerlendirmesine tabi tutulacak personel; CBK'nın 673. maddesinin atfıyla 375 sayılı KHK'nın ek 26 ile ek 28. maddeleri ve 6569 sayılı Kanun'un 12. maddesinin (4) ile (6) numaralı fıkraları uyarınca istihdam edilmektedir. Yukarıda da açıklandığı üzere KHK'nın ek 26. maddesi yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdamını düzenlemekte olup maddeye göre sözleşmeli personel 657 sayılı Kanun'un ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren geçici mahiyetteki işlerde tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak sözleşmeyle istihdam edilebilecektir. KHK'nın ek 28. maddesi ise 657 sayılı Kanun'a tabi personel istihdam edilmeyen kamu kurum ve kuruluşlarında iş mevzuatına tabi personel istihdamını düzenlemektedir. 6569 sayılı Kanun'da ise Ar-Ge projelerinin gerektirdiği niteliklere sahip olanların, proje süresi ile sınırlı olmak üzere, belirli süreli iş sözleşmesiyle istihdamı ve yabancı uyruklu uzmanların 4857 sayılı Kanun hükümleri uygulanmak suretiyle bir yıla kadar istihdamı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla kamu görevlisi niteliğinde olmayan bu personelin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır.

298. Öte yandan Anayasa'nın "*Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler*" başlıklı Üçüncü Bölümü'nde yer alan 48. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.*" denilerek çalışma ve sözleşme hürriyeti düzenlenmiştir. Anayasa'nın 13. maddesinde ise temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla çalışma ve sözleşme hürriyetine yönelik düzenlemelerin kanunla yapılması gerekir.

299. Sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin yıllık periyotlarda performans değerlendirmesine tabi tutulmasını ve bu değerlendirme sonucuna göre sözleşmelerinin uzatılıp uzatılmamasına veya sözleşme bitiş süresinden önce feshine karar verileceğini belirten dava konusu kural çalışma ve sözleşme hürriyetine yönelik sınırlama öngörmektedir.

300. Bu durumda kuralla Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca münhasıran kanunla yapılması gereken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması hususuna ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. Bu itibarla kuralda Anayasa'nın 13. maddesi bağlamında 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı şekilde düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

301. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca aynı fıkranın dördüncü cümlesi yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

P. 678. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgi...” İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

302. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 143. maddesinin (ğ) bendinde yer alan “...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...” ibaresine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

303. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 20. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

304. CBK'nın “Bilgi isteme ve gizliliğe uyma” başlıklı 678. maddesinin birinci cümlesinde TÜSEB'in görevleri kapsamında Ar-Ge konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi, kamu kurum ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından talep edebileceği düzenlenmiştir. Dava konusu kural, cümlede yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresidir.

305. CBK'nın 666. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında TÜSEB'in Cumhurbaşkanı'nın sağlık bilimi ve teknolojileri konusunda aldığı kararları uygulamak veya bu kararların uygulanmasında eş güdüm sağlamak, sağlık bilimi ve teknolojilerindeki gelişme, buluş ve yeniliklerin sağlık hizmetlerinde kullanımına ve yaygınlaştırılmasına, toplum ve bireyin sağlık düzeyinin yükseltilmesine dönük Ar-Ge yapmak ve/veya yaptırmak, bu maksatla Ar-Ge merkezleri ve ihtiyaç duyulan diğer birimleri kurmak veya kurdukmak, teşhis ve tedavi standartlarının oluşturulmasına ve yeni tedavi yöntemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunacak Ar-Ge yapmak veya yaptırmak gibi hususlarda görevli ve yetkili kılındığı anlaşılmaktadır. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında da Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarınca talep edilecek saha araştırmalarının, Ar-Ge, yayın ve danışmanlık hizmetlerinin TÜSEB tarafından yerine getirilebileceği hükme bağlanmıştır.

306. Anılan görev ve yetkiler dikkate alındığında TÜSEB'in görev ve yetkilerinin önemli bir kısmının kişisel veri niteliği taşıyan sağlık alanındaki verilerin toplanmasını gerekli kılan iş ve işlemlerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

307. CBK'nın 143. maddesinin (ğ) bendinde yer alan “...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...” ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

308. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN ile Engin YILDIRIM bu görüşe farklı gerekçeyle katılmışlardır.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca anılan fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

R. CBK'nın 688. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

309. (4) numaralı CBK'nın dava konusu fıkranın da yer aldığı 688. maddesi (57) numaralı CBK'nın 12. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

310. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

S. 690. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..." İbaresinin İncelenmesi

311. CBK'nın dava konusu kuralın yer aldığı 690. maddesi "*Enstitü, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi kamu kurum ve kuruluşlarından istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi istenen kamu kurum ve kuruluşları, söz konusu isteğe cevap vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler. Enstitü personeli gizlilik taşıyan bilgileri açıklayamaz, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamaz.*" şeklinde iken (57) numaralı CBK'nın 14. maddesiyle "*Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü ve Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kapatılmıştır. Kapatılan Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsüne ve Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsüne mevzuatta yapılan atıflar Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumuna yapılmış sayılır.*" şeklinde değiştirilmiştir.

312. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

Ş. CBK'nın 738. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (g) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

313. Dava dilekçesinde özetle; CBK'nın 143. maddesinin (ğ) bendinde yer alan "*...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...*" ibaresine yönelik gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

314. CBK'nın Ellibirinci Bölümü'nde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının (Başkanlık) kuruluş, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. CBK'nın 735. maddesinde Başkanlığın kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli ve Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olduğu ifade edilmiştir. CBK'nın Başkanlığın teşkilat birimi olan Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığının görevlerini düzenleyen 738. maddesinin (g) bendi dava konusu kuralı oluşturmaktadır. Kural, Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığının görev alanına giren konularla ilgili her türlü veri ve bilgiyi toplamak ve değerlendirmekle görevli olduğunu düzenlemektedir.

315. CBK'nın 737. maddesinde Başkanlığın hizmet birimleri düzenlenmiş ve 738. ila 746. maddelerinde de bu birimlerin görevleri belirlenmiştir Bu kapsamda Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığının yurt dışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının, kaybettirme hâlleri dışında vatandaşlıktan çıkmış olanların ve 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 28. maddesi gereği Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlananların ülkemizle sosyal, kültürel ve ekonomik bağlarını muhafaza etmeleri ve geliştirmeleri için gerekli

çalışmaların ilgili kurumlarla eş güdüm içinde yapılmasını sağlamak, yurt dışında yaşayan vatandaşlar ve kaybettirme hâlleri dışında vatandaşlıktan çıkmış olanlara dair yetkili kamu kurum ve kuruluşlarınca gerçekleştirilecek çalışmaların koordinasyonunun bir plan dâhilinde yapılmasını sağlamak, yurt dışında yaşayan vatandaşların ve kaybettirme hâlleri dışında vatandaşlıktan çıkmış olanların buldukları toplumda kanuni haklardan tam olarak yararlanabilmeleri için gerekli çalışmaları yapmak; ayrımcılık, asimilasyon, yabancı düşmanlığına karşı korunmaları için faaliyette bulunmak ve aynı amaç için çalışan kişi ve kuruluşlarla iş birliği yapmak, görev alanına giren konularda hizmetlerin etkililiğini ve yararlanıcı memnuniyetini analiz ederek araştırmak ve bunların sonuçlarını ilgili kurumlarla paylaşarak gereken çalışmaların başlatılmasını sağlamak gibi hususlarda görevli ve yetkili kılındığı anlaşılmaktadır.

316. Anılan görev ve yetkiler ile bu görev ve yetkiler kapsamında Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığına *her türlü veri ve bilgiyi toplama ve değerlendirme yetkisi* verildiği birlikte değerlendirildiğinde kuralın yalnızca teşkilatlanma ile kurumsal yapı ve işleyişin düzenlenmesinden ibaret olmadığı, kişisel veri niteliği taşıyan veri ve bilgilerin toplanmasını ve değerlendirilmesini de kapsadığı anlaşılmaktadır.

317. CBK'nın 143. maddesinin (ğ) bendinde yer alan "*...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...*" ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler kural yönünden de geçerlidir.

318. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca anılan fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

T. CBK'nın 759. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

319. (4) numaralı CBK'nın dava konusu fıkranın da yer aldığı 759. maddesi (57) numaralı CBK'nın 16. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

320. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

U. CBK'nın 782. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesi ile (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

321. Dava dilekçesinde özetle; maden ve petrol uzmanı, maden ve petrol uzman yardımcısı kadrolarında görev yapanların kamu görevlisi olduğu, bu nedenle anılan personelin niteliklerine, görev ve yetkilerine, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerine ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 104. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (1) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesi

i. "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." İbaresini

322. (4) numaralı CBK'nın 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." ibaresi 8/4/2020 tarihli ve 31093 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (58) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 44. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

323. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

ii. Cümlelerin Kalan Kısmı

(1) Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

324. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

325. CBK'nın 766. maddesiyle mevzuatla verilen görevleri yürütmek üzere kamu tüzel kişiliğine sahip, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı, merkezi Ankara'da olan, özel bütçeli Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG) kurulmuştur. Dava konusu kural, MAPEG'de 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine göre maden ve petrol uzmanı ile maden ve petrol uzman yardımcısı istihdam edilebileceğini düzenlemektedir.

326. 657 sayılı Kanun'un "*Uzman istihdamı*" başlıklı ek 41. maddesi bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında uzman ve uzman yardımcısı istihdam edilebileceğini belirtmekte ve uzman yardımcılığı ile uzman kadrolarına atanmanın şartlarını düzenlemektedir. Anılan madde uyarınca uzman veya uzman yardımcısı istihdam edilebilmesi CBK'da bu hususun öngörülmüş olması şartına bağlanmıştır. Dava konusu kural da bu maddeye göre maden ve petrol uzmanı ve maden ve petrol uzman yardımcısı istihdamını öngörmektedir.

327. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

328. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

(2) Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

329. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmiştir.

330. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

331. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. (2) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesi

332. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

333. CBK'nın 782. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde MAPEG'de 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine göre müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilebileceği belirtilmiş, dava konusu ikinci cümlede ise bu müfettiş ve müfettiş yardımcılarının mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı KHK'nın ek 30. maddesi uyarınca bağımsız genel müdürlük müfettiş ve müfettiş yardımcılara denk olduğu hüküm altına alınmıştır.

334. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler dava konusu yönünden de geçerlidir.

335. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

Ü. CBK'nın 799. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (i) Bendi ile (1) Numaralı CBK'nın Başlığı ile Birlikte Değiştirilen 338. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci ve Üçüncü Cümlelerinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

336. Dava dilekçesinde özetle; Türk Silahlı Kuvvetlerine (TSK) ilişkin hususlar 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nda düzenlendiğinden kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK ile düzenleme yapılamayacağı, konusu suç teşkil eden emirlerin yerine getirilemeyeceği, bu hususta askerî hizmetlerin görülmesi ve acele hâllerde kamu düzeninin ve kamu güvenliğinin korunmasına ilişkin emirlere dair istisnaların kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 104. ve 137. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

337. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 137. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

338. CBK'nın 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde Genelkurmay Başkanlığı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının Millî Savunma Bakanına bağlı olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kuralla Cumhurbaşkanı'nın gerekli görmesi hâlinde Genelkurmay Başkanı ile kuvvet komutanları ve bağlılarından doğrudan bilgi alabileceği, bunlara doğrudan emir verebileceği ve verilen emrin herhangi bir makamdan onay alınmaksızın doğrudan yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

339. Kural, Cumhurbaşkanı'nın gerekli görmesi hâlinde Genelkurmay Başkanından, kuvvet komutanlarından ve bağlılarından doğrudan bilgi alabileceğini, bunlara doğrudan emir verebileceğini ve verilen emrin herhangi bir makamın onayına gerek olmaksızın doğrudan yerine getirileceğini belirtmekte olup Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında *yürütme yetkisine ilişkin bir konuyu* düzenlemektedir.

340. Kural, CBK ile düzenlenemeyecek olan hak ve ödevlere ilişkin bir düzenleme içermemektedir.

341. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş; 106. maddesinin on birinci fıkrasında ise bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görev ve yetkilerinin, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasının CBK ile düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında CBK'yla düzenleneceği özel olarak belirtilen konular arasında Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatına yer verilmemiş ise de Anayasa Mahkemesinin 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı kararında Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatının da anılan madde kapsamında CBK'yla düzenlenebileceğine hükmedilmiştir (bkz. §§ 24-26).

342. CBK'lar ile bakanlıkların kurulmasını, kaldırılmasını, görevleri ve yetkilerini, teşkilat yapısını düzenleyebilme yetkisini haiz Cumhurbaşkanı'nın Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ile Cumhurbaşkanlığının yürütmeye ilişkin görev ve yetkilerini de CBK ile düzenleyebileceği evleviyetle kabul edilmelidir.

343. Anayasa'nın 104. maddesinin on üçüncü fıkrasında Cumhurbaşkanı'nın millî güvenlik politikalarını belirleyeceği ve gerekli tedbirleri alacağı ifade edilmiştir.

344. Dava konusu kural (1) numaralı CBK'nın Millî Savunma Bakanlığını düzenleyen Onikinci Bölümü'nde yer almaktadır. Anılan CBK'nın 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi Genelkurmay Başkanlığı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının Millî Savunma Bakanına bağlı olduğunu belirtmektedir. Söz konusu CBK'nın Millî Savunma Bakanlığının görev ve yetkilerini düzenleyen 336. maddesinin (b) bendinde ise Millî Savunma Bakanlığının Silahlı Kuvvetlerin faaliyet ve hizmetlerinin Cumhurbaşkanı'nca kararlaştırılacak savunma politikası çerçevesinde, Genelkurmay Başkanlığı tarafından tespit olunan ve Millî Savunma Bakanı tarafından onaylanan ilkeye, önceliğe ve ana programlarına göre yürüteceği belirtilmiştir.

345. Buna göre kuralla Cumhurbaşkanı'nın savunma politikasının belirlenmesine ve gerekli tedbirleri almasına ilişkin görev ve yetkisi kapsamında olan hususlar düzenlenmekte olup Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası çerçevesinde CBK ile düzenlenmesi özel olarak öngörülen konu kapsamında kalmaktadır.

346. Bu bağlamda Anayasa'nın CBK'lar tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü konularda düzenleme yaptığı anlaşılan kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

347. Yukarıda da açıklandığı üzere Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesi uyarınca kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarılamaz (bkz. § 28).

348. TSK içinde emir verilmesi ve bu emre uyulmasına ilişkin kurallar 211 sayılı Kanun'da "V- Emir" başlığı altında yer alan 19. ila 24. maddelerde düzenlenmiştir. Kanun'un 19. maddesinde astların üniformalı veya üniformasız asker amirleri ile sivil amirlerinin verdiği emirleri yerine getirmek zorunda olduğu, 20. maddesinde emirlerin astlar tarafından kural olarak değiştirilemeyeceği, 21. maddesinde emirlerin, kaideten birbirine bağlı makamlar ve kumandanlar tarafından bir silsile takip edilerek verileceği ve 22. maddesinde bir amirin verdiği emir yerine getirilirken daha büyük bir amirden önceki emre muhalif ikinci bir emir alınması hâline ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kanun'un emir verilmesine ve emre uyulmasına ilişkin bu hükümlerinin TSK içinde emir verilmesine ve bu emrin uygulanmasına ilişkin hususları düzenlediği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle Cumhurbaşkanı ile Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve bağlıları arasında anılan Kanun anlamında ast ve amir ilişkisi olmadığı sonucuna varılmaktadır.

349. Cumhurbaşkanı'nın Genelkurmay Başkanından, kuvvet komutanlarından ve bağlılarından doğrudan bilgi almasına, bunlara emir vermesine ve bu emrin yerine getirilmesine ilişkin olarak yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenleme saptanmamıştır. Bu itibarla kural, kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin değildir.

350. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

ii. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

351. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 117. ve 123. maddeleri yönünden incelenmiştir.

352. Anayasa'nın 123. maddesinde, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtildikten sonra idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmış; kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağı ifade edilmiştir.

353. İdarenin bütünlüğü, idari görevleri yerine getiren kurumlar arasında birliğin sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içinde çalışmasını öngörmektedir. İdarede bütünlüğü sağlamak için başlıca iki hukuksal araç *hiyerarşi* ve *idari vesayet* kullanılmaktadır. Hiyerarşi, hem merkezî yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı birimler arasındaki hem de yerinden yönetim kuruluşlarının kendi içindeki bütünleşmeyi sağlamaktadır.

354. Makam silsilesi şeklinde tanımlanabilecek olan hiyerarşi kelimesi, idare hukuku bakımından en genel anlamıyla idare içinde yer alan görevliler arasındaki tabiiyet ilişkisini, başka bir ifadeyle ast-üst ilişkisini ifade etmektedir. Hiyerarşi kapsamında üst kademedede yer alması sebebiyle amir konumunda olan görevlinin yetkileri, bizzat alt kademedede yer alan görevliye ilişkin olarak atama, terfi, disiplin vb. işlemleri yapma yetkisi yanında alt kademedede yer alan görevli tarafından yerine getirilecek faaliyet veya işlemleri düzeltme ya da iptal etme yetkisini de kapsamaktadır.

355. Öğretide de kabul edildiği üzere hiyerarşi içinde alt kademedede yer alan görevlilerin yükümlülüklerini, amir konumunda olan görevlilerin emir ve talimatı altında yerine getireceği açıktır. Bu yönüyle hiyerarşi, astlar ile üst kademedeki amirler arasındaki emir ve talimat ilişkisini de içermektedir.

356. Hiyerarşi içinde üst kademede yer alan amirin alt kademede yer alan astlara emir ve talimat verme yetkisi, amirin tabiiyeti altındaki görevlilerin faaliyet ve işlemlerinden dolayı sorumlu tutulmuş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla ilgili faaliyet veya işlemde dolayı nihai olarak sorumluluğu bulunan her amirin kendi tabiiyeti altındaki astlara hiyerarşi içindeki silsileyi gözetmeksizin doğrudan emir ve talimat verebileceği ve astın da bu emir ve talimatları yerine getirmekle yükümlü olduğu açıktır.

357. Dava konusu kural, Cumhurbaşkanı'nın gerekli gördüğünde Genelkurmay Başkanı ile kuvvet komutanları ve bağlılarından doğrudan bilgi alabileceğini, bunlara doğrudan emir verebileceğini ve verilen emrin herhangi bir makamdan onay alınmaksızın derhâl yerine getirileceğini düzenlemektedir. Bu bağlamda öncelikle Cumhurbaşkanı ile Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanları arasındaki hiyerarşik ilişki değerlendirilmelidir.

358. Anayasa'nın 104. maddesinin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanı'nın devletin başı olduğu ve yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğu belirtilmiştir. Anılan maddenin sekizinci fıkrasında Cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanların, dokuzuncu fıkrasında ise üst düzey kamu yöneticilerinin Cumhurbaşkanı tarafından atanacağı ve görevden alınacağı düzenlenmiştir. Böylelikle devlet tüzel kişiliği içinde en yüksek hiyerarşik amirin Cumhurbaşkanı olduğu anlaşılmaktadır.

359. Anayasa'nın 117. maddesinin üçüncü fıkrasında Genelkurmay Başkanının Cumhurbaşkanı tarafından atanacağı, Silahlı Kuvvetlerin komutanı olduğu ve savaşta başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getireceği belirtilmiştir. Genelkurmay Başkanının Cumhurbaşkanı tarafından atandığı ve savaşta başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getireceği dikkate alındığında Cumhurbaşkanı'nın Genelkurmay Başkanının hiyerarşik amiri olduğu görülmektedir.

360. 211 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Silahlı Kuvvetlerin Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinden teşekkül eden silahlı devlet kuvveti olduğu belirtilmiştir. (3) numaralı CBK'nın 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde ise albaylıktan tuğgeneral/tuğamiral rütbelerine terfiler ile general ve amirallikte bir üst rütbeye terfiler ve atamaların Cumhurbaşkanınca yapılacağı düzenlenmiştir. Anayasa'nın 104. maddesinin on dördüncü fıkrasında Cumhurbaşkanı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin başkomutanlığını temsil ettiği, on beşinci fıkrasında ise Türk Silahlı Kuvvetlerin kullanılmasına karar vereceği hükme bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan hükümleri ile üst düzey kamu yöneticileri olarak kuvvet komutanlarının Cumhurbaşkanı tarafından atanmasına dayanak teşkil eden 104. maddesinin dokuzuncu fıkrası birlikte değerlendirildiğinde Cumhurbaşkanı'nın kuvvet komutanlarının hiyerarşik amiri olduğu anlaşılmaktadır.

361. Anayasa'nın 104. maddesinin on üçüncü ve on dördüncü fıkralarında Cumhurbaşkanı'nın millî güvenlik politikalarını belirleyeceği, TBMM adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin başkomutanlığını temsil edeceği düzenlenmiştir. Anayasa'nın 117. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında da başkomutanlığın Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunacağı, millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından TBMM'ye karşı, Cumhurbaşkanı'nın sorumlu olduğu kurallarına yer verilmiştir.

362. Devletin başı olarak yürütme yetkisini kullanan Cumhurbaşkanı'nın Başkomutanlığı temsilen TSK'nın en üst amiri olduğu kuşkusuzdur. Anayasa'da emir ve talimatların hiyerarşik silsilesine uygun olarak verilmesini öngören bir hükme yer verilmediği, Cumhurbaşkanı'nın Başkomutanlığı temsil ettiği ve Cumhurbaşkanı'na Anayasa'nın 104. ve 117. maddeleriyle verilen sorumluluklar gözönünde bulundurulduğunda Cumhurbaşkanı'nın en üst hiyerarşik amir olarak

gerekli görmesi hâlinde Genelkurmay Başkanından, kuvvet komutanlarından ve bağlılarından bilgi almasına, bunlara emir vermesine ve bu emrin yerine getirilmesine yönelik kuralın Anayasa'nın 123. maddesine aykırı olmadığı anlaşılmaktadır.

363. Anayasa'nın 117. maddesinin birinci fıkrasında "*Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevî varlığından ayrılamaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.*" denilmektedir. Anayasa'nın 104. maddesinin on dördüncü fıkrasında da benzer şekilde Cumhurbaşkanı'nın TBMM adına TSK'nın Başkomutanlığını temsil edeceği hükme bağlanmıştır. Anılan kurallar değerlendirildiğinde Cumhurbaşkanı'na Başkomutanlığı temsil yetkisinin tanındığı anlaşılmaktadır.

364. Anayasa'nın 117. maddesinin üçüncü fıkrasında ise "*Cumhurbaşkanınca atanan Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin Komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir.*" kuralına yer verilmiştir. Kuralın gerekçesinde "*Genelkurmay Başkanı..., savaş halinde de Başkomutanlık görevini, selahiyetlerini Cumhurbaşkanı namına kullanır.*" denilmiştir.

365. Anayasa'nın anılan kuralları birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'da başkomutanlığı temsil yetkisi ve görevi ile başkomutan olarak Silahlı Kuvvetlerin komutanlığı yetkisi ve görevi arasında ayırım yapıldığı anlaşılmaktadır. Dava konusu kuralla barış ve savaş hâli arasında ayırım yapılmaksızın Cumhurbaşkanı'nın bilgi alma ve emir verme yetkisi ile emri alanın bu emre itaat yükümlüğü düzenlenmektedir. Anayasa'da savaş hâlinde başkomutanlık görevlerinin Cumhurbaşkanı *namına* Genelkurmay Başkanı tarafından yerine getirileceğinin düzenlenmiş olması, dava konusu kuralla Cumhurbaşkanı bakımından öngörülen yetki ve yükümlülüklerin savaş hâlinde Genelkurmay Başkanı için geçerli olacağına işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle savaş hâlinde başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanı namına yerine getirme görevi Anayasa uyarınca Genelkurmay Başkanına geçtiğinden dava konusu kuralla Cumhurbaşkanı bakımından öngörülen görev ve yükümlülüklerin de Genelkurmay Başkanı bakımından hüküm ifade edeceği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralın Anayasa'nın 117. maddesine aykırı olmadığı anlaşılmaktadır.

366. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 117. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

367. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

368. (4) numaralı CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*... personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.*" bölümünün iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan cümlelerin kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

369. (4) numaralı CBK'nın 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan "*...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...*" ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan bendin kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

370. (4) numaralı CBK'nın 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..." ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan cümlelerin kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü cümlelerin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

371. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

372. (4) numaralı CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Cumhurbaşkanı tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu cümleye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

373. (4) numaralı CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu cümleye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

374. (4) numaralı CBK'nın 63. maddesinin (3) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

375. (4) numaralı CBK'nın 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bende ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

376. (4) numaralı CBK'nın 257. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı

fıkrası gereğince bu maddeye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

377. (4) numaralı CBK’nın 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu fıkra ile ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

378. (4) numaralı CBK’nın 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bende ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

379. (4) numaralı CBK’nın 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan “..., ücret cetvelleri...bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile...” bölümünün iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bölüme ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

380. (4) numaralı CBK’nın 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla Cumhurbaşkanı tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bende ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

381. (4) numaralı CBK’nın 678. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince maddeye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

382. (4) numaralı CBK’nın 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince maddeye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

383. (4) numaralı CBK’nın 782. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden

iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğun doldurulabilmesi amacıyla TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması için Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu cümleye ilişkin iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

384. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin;

A. 1. 63. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

2. 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

3. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin “...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” bölümüne,

2. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

3. 63. maddesinin (3) numaralı fıkrasına,

4. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan “...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...” ibaresine,

5. 257. maddesine,

6. 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,

7. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendine,

8. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin “..., ücret cetvelleri...bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile...” bölümüne,

9. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine,

10. 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresine,

11. 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendine,

12. 782. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesine,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu madde ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

- C. 1.** 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,
2. 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasına,
3. 163. maddesinin;
- a. (2) numaralı fıkrasının (c), (ç), (d) ve (f) bentlerine,
- b. (3) numaralı fıkrasının (a), (b), (ç), (d) ve (e) bentlerine,
4. 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ile yurtdışı şube ve bürolarının...” ibaresine,
5. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasına,
6. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin “*Kurumun personel kadroları...ile personel performans değerlendirme kriterlerini,...iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak.*” bölümüne,
7. 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresine,
8. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesine,
9. 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin “*Genel Müdürlükte, 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcısı...istihdam edilebilir.*” bölümüne,
10. 799. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile (1) numaralı CBK’nın başlığı ile birlikte değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine,
- yönelik iptal talepleri 9/11/2022 tarihli ve E.2018/123, K.2022/138 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, bentlere, cümlelere, bölümlere ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,
- D. 1.** 68. maddesinin (8) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinin “*Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere...*” bölümüne,
2. 163. maddesinin;
- a. (1) numaralı fıkrasına,
- b. (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (e) ve (g) bentlerine,
- c. (3) numaralı fıkrasının (c) ve (f) bentlerine,
3. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendinde yer alan “...her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek.” ibaresine,
4. 647. maddesine,
5. 688. maddesinin (2) numaralı fıkrasına,
6. 690. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresine,

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

7. 759. maddesinin (3) numaralı fıkrasına,

8. 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı...” ibaresine,

yönelik iptal talepleri hakkında 9/11/2022 tarihli ve E.2018/123, K.2022/138 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu maddeye, fıkralara, bentlere, bölüme ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

9/11/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin;

A. 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin;

1. “...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” bölümünün;

a. Konu bakımından yetki yönünden;

i. “...görev ve yetkileri...” kısmının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. “...personelinin...görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” bölümünün Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ’un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Kalan bölümünün 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının;

1. Birinci cümlesinin;

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 63. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (3) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 68. maddesinin (8) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinin "*Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan rehberler hariç olmak üzere...*" bölümüne ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinin;

1. "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 155. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 163. maddesinin;

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

1. (1) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. (a), (b), (e) ve (g) bentlerine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

b. Kalan kısmının;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (3) numaralı fıkrasının;

a. (c) ve (f) bentlerine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

b. Kalan kısmının;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 234. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendinde yer alan "...her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

Ğ. 257. maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

H. 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ile yurtdışı şube ve bürolarının..." ibaresinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

I. 343. maddesinin (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin

üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

İ. 409. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

J. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

K. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden;

a. “*Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...*” bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. “*...iş tanımlarını...*” bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. “*..., ücret cetvelleri...bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile...*” bölümünün konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

d. “*...ile personel performans değerlendirme kriterlerini,...Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak.*” bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

L. 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “*...gerekli gördüğü bilgileri...*” ibaresinin;

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

M. 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

N. 647. maddesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

O. 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. Birinci cümlesinin;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İkinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ö. 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin;

1. "...*gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...*" kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Birinci cümlesinin kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü cümlelerinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

P. 688. maddesinin (2) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

R. 690. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...*gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...*" ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

Esas Sayısı : 2018/123
Karar Sayısı : 2022/138

S. 738. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ş. 759. maddesinin (3) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

T. 782. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. İkinci cümlesinde yer alan "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci cümlesinin kalan kısmının;

i. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoqları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ii. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

U. 799. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile (1) numaralı CBK'nın başlığı ile birlikte değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

9/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

FARKLI GEREKÇE VE KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 15/7/2018 tarihli ve (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan "...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak..." ibaresi ile 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden iptallerine karar verilmiştir. Diğer yandan Mahkememiz çoğunluğu, CBK'nın; (a) 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri,..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden, (b) 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, (c) 163. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarının hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilen bentleri dışında kalan kısımlarının, (d) 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, (e) 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin bazı bölümlerinin, (f) 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin, (g) 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilen "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." ibaresi dışında kalan kısmının, konu bakımından yetki ve içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına karar vermiştir. Belirtilen iptal kararlarına farklı gerekçe ile katılmakla birlikte, red yönündeki kararlara katılma imkânı olmamıştır.

I. FARKLI GEREKÇE

2. CBK'nın 143. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde "mükellefiyet, vergilendirme ve vergiye uyum düzeyine ilişkin yapılacak çalışmalar için her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak suretiyle oluşturulacak Risk Analizi Sistemi üzerinden risk analizi yapmak ve vergiye gönüllü uyum düzeyini ölçmek", Gelir İdaresi Başkanlığının (GİB) ana hizmet birimlerinden olan Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığının görevleri arasında sayılmaktadır. Benzer şekilde CBK'nın 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi uyarınca da Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB), "görevleri kapsamında Ar-Ge konuları için gerekli gördüğü her

türlü bilgiyi, kamu kurum ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından talep edebilir”.

3. Anılan maddelerde yer alan “...her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak...” ibaresi ile “...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden iptaline yönelik çoğunluk gerekçesinde, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına (MASAK) her türlü bilgi ve belgeyi isteme yetkisi veren kuralın iptaline dair Anayasa Mahkemesi kararına atıf yapılmak suretiyle bilgi isteme ve toplama yetkisine sahip olan kurumların görev alanına vurgu yapılmıştır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 26/5/2022). Bu kapsamda GİB’in ve TÜSEB’in görev ve yetkilerinin önemli ölçüde veri işlenmesi ile buna ilişkin iş ve işlemlerden oluşması sebebiyle toplanacak bilgilerin kişisel veri niteliğindeki verileri de kapsayacağı açık olduğu, bu nedenle kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde olan kuralların CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kaldığı belirtilmiştir (§§ 120-125, 305-308).

4. Anayasa Mahkemesinin 2019/96 esas sayılı kararında yazdığımız farklı gerekçede de belirtildiği üzere, kendilerine gerçek ve/veya tüzel kişilerden her türlü bilgiyi isteme görev ve yetkisi verilen kurumların görev alanlarının genişliği dikkate alındığında istenen bilgiler arasında kişisel verilerin bulunmaması neredeyse imkânsızdır. Zira kişisel veri sadece kişinin adı ve soyadı, doğum yeri ve tarihi gibi kimlik bilgilerini değil, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, pasaport numarası, özgeçmiş bilgileri, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri ve aile bağları gibi kişiyi belirlenebilir kılan tüm bilgileri kapsamaktadır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 26/5/2022, Farklı Gerekçe, §§ 5-8).

5. Diğer yandan bir CBK hükmünün Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi çerçevesinde yasak alanda düzenleme içerip içermediğini belirlerken kurumun görev alanının *ağırlıklı olarak veya önemli ölçüde* kişisel verilerin toplanmasına veya işlenmesine ilişkin olması gerekmektedir. Esasen böyle bir kriteri kabul etmek, görevi ağırlıklı olarak veri toplanmasına ve işlenmesine yönelik olan birkaç kamu kurumu dışında tüm kurum ve kuruluşların görevleriyle ilgili her türlü bilgiyi herkesten isteme yetkisine CBK ile sahip kılınabileceği anlamına gelecektir. Bunun da CBK’lara ilişkin yasak alan sınırlamasını işlevsiz hale getireceği açıktır.

6. Hâlbuki Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca temel haklar, kişi hakları ve siyasi haklar CBK ile *düzenlenemez*. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, Anayasa’da CBK ile düzenlenemeyeceği öngörülen “*yasak alan*” kapsamında kalan temel haklar arasındadır. Buradaki düzenleme yasağı, sınırlandırmayı da içine alan ancak onunla sınırlı olmayan ve sınırlama mahiyetinde olmasa da anılan hak ve özgürlüklere yönelik olan her türlü düzenlemeyi içermektedir.

7. Kişilerden ve kurumlardan her türlü bilgiyi isteyen kurumun görev alanının kapsamının ne olduğu belirleyici kriter olarak kabul edilemez. Burada bilgileri isteyen kurumdan ziyade istenen bilgilerin niteliği, dolayısıyla istenen bilgiler arasında kişisel verilerin olup olmayacağı belirleyicidir. Görevi “önemli ölçüde” veri işlemek olmayan, dahası bu yönde hiçbir görevi bulunmayan kurum ve kuruluşların diğer görevleri kapsamında da kişisel verileri toplayabileceği izahtan varededir. Bu sebeple kurumlara her türlü bilgiyi toplama/isteme yetkisi veren kuralların kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin düzenleme mahiyetinde olduğu kabul edilmelidir.

8. Dava konusu ibarelerin iptallerine açıklanan *farklı* gerekçeyle katılıyorum.

II. KARŞIOY GEREKÇESİ

A. CBK’nın 54. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan “...görev ve yetkileri...” İbaresini

9. Dava konusu kural, il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkilerinin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini düzenlemektedir. Mahkememiz, kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verirken, personelin görev ve yetkilerine ilişkin hususların genel çerçevesinin ve temel ilkelerin CBK ile belirlenmeden konunun düzenlenmesini yönetmeliğe bıraktığı gerekçesiyle içerik yönünden iptaline hükmetmiştir.

10. Esasen kural içerik yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetki yönünden iptal edilmeliydi. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde Anayasa'da *münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda* CBK çıkarılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 128. maddesi, diğer hususlar yanında, memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceğini belirtmektedir.

11. Anayasa Mahkemesi, hazine ve maliye müfettişlerinin, *görev, yetki ve sorumluluklarının* Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini öngören CBK hükmünü iptal etmiştir. Mahkeme bu kararında, görev ve yetkilerinin yönetmelikle düzenlenmesi öngörülen personelin "*Anayasa'nın 128. maddesi anlamında memur veya diğer kamu görevlisi sıfatına sahip*" olduğunu, bu nedenle münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konunun CBK ile düzenlenmesinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiğini vurgulamıştır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/02/2022, §§ 58-61).

12. İptali istenen kural bakımından bu karardan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır. Dolayısıyla kural konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

B. CBK'nın 55. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi

13. Kural, AFAD merkez teşkilatında 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) ek 24. maddesine göre AFAD Denetçi ve Denetçi Yardımcılarının istihdam edilebileceğini belirtmektedir.

14. 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinde ve onun atıf yaptığı 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesinin ilgili hükümlerinde, diğer memur ve kamu görevlileri yanında, denetçi ve denetçi yardımcılarının kamu hizmetine girişine ve bu hizmete girdikten sonra denetçi olarak atanmak için sahip olmaları gereken niteliklere ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

15. Yaptığı atıf nedeniyle dava konusu kural, AFAD merkez teşkilatında istihdam edilebilecek olan denetçi ve denetçi yardımcılarının giriş şartları ve niteliklerini de düzenlemiş olmaktadır. Nitekim Mahkememiz kuralın içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verirken, atıf yapılan 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesinde anılan personelin istihdamına ilişkin usul ve esasların açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel şekilde belirlenmiş olduğuna vurgu yapmıştır (§§ 66-67).

16. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin* CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Başka bir ifadeyle temel hak ve özgürlüklere ilişkin yasak alanda CBK çıkarılmaz.

17. Kamu hizmetine girme hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 70. maddesi, Anayasa'nın ikinci kısmının siyasi haklar ve ödevler başlıklı dördüncü bölümünde yer almaktadır. Bu maddenin "*Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım*

gözetilemez” şeklindeki ikinci fıkrası, kamu hizmetine girmek için öngörülen şartlar ve aranan niteliklerin söz konusu hak kapsamında olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda AFAD Denetçi Yardımcılarının kamu hizmetine girmek için gerekli olan şartları ve nitelikleri atıf yoluyla belirleyen dava konusu kuralın yasak alanda düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kuralın bu kısmı Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır.

18. Diğer yandan dava konusu kural, atıf yoluyla, aynı zamanda AFAD’da denetçiliğe atanmak için gerekli şartları ve nitelikleri de düzenlemektedir. Oysa Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin *nitelikleri ve atanmaları* kanunla düzenlenmelidir.

19. Anayasa Mahkemesi, atamaya yetkili merciin belirlenmesi gibi *atama usulüne* ilişkin hususların kamu tüzel kişiliğinin kurulmasının “*zorunlu sonucu*” olarak görülebileceğini, dolayısıyla bu konunun CBK ile düzenlenebileceğini kabul etmektedir (AYM, E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 44). Bununla birlikte, kamu görevlilerinin “*görev ve yetkileri*” gibi “*nitelikleri ve atanma esasları*” da teşkilatın kurulmasının zorunlu sonuçları değildir. Bu nedenle denetçilerin atanmaları için öngörülen şartlar ve aranan niteliklerin *münhasıran kanunla düzenlenmesi* gerektiğinden, dava konusu CBK kuralı Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

C. CBK’nın 163. Maddesinin (2) ve (3) Numaralı Fıkralarının İlgili Kısımları

20. CBK’nın 163. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Göç İdaresi Başkanlığına bağlı olarak büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin, (3) numaralı fıkrasında ise konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri düzenlenmiştir. Bu görevlerden bazılarını düzenleyen (2) numaralı fıkranın (a), (b), (e) ve (g) bentleri ile (3) numaralı fıkranın (c) ve (f) bentleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına, kalan kısmının ise CBK’nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan “...*görev ve yetkileri*...” ibaresine ilişkin gerekçelerle Anayasa’ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

21. Kuralların, hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilen bentler dışındaki kısımlarında da göç müşavirlerinin ve göç ataşelerinin görevleri sayılmaktadır. Dolayısıyla yukarıda (A) başlığı altında açıklanan muhalefet gerekçeleri bu kurallar için de geçerlidir. Anayasa’nın 128. maddesi kapsamında memur veya kamu görevlisi olan göç müşavirleri ve göç ataşelerinin görevlerinin *münhasıran kanunla düzenlenmesi* gerektiğinden, dava konusu CBK kuralları Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

D. CBK’nın 542. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası

22. CBK’nın 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesine göre “*Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, Cumhurbaşkanlığı bildirilerini, sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlüdür*”. Fıkranın ikinci cümlesinde bunların Cumhurbaşkanlığı bildiri olduğu yayınlaması sırasında açıklanacağı, üçüncü cümlesinde de bildiri metinlerinin Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşımasının şart olduğu belirtilmektedir.

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

23. Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde *kanunda açıkça düzenlenen konularda* CBK çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Cumhurbaşkanının, yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK çıkarabilmesi için CBK’yla düzenlenecek konunun kanunlarda açıkça düzenlenmemiş olması gerekir.

24. Anayasa Mahkemesi CBK'lar için öngörülen bu kriteri uygularken bazı esaslar belirlemiştir. Öncelikle CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden yapılacak denetiminde karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce çıkarılmış bir kanun olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği konuyu düzenleyip düzenlemediği belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Bu bağlamda CBK kuralı olmasaydı, karşılaştırmaya esas alınan kanun hükmünün CBK ile düzenleme yapılan konuya uygulanacak olup olmaması, CBK kuralının kanun ile düzenlenen konuda çıkarılıp çıkarılmadığına dair bir gösterge olacaktır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/02/2022, § 40).

25. Bu açıklamalar ışığında dava konusu CBK hükmüne bakıldığında, Cumhurbaşkanının açıklamalarının TRT'de yayınlanmasına ilişkin konunun daha önce 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu'nun 20. maddesinin birinci fıkrasında düzenlendiği görülmektedir. Buna göre *“Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla; Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır.”*

26. CBK kuralı, Cumhurbaşkanının açıklamalarının yayınlanmasına ilişkin olarak kanunun açıkça düzenlediği bir konuda -bazı farklılıklarla birlikte- bir düzenleme yapmaktadır. Çoğunluk kararında, CBK kuralının Cumhurbaşkanının değil *“Cumhurbaşkanlığı teşkilatının resmi nitelikteki bildirilerinin yayınlanması yükümüne”* ilişkin olduğu, dolayısıyla Cumhurbaşkanının açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanmasına dair kanuni düzenlemenin dava konusu CBK kuralıyla aynı alanda hüküm ifade etmediği belirtilmektedir (§ 199). Çoğunluğun bu görüşüne birkaç nedenle katılmak mümkün değildir.

27. Birincisi, dava konusu CBK kuralında yayınlanması zorunlu olan Cumhurbaşkanlığı bildirimleri bakımından *“resmi”* ya da *“resmi olmayan”* şeklinde bir ayrım yer verilmemektedir. Bildirinin yazılı olarak ve yetkililerin imzasıyla gönderilmiş olmasının onu *“resmi”* hale getireceği söylenebilir de, 2954 sayılı Kanun uyarınca yayınlanacak Cumhurbaşkanlığı açıklamalarının *“resmi”* olmadığını söylemek kolay değildir. Esasen bu şekilde bir farklılaştırmanın yasal dayanağı bulunmamaktadır.

28. İkincisi, *“Cumhurbaşkanı”* ile *“Cumhurbaşkanlığı”*nın açıklamalarının/bildirimlerinin kesin olarak ayrılması kolay değildir. Dava konusu kural, Cumhurbaşkanının *“Cumhurbaşkanlığı bildirisi”* adı altındaki açıklamalarının TRT'de yayınlanmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla burada esas olan yürütmenin başı olarak Cumhurbaşkanının aldığı bir kararın veya herhangi bir konuya ilişkin görüşlerinin *“bildiri”* şeklinde yayınlanması yükümlülüğünün bulunmasıdır. Bu yükümlülük, dava konusu CBK hükmünde yayın sırasında bunun Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunun belirtilmesi ve bildirinin yazılı/imzalı olarak ve yayın isteği ile iletilmesi olarak belirtilen şekil şartlarına bağlı kılınırken, 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasında ise esasa yönelik şartlar öngörülmektedir.

29. Üçüncüsü ve en önemlisi, dava konusu CBK hükmü olmasaydı TRT'de yayınlanması öngörülen açıklamalar/bildirimler konusunda anılan kanun hükmünün uygulanacağı açıktır. Kanun hükmü Cumhurbaşkanının açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayınlanması konusunda, *diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak ve haber değeri taşımak* gibi, belli esaslı şartların gerçekleşmesini öngörmektedir. Hâlbuki, dava konusu CBK hükmü -basit şekil şartları dışında- Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin yayınlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu haliyle CBK hükmü, kanunda öngörülen şartlara istisna getiren bir düzenleme mahiyetindedir. Dolayısıyla

kanunun açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapan CBK kuralı Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırıdır.

b. İçerik Yönünden

30. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti kanunların ve CBK'ların iki temel niteliğe sahip olmasını gerektirmektedir. Birincisi, bu düzenlemeler kişiler ve idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir, nesnel ve öngörülebilir olmalıdır. İkincisi, kanunlar ve CBK hükümleri kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı bireyleri koruyucu, onların temel hak ve özgürlüklerini güvenceye alan önlemler içermelidir (bkz. AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 153).

31. Dava konusu CBK kuralı, basit şekil şartları dışında, gerek yayınlanması zorunlu olan Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin içeriğine ve kapsamına, gerekse yayınların sıklığına ve süresine ilişkin olarak herhangi bir açıklamaya yer vermemektedir. Aynı şekilde kural, sözgelimi siyasi nitelikteki bildirimlerin yayınlanması gibi kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarını önleyecek tedbirleri de içermemektedir. Bu sebeple kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır.

32. Diğer yandan, Anayasa'nın 133. maddesinin üçüncü fıkrasına göre "*Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır.*" Maddenin ilk halinin gerekçesinde radyo ve televizyonun kamuoyunun oluşumunda oynadığı önemli rol dikkate alınarak "tarafsızlık ilkesi"nin getirildiği belirtilmiştir. 1993 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile kamu tüzel kişiliğine sahip tek radyo ve televizyon kurumunun -kamu tüzel kişilerinden yardım gören haber ajansları gibi- özerkliğinin ve yayınlarının tarafsızlığının esas olduğu ifade edilmiştir. Bu Anayasa değişikliğine ilişkin kanun teklifinin gerekçesinde "*evrensel demokrasinin giderek kitle iletişim araçlarında çoğulculuk ve rekabet anlayışına*" yöneldiği, bu alanda devlet tekelini korumanın "*çağın geldiği demokratik seviyede artık düşünce özgürlüğünün tarifi dışında kalmakta*" olduğu, radyo ve televizyon alanında da "*çok sesliliğe geçme*"nin zorunlu hale geldiği vurgulanmıştır.

33. Bu bağlamda Anayasa'nın 133. maddesine dayanılarak kurulan TRT'nin kurumsal özerkliğe sahip olması ve yayınlarında tarafsızlık ilkesine uyması anayasal bir zorunluluktur. Nitekim 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu'nun 1. maddesinde Kanun'un amaçlarından birinin "*özerkliği ve tarafsızlığı Anayasada hükme bağlanan Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna ilişkin esas ve usulleri belirlemek*" olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle kanun koyucunun TRT'ye ilişkin usul ve esasları belirlerken *özerklik* ve *tarafsızlık* ilkelerinin gereklerine aykırı düzenlemelerden kaçınması gerekir.

34. Özerklik ilkesi en genel anlamda TRT'nin yayın politikasını belirleme konusunda sahip olduğu takdir yetkisini ifade eder. Elbette bu yetki sınırsız değildir. Kanun koyucu kurumun takdir yetkisini ortadan kaldırmayacak ve özerkliğini işlevsiz hale getirmeyecek şekilde ve ölçüde bazı düzenlemeler yapabilir. Sözgelimi, yukarıda değinildiği gibi, 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesi Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin *açıklamalarının yayınlanmasını, yasal yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak* şartına bağlamıştır. Kanun koyucu bununla da yetinmemiş, devamında söz konusu açıklamaların yayınlanmasını "*bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlı*" kılmıştır. Tüm bu şartların gerçekleşip gerçekleşmediğine, dolayısıyla açıklamaların yayınlanıp yayınlanmayacağına karar verecek olan TRT'dir. Kuşkusuz TRT bu yetkisini kullanırken *tarafsızlık* ilkesine uygun hareket etmek durumundadır.

35. Özerklik ve tarafsızlık ilkeleri konusunda kanun koyucu için geçerli olan yükümlülükler CBK koyucu için de geçerlidir. Dava konusu CBK hükmü, basit şekil şartları dışında, hiçbir şart

öngörmemekte, dolayısıyla TRT'nin gönderilen bildirimleri yayınlayıp yayınlamama konusundaki takdir yetkisini tamamen ortadan kaldırmaktadır.

36. Diğer yandan, kural yayınlanması zorunlu olan bildirimlerin içeriği, kapsamı, uzunluğu, yayın sıklığı ve yayın süreleri konularında herhangi bir düzenleme içermemektedir. Çoğunluğun “*yayın sıklığı ve yayın süresi*” konusunda karar verme yetkisinin TRT'ye bırakıldığı şeklindeki görüşünün de (§ 204) hiçbir kanuni dayanağı bulunmamaktadır. Aksine CBK hükmü bu konularda TRT'ye hiçbir yetki bırakmamaktadır. Dolayısıyla CBK hükmünü *özerklik* ilkesiyle bağdaştırmak mümkün değildir.

37. Yayınlanması zorunlu olan bildirimlerin *içerik* denetiminin yapılması da söz konusu değildir. Bu durum TRT yayınlarına yönelik tarafsızlık ilkesini zedeleyebilir. Kural Cumhurbaşkanlığının hangi tür bildirimlerinin yayınlanacağına dair bir sınırlama getirmediğinden, günlük siyasete ilişkin konuları içeren bildirimlerin de yayımlanması söz konusu olabilir. Bu noktada belirtmek gerekir ki kuralın bu şekilde uygulanıp uygulanmadığının anayasallık denetiminde bir önemi yoktur. Önemli olan kuralın “*keyfi*” uygulamaya izin verip vermediğidir.

38. Kural bu haliyle siyasi içerikli Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin yayınlanamayacağına dair bir güvenceye yer vermemektedir. Ayrıca kuralda bildirimlerin yayınlanması, 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinde öngörülen “*diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak*” gibi bir şarta da bağlanmış değildir. 2017 Anayasa değişikliği sonrasında benimsenen yeni hükümet sisteminde Cumhurbaşkanının mensup olduğu siyasi partiden istifa etme zorunluluğunun kaldırıldığı da dikkate alındığında kuralın *tarafsızlık* ilkesiyle bağdaşmayacak şekilde uygulanması söz konusu olabilecektir.

39. Tüm bu gerekçelerle dava konusu CBK kuralı, içerik yönünden de Anayasa'nın 2. ve 133. maddelerine aykırıdır.

E. CBK'nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin İlgili Bölümleri

40. CBK'nın 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Yönetim Kurulunun görev ve yetkilerinden birini düzenlemektedir. Buna göre, “*Kurumun personel kadroları, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak*” Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri kapsamındadır. Mahkememiz, kuralın “*... ücret cetvelleri ile... bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile...*” kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kalan kısmının ise konu bakımından yetki ve içerik yönlerinden reddine karar vermiştir. Kuralın iptal edilmeyen diğer bazı bölümlerinin konu bakımından yetki yönünden, tamamının ise içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatindeyim.

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

41. Kural “*Kurumun personel kadroları... ve göreve karşılık gelen pozisyonları...*” ile “*...iş tanımlarını...*” karara bağlama konusunda TÜBİTAK Yönetim Kurulunun görevli ve yetkili olduğunu düzenlemektedir.

42. Anayasa Mahkemesinin 2018/119 esas sayılı kararına yazdığımız muhalefet şerhinde belirttiğimiz üzere, kamu kurumlarının kadrolarının ihdası ve iptali yetkisi bütçe hakkıyla ilgili olup yasama yetkisi kapsamındadır. Aynı şekilde, Anayasa'nın 128. maddesi kamu görevlilerinin kadrolarına ilişkin hususların münhasıran kanunla düzenlenmesini gerektirmektedir. Bu sebeplerle

kadro ihdasına veya iptaline yönelik CBK kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin birinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık teşkil eder (bkz. AYM, E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, Karşıoy Gerekçesi, §§ 14- 29, 30-34).

43. Diğer yandan, CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri,..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ilişkin olarak yukarıda (A) başlığı altında açıklanan muhalefet gerekçeleri bu kurallar için de geçerlidir. Bu nedenle kurallar Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

b. İçerik Yönünden

44. Dava konusu kural, TÜBİTAK'ın personel kadroları, personel performans değerlendirme kriterleri ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak görev ve yetkisini Yönetim Kuruluna bırakmaktadır.

45. Anayasa'nın 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulabileceği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi, anılan fıkradaki "*kurulur*" ibaresinin "*CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içermekte*" olduğunu belirtmiştir (AYM, E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 44).

Kuşkusuz bir konunun düzenlenmesi en azından temel kuralların ve genel çerçevenin belirlenmesini gerektirmektedir.

46. Çoğunluğa göre, kuralda "*Yönetim Kuruluna bırakılan yetkinin çerçevesinin belirlendiği anlaşılmaktadır*" (§ 241). Lakin konuya ilişkin çerçevenin nasıl belirlendiği çoğunluk gerekçesinden anlaşılamamaktadır. Kural, genel çerçeveyi belirlememenin ötesinde, konuyu bizzat düzenlemekte, düzenleme yapma görev ve yetkisini tamamen Yönetim Kuruluna devretmektedir.

47. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan ve bir anlamda devletin diğer tüm niteliklerini de belirleyen hukuk devleti ilkesi, toplumsal hayatı düzenleyen kuralların açık, belirli ve öngörülebilir olmasını gerektirmektedir. Bu durum demokratik hukuk devletinin olmazsa olmaz şartlarından biridir.

48. Hukuki belirlilik ilkesinin yürütmenin ilk elden düzenleyici işlemi olan CBK'lar bakımında da geçerli olduğu izahtan varestedir. Bu anlamda CBK ile düzenlenebilecek bir konuda Cumhurbaşkanı tarafından usulüne uygun, şekil şartlarını taşıyan bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin çıkarılması yeterli değildir. CBK hükümlerinin keyfi uygulamalara izin vermeyecek şekilde açık, belirli ve herkes için öngörülebilir nitelikte olması zorunludur.

49. Diğer yandan ele alınan konuya ilişkin her ayrıntının mutlaka CBK'da düzenlenmesi gerekmez. Kanun koyucunun bazı durumlarda yaptığı gibi, CBK koyucu da düzenlediği konuya ilişkin genel çerçeveyi, temel kural, ilke, esas ve şartları belirledikten sonra idare tekniği ve uzmanlığa dair diğer hususların düzenlenmesini alt idari işlemlere bırakabilir. Bu şartları taşımayan bir CBK hükmü konu bakımından Anayasa'ya uygun olsa bile bir anlamda CBK çıkarma yetkisini devrettiği için içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olacaktır.

50. Bu yetkinin devri, diğer sakıncalarının yanında, yargısal denetimin mahiyetini ve mercilerini değiştirebilecektir. Nitekim CBK'ların konu ve içerik bakımından anayasallık denetimi Anayasa Mahkemesince yapılırken, diğer idari işlemlerin denetimi idari yargı tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu sebeple CBK ile düzenlenmesi gereken bir konunun diğer idari işlemlerle düzenlenmesi durumunda, normalde anayasa yargısı kapsamında denetlenmesi gereken bir düzenlemenin idari yargı alanına taşınması mümkün olacaktır.

51. Bunun yanında CBK ile düzenlenmesi gereken bir konunun genel çerçevesi, temel ilke ve esasları belirlenmeden dava konusu kuralda olduğu gibi Yönetim Kuruluna bırakılması, bu işlemlerin CBK'ya uygunluk denetimini de işlevsiz kılacaktır. Zira CBK'nın hiçbir esas, kriter ve ilke belirlemeden bir görevin alanını belirleme yetkisini idareye bırakması halinde söz konusu idari işlemlerin yargısal denetiminin etkili bir şekilde yapılması mümkün değildir (aynı yönde bkz. AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/02/2022, §§ 13-23).

52. Sonuç olarak, hiçbir çerçeve çizmeden, temel ilke, esas ve şartları belirlemeden kurumun personel kadroları, personel performans değerlendirme kriterleri ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak görev ve yetkisini Yönetim Kuruluna devreden CBK hükmü içerik yönünden de Anayasa'nın 2. ve 123. maddelerine aykırıdır.

F. CBK'nın 594. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." İbaresini

53. Kural, TÜBİTAK'ın araştırma ve inceleme konuları için *gerekli gördüğü bilgileri* kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkili olduğunu belirtmektedir. Kuralın konu bakımından yetki ve içerik yönlerinden Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatindeyim.

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

54. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde *Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi hakların* CBK'yla düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

55. Çoğunluğa göre *"istenebilecek bilgiler TÜBİTAK'ın görevleriyle ilgili olanlar ile sınırlı tutulmuş olup kural, kişisel verilere ilişkin bir düzenleme niteliğinde değildir."* (§ 253). Bu görüşe katılmak mümkün değildir, zira kuralla istenecek bilgilerin kurumun görevleriyle sınırlı olması ile kuralın kişisel verilere ilişkin olması arasında bir bağlantı bulunmamaktadır. Görevle ilgili bilgiler arasında da kişisel verilerin bulunmasının kaçınılmaz olduğu, dolayısıyla kuralın kişisel verilerin korunması hakkını sınırlandırıcı bir mahiyette olduğu açıktır. CBK'nın TÜBİTAK'ın görevlerini düzenleyen 584. maddesine bakıldığında -bilgi sistemleri, bilgi bankaları ve veri tabanları oluşturmak dahil- bu görevler kapsamında istenebilecek bilgi ve belgelerin kişisel verileri içermemesinin mümkün olmadığı anlaşılacaktır.

56. Nitekim ibarenin de içinde bulunduğu fıkranın üçüncü cümlesinde *"Bu yoldan sağlanan bilgilerden sır mahiyetinde olanların gizliliğine riayet edilir"* denilmektedir. Bu bağlamda kuralın ilgili kurum ve kuruluşlardan *"sır"* niteliğindeki bilgiler dahil her türlü bilginin istenmesine imkân tanıdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca fıkranın ikinci cümlesi, kendilerinden bilgi istenen kurum ve kuruluşların bunları en kısa zamanda vermekle yükümlü olduklarını düzenlemektedir. Tüm bu hususlar kuralın kişisel verilerin korunmasına ilişkin olduğunu, dolayısıyla CBK hükmünün yasak alanda düzenleme yaptığını göstermektedir.

57. Kaldı ki, Mahkememiz mevcut iptal davası kapsamında (4) numaralı CBK'nın benzer mahiyette olan 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi..."* ibaresini konu bakımından yetki yönünden iptal etmiştir (§§ 305-308). İptal edilen ibarenin de içinde bulunduğu fıkranın birinci cümlesinde TÜSEB'in *"görevleri kapsamında Ar-Ge konuları için gerekli gördüğü her türlü bilgiyi kamu kurum ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dahil tüm yükseköğretim kurumlarından talep edebilir"* hükmü yer almaktaydı. Fıkranın ikinci cümlesinde kendilerinden bilgi istenenlerin *"fikri hakları saklı kalmak kaydıyla"* bu

bilgileri vermekle yükümlü oldukları, üçüncü cümlesinde ise bu şekilde elde edilen bilgilerden “gizli” olanların gizliliğine riayet edileceği belirtilmektedir.

58. Görüldüğü gibi, iptali istenen ibare ile iptal edilen ibare neredeyse aynıdır. Kuşkusuz bazı farklılıklar bulunmaktadır. Sözgelimi kuralların birinde “*araştırma ve inceleme konuları için*”, diğesinde “*Ar-Ge konuları için*” bilgiler istenebilmektedir. Aynı şekilde iptali istenen ibare “*gerekli gördüğü bilgileri*” iken iptal edilen ibare “*gerekli gördüğü her türlü bilgiyi*” şeklindedir. Ancak bu farklılıkların işin esasına yönelik olmadığı, bu nedenle anayasallık denetiminde farklı sonuçlara ulaşmayı gerektirmediği açıktır.

59. Diğer yandan, çoğunluğun TÜSEB’in görev ve yetkilerine atf yaparak bunların “*önemli bir kısmının kişisel veri niteliği taşıyan sağlık alanındaki verilerin toplanmasını gerekli kılan iş ve işlemlerden oluştuğu*” gerekçesini (§ 306), TÜBİTAK bakımından neden geçerli görmediği anlaşılabilir. Her ne kadar, TÜSEB’le ilgili ibarenin iptaline yukarıda belirtilen farklı gerekçeyle katılmışsam da (§§ 3-7), çoğunluğun iptal gerekçesinin dava konusu ibare için de geçerli olduğu söylenebilir.

60. TÜSEB gibi TÜBİTAK’ın da görev ve yetkilerinin önemli bir kısmı kişisel verilerin toplanmasını gerekli kılan iş ve işlemlerden oluşmaktadır. Tam da bu nedenle, TÜSEB’in ve TÜBİTAK’ın Ar-Ge veya araştırma/inceleme konuları için kendilerinden bilgi isteyecekleri kurumlar aynıdır. Her iki kurum da dava konusu kurullarla *kamu kurum ve kuruluşları ile vakıflara ait olanlar dahil tüm yükseköğretim kurumlarından* her türlü bilgiyi istemeye yetkili kılınmıştır. Dolayısıyla, CBK’nın 678. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “*...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi...*” ibaresiyle benzer mahiyette olan dava konusu ibarenin de iptal edilmesi gerekirdi.

b. İçerik Yönünden

61. Anayasa Mahkemesinin 2018/134 esas sayılı kararlarına yazdığım muhalefet şerhinde belirtilen gerekçeler dava konusu kuralın içerik denetimi bakımından da geçerlidir (bkz. AYM, E.2018/134, K.2021/13, 3/3/2021, Karşıoy Gerekçesi, §§ 18-31).

62. Aynı gerekçelerle, TÜBİTAK’ın araştırma ve inceleme konuları için *gerekli gördüğü bilgileri* kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkili olduğunu belirten kural, içerik yönünden Anayasa’nın 2., 13. ve 20. maddelerine aykırıdır.

G. CBK’nın 782. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İlgili Kısmı

63. CBK’nın 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilen “*...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı...*” ibaresi dışında kalan kısmı uyarınca Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünde “*657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcısı istihdam ... edilebilir*”.

64. Mahkememiz çoğunluğu, CBK’nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının -AFAD merkez teşkilatında Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları istihdamını öngören- birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçelere atf yapmak suretiyle dava konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olmadığına karar vermiştir. CBK’nın anılan hükmüne ilişkin olarak yukarıda (B) başlığı altında yazdığımız karşıoy gerekçeleri dava konusu kural için de geçerlidir. Aynı gerekçelerle kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırıdır.

Esas Sayısı : 2018/123
Karar Sayısı : 2022/138

65. Yukarıda (A), (B), (C), (D), (E), (F) ve (G) başlıkları altında açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümden, aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4 Numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin anayasal denetimine ilişkin olarak;

CBK'nını 143. Maddesinin 1 numaralı fıkrasının (ğ) bendi ile 678. maddesinin 1 numaralı fıkrasının 1. cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü her türlü bilgiyi" ibaresine ilişkin iptal kararlarının gerekçesinde; kural ile yetki verilen Kurumların görev ve yetkilerinin önemli ölçüde veri işlenmesine ilişkin olmasından hareketle kuralın da kişisel verileri kapsadığının kabul edildiğine ilişkin olarak yapılan değerlendirmenin hukuken sorunlara neden olması, esasen görev alanının kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili olmasa dahi yürütülen kamu hizmetinin gereği olarak bir kısım kişisel verilerin de işlenmesinin gerekebileceği karşısında, ulaşılan iptal sonucuna sayın Zühtü Arslan'ın farklı gerekçesindeki açıklamaları doğrultusunda *farklı gerekçe ile* katılmaktayım.

Diğer taraftan; 54. maddenin 2. cümlesinin "görev ve yetkileri..." kısmının konu bakımından yetki yönünden; 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının; 1. cümlesinin konu bakımından yetki yönünden; 163. maddesinin 2 numaralı fıkrasının a, b, e ve g bentleri dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden; 163. maddenin 3 numaralı fıkrasının c ve f bentleri dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden; 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin *Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...* bölümü ile *...iş tanımlarını...* bölümünün konu bakımından yetki ve içerik yönlerinden; 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan *...gerekli gördüğü bilgileri...* ibaresinin konu bakımından yetki ve içerik yönlerinden; 782. maddesinin 1 numaralı fıkrasının 2. cümlesindeki *...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı...* ibaresi dışında kalan kısmının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına yönelik çoğunluk gerekçelerine katılmayarak, sayın Zühtü Arslan'ın karşıoy gerekçesinde açıklanan görüşler doğrultusunda anılan kuralların iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin
GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

A) 15/7/2018 tarihli ve (4) Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 54. Maddesinin İkinci Cümlesinde Yer Alan "...görev ve yetkileri..." İbaresinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

1. CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

2. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre "*Anayasa 'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.*" Dolayısıyla, CBK kuralının Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulara ilişkin olmaması gerekir. Anayasa koyucunun bir konunun kanunla düzenlenmesini belirtmesi, bu alanın münhasıran kanunla düzenlenmesini arzuladığını gösterdiğinden, o konuda CBK çikartılmaması beklenir.

3. AFAD teşkilatının amacı ve mevzuatta yazılı görevleri göz önüne alındığında AFAD'ın afet ve acil durum hizmetleri görevinin, müşterek mahallî ihtiyaçları karşılamak ve kamu yararını sağlamak amacıyla yapılan genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken kamu hizmeti niteliği taşıdığı açıktır. Bu görevi yerine getiren il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında memur veya diğer kamu görevlisi sıfatını taşıdıkları açık olduğundan, bu personelin görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülüklerinin kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, §§ 59- 60).

4. Sonuç olarak, Anayasa'nın 128. maddesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yapan kuralın Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı düşmektedir.

B) "...personelin...görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." İbaresinin İçerik Yönünden İncelenmesi

5. İptali istenen kuralı içeren CBK'nın AFAD'ın kuruluşu, teşkilatı, görev ve yetkilerine ilişkin hususları düzenleyen İkinci Bölümünde yer alan kurallara bakıldığında personelin görevlendirilmesi, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar konusunda düzenleme yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle, konuya ilişkin genel çerçeve ve temel kuralların CBK ile düzenlenmediği ve dava konusu kuralla düzenleme yetkisinin yönetmeliğe bırakıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kural, Anayasa'nın 106. maddesiyle bağdaşmamaktadır.

C) CBK'nın 55. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

6. Kuralda AFAD merkez teşkilatında, 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine göre afet ve acil durum yönetimi denetçisi ve denetçi yardımcıları istihdam edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Burada denetçi ve denetçi yardımcılılarıyla ilgili olarak anayasaya aykırılık bakımından bir ayırım yapılmasında fayda vardır.

a) Denetçi Yardımcıları Yönünden

7. Dava konusu kural denetçi yardımcıları yönünden kamu hizmetine giriş bağlamında hiçbir koşul öngörmemekte, denetçiler bakımından da atanma şartlarını düzenlememektedir. Kural, denetçi yardımcısının 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine atıfla 375 sayılı KHK'da ki ek 24. maddeye göre çalıştırılacağını düzenlemektedir.

8. Anayasamızın 70. maddesinde güvenceye bağlanan kamu hizmetine girme hakkı Anayasa'nın siyasi haklar ve ödevler başlıklı dördüncü bölümünde kendisine yer bulmuştur. Dolayısıyla, kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırılık oluşturmaktadır.

b) Denetçiler Yönünden

9. Kural denetçi olarak atanmak için aranan şartlarla ilgilidir. Anayasa'nın 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

10. Mahkememiz bir kararında (AYM, E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020, § 44) atama usulü hususundaki bazı düzenlemelerin CBK ile yapılabileceğini kabul etmiştir. Önümüzdeki kural ise atama usulünü değil 375 sayılı KHK'da 657 sayılı Kanun'un ek 41. maddesine yapılan atıfla atanacak personelin niteliklerini belirlemektedir.

11. Netice itibarıyla AFAD denetçisi olarak atanmak için aranan niteliklere ilişkin düzenlemelerin de münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekli olduğundan dava konusu kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesiyle uyumlu değildir.

D) CBK'nın 163. Maddesinin (2) ve (3) Numaralı Fıkralarının Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

12. Buradaki kurallardan Mahkememizce karar verilmesine yer olmadığına karar verilen kısımları dışında kalan kurallar Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı düşmektedir.

E) CBK'nın 542. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası

a) Konu Bakımından Yetki Yönünden İnceleme

13. CBK'nın 542. maddesinin dava konusu (1) numaralı fıkrasının ilk cümlesinde TRT'nin, Cumhurbaşkanlığı bildirimlerini, sadece Cumhurbaşkanlığına bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlü olduğu, ikinci cümlesinde bunların Cumhurbaşkanlığı bildirisi olduğunun yayım sırasında açıklanması gerektiği, üçüncü cümlesinde ise Cumhurbaşkanlığı bildirimlerine ait metinlerin, Cumhurbaşkanlığından yazılı yayım isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması gerektiği düzenlenmektedir.

14. Çoğunluk, dava konusu kuralın idari bir yapı olarak Cumhurbaşkanlığı teşkilatının resmi nitelikteki bildirimlerinin yayınlanması yükümlü ve bu bildirimlerin taşınması gereken niteliklere ilişkin olduğunu düşüncesiyle kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuda çıkarılmadığını kabul etmiştir. Bununla birlikte dava konusu kural Cumhurbaşkanlığının resmi ya da resmi olmayan açıklama ve bildirimleri hususunda bir farklılık gözetmemektedir. Kural, böyle bir ayırım yapmamaktadır. Bu nedenle kural sadece resmî açıklama veya bildirimleri kapsamamaktadır.

15. 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasında "Bu Kanunda belirtilen yayım esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla;

Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır.” düzenlemesi bulunmaktadır. İptali istenen kural, TRT’nin Cumhurbaşkanı’nın açıklamalarını yayınlama şartlarını açıkça düzenleyen bahse konu kanuni düzenlemede, bir anlamda istisna yaratmaktadır.

16. Kanun’un açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapan dava konusu kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine uymayan bir durumun ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

b) İçerik Yönünden İnceleme

17. TRT’nin kendisine gönderilen Cumhurbaşkanlığı bildirimlerini yayınlama üzerinde “Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması” şartını arama ve “Cumhurbaşkanlığı bildirisini olduğunu yayın sırasında” açıklama dışında TRT’nin hiçbir yetkisi bulunmamaktadır. Bildirilerin içeriği, kapsamı, yayın süresi ve yayınlanma sıklığı hususlarında da TRT’nin herhangi bir takdir hakkı bulunmamaktadır. Kural, Cumhurbaşkanlığının tamamen günlük siyasetle bağlantılı ve ilgili olabilecek bildirimleri bakımından da herhangi bir sınırlama getirmemektedir. Bu durum, Anayasa’nın 133. maddesinin son fıkrasında yer alan, “Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır.” hükmüyle bağdaşmamaktadır.

F) CBK’nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin “Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...” İbaresinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

18. TUBİTAK, CBK ile kurulan ve kamusal ayrıcalıklara sahip olan bir kamu tüzel kişisidir. Anayasa’nın 128. maddesinde, “...kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.” denilmektedir. Dolayısıyla TUBİTAK personelinin en azından yönetici kadrolarının kamu görevlisi olarak kabul edilmeleri gerekir. İlgili mevzuatta TUBİTAK yöneticilerinin özel hukuka göre istihdam edileceğinin belirtilmesi bu kişilerin anayasal özerk yorum yönünden kamu görevlisi olarak nitelendirilmelerine önünde bir engel değildir. Sonuç olarak kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesiyle uyumlu değildir.

G) CBK’nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin “...ile iş tanımları...” İbaresinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

19. Dava konusu kural kapsamı içindeki kamu görevlilerinin iş tanımlarını yani görev ve yetkileri düzenlemektedir. Anayasa’nın 128. maddesi gözetildiğinde kural Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık taşımaktadır.

H) CBK’nın 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinin Bütün Olarak İçerik Yönünden İncelenmesi

20. Mahkememiz içtihadına göre kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarında konuyla ilgili olarak “Bir kurumun kuruluşu deyince her şeyden önce o kurumu yürütecek personele ait kadrolar hatıra gelir. Zira kurumun temelinden çatısına kadar bütün örgütünü bu kadrolar teşkil eder. Personel kadroları mevcut olmayan bir kurum, henüz kuruluş

haline geçmemiş demektir. Şu hâlde bir kurumu çalışır hale getirecek olan Personel kadrolarının, en küçüğünden en büyüğüne kadar, bütününi kuruluştan ayrı düşünmeğe imkân yoktur.” denilmektedir (AYM, E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18, AYM, E.2020/8, K.2021/25, 31/03/2021, § 17).

21. İptali talep edilen kural, “*idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçası*” olarak değerlendirilen kadroları düzenlememekte, bu hususta düzenleme yapma yetkisini TUBİTAK Yönetim Kuruluna devretmeyi öngörmektedir. Burada yetki devrinin söz konusu olması, kuralın Anayasa’nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı düşmesine neden olmaktadır.

İ) CBK’nın 594. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” İbaresinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

22. Kural kişisel verileri içeren bilgileri de kapsadığından Anayasa’nın 20. maddesinde koruma altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunması hakkına müdahaleye neden olabilecek bir düzenleme getirmektedir. Dolayısıyla, yasak alanda vücut bulan kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi aykırıdır.

J) CBK’nın 594. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” İbaresinin İçerik Yönünden İncelenmesi

23. Kural, TUBİTAK’a tanınan yetki istenilecek bilgiler arasında kişisel verilerin olması durumunda nasıl bir yol izleneceği, bu verilerin toplanması, işlenmesi, saklanması ve imhası konularında ne gibi güvencelerin sunulacağına dair herhangi hüküm içermemektedir.

24. Kişisel veri kavramı kimliği belirli veya belirlenebilir kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eder. Kişisel verilerin korunması hakkı, Anayasa Mahkemesi kararlarında vurgulandığı gibi, insanın “*onurunun korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır*” (AYM, E. 2014/87, K. 2015/112, 8/12/2015, § 164). Bir başka kararında da Mahkememiz “*Özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakkı, temel hak ve özgürlükler arasında önemli bir yer tutar...Kişisel verilerin korunması hakkı ise özel hayatın gizliliği hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır*” tespitinde de bulunmuştur (AYM E: 2017/16, K. 2019/64, 24/7/2019, § 48).

25. Anayasa’nın 20. maddesinde, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği belirtilmiştir. Dava konusu kuralla TUBİTAK’a verilen yetkinin son derece geniş olması kişisel verileri koruma hakkına yönelik herhangi bir sınırı olmayan müdahalelere yol açabilir. Bu nedenle, Kişisel verilerle ilgili yasal düzenlemelerde verilerin toplanması, kullanılması, ne kadar süre ile tutulacağı, amaca uygun kullanılıp, kullanılmadığının nasıl denetleneceği ve imhası gibi hususların açık ve net olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Kötüye kullanımları engellemek ve keyfi uygulamaların önüne geçmek amacıyla belli güvenceler ortaya konulmalı ve bunların etkin bir şekilde işlenmesi sağlanmalıdır. Kişisel verilere dönük müdahalelerin demokratik toplum düzeni gereklerine uygun ve ölçülü olması da anayasal bir zorunluluktur.

26. Anayasa’nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın ölçülülük ilkesine uygun şekilde, yasayla sınırlandırılabilirliği belirtilmektedir. Ölçülülük ilkesi sınırlamada başvurulan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye *elverişli* olmasını; bu aracın sınırlama amacı açısından *gerekli* olmasını ve araçla amacın ölçüsüz bir *oran* içinde bulunmamasını ifade eder. Burada kısıtlama için kullanılan araçla amaç arasında hak ve özgürlüğü en az sınırlayacak dengeli bir orantı aranmaktadır.

27. Elverişlilik ölçütüne göre bir yasal düzenlemenin sınırlama amacı bakımından elverişli sayılması için bu düzenlemenin arzulanan amaca veya amaçlara katkı yapması gerekmektedir. İncelediğimiz kural bu niteliği taşımaktadır. Gereklilik ise bir temel hakkı en az sınırlayan aracın seçilmesini gerektirmekle birlikte dava konusu kuralın hakkı en az sınırlayan bir araç olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü kural, çok geniş bir çerçeveyi kapsayarak her türlü kişisel verinin toplanmasını, aktarılmasını ve işlenmesini mümkün hale getirmektedir.

28. Özel hayatın gizliliği ve bu kapsamda kişisel verilerin korunması konusu her şeyden önce insan haysiyetine saygı ve kişilik haklarına dayanmaktadır. Kişisel verilerin toplanması ve işlenmesi sırasında bireyin bu veriler üzerindeki hakkı, onun devlet veya üçüncü kişiler tarafından sıradan bir veri nesnesine indirgenmesini önlemek amacıyla taşımaktadır. Kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmadan toplanması, işlenmesi ve aktarılması, kişinin basit bir veri nesnesi olarak değerlendirilmesine yol açtığından insan haysiyetini de zedelemektedir.

29. Belirtilen nedenlerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu düşüncesindeyim.

K) CBK'nın 782. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

30. Kuralda Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nde 657 sayılı Kanun'un ek 41. Maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcılarının istihdamı konusunu düzenlemektedir. Burada Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcılarıyla ilgili olarak anayasaya aykırılık bakımından bir ayırım yapılmasında fayda vardır.

a) Maden ve Petrol Uzman Yardımcıları Yönünden

31. Dava konusu kural Maden ve Petrol Uzman Yardımcılarının kamu hizmetine giriş şartlarını ilk kez ve ilk elden düzenlemektedir. Anayasamızın 70. maddesinde güvenceye bağlanan kamu hizmetine girme hakkı Anayasa'nın siyasi haklar ve ödevler başlıklı dördüncü bölümünde yer almaktadır. Dolayısıyla, kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesiyle bağdaşmamaktadır.

b) Maden ve Petrol Uzmanları Yönünden

32. Anayasa'nın 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

33. Maden ve Petrol uzmanı olarak atanmak için aranan niteliklere ilişkin düzenlemelerin de münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekli olduğundan dava konusu kural Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırılık oluşturmaktadır.

Üye

Engin
YILDIRIM

FARKLI GEREKÇE

Dava konusu kuralla ilgili olarak Sayın Zühtü Arslan'ın farklı gerekçesine katılıyorum.

Üye

Engin
YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ VE FARKLI GEREKÇE

(4) numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) bazı hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline, bazılarının ise Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

A. Bu hükümlerden konu yönünden Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılanlarla ilgili çoğunluk görüşüne aşağıdaki sebeplerle karşıyım.

CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." bölümünün, 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 163. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (e) ve (g) bentleri dışında kalan kısmı ile (3) numaralı fıkrasının (c) ve (f) bentleri dışında kalan kısmının, 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki "...ile yurtdışı şube ve bürolarının" ibaresinin, 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin iptal edilen ibareler dışında kalan kısmının, 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin, 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin, 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin "...ile Uzman ve Uzman Yardımcısı..." ibaresi dışında kalan kısmının Anayasaya aykırılığı iddiasının konu yönünden reddine ilişkin kararların gerekçelerinde; anılan kurallarda öngörülen hususların yürütme yetkisine ilişkin konulardan olduğu, kuralların Anayasanın İkinci Kısımının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasî haklara ve ödevlere ilişkin düzenleme içermediği, Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevlerinin kanunla düzenleneceği hükme bağlansa da, 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar için öngörülen istisnanın bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları da kapsamı ve 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulmasına imkân veren hükmün, kurma yetkisinin niteliği itibarıyla düzenlemeyi de içermesinden dolayı bunların organları ile görev ve yetkilerinin CBK ile düzenlenmesini mümkün kılması sebebiyle Anayasanın bu hükümleri uyarınca, bütün bu kuruluşların da görevleri ve yetkileri ile teşkilât düzenlemelerinin CBK ile yapılmasının Anayasaya aykırılık teşkil etmediği, ayrıca bu konuların daha önce kanunlarda açıkça düzenlenmediği belirtilerek, kuralların konu yönünden Anayasanın 104. maddesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu karar da dahil olmak üzere konuya ilişkin kararlarımızın, CBK'ların anayasal çerçevesine ilişkin genel açıklamalar bölümlerinde ifade edildiği üzere, 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliği ile hukuk sistemimize giren CBK'ların esasları Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasında düzenlenerek Cumhurbaşkanına yürütme yetkisine ilişkin konularda CBK ile düzenleme yapma yetkisi verilmiştir. Ancak aynı fıkranın ikinci ve üçüncü cümlelerinde; Anayasanın İkinci Kısımının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevlerin CBK ile düzenlenemeyeceği ve Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CBK çıkarılmayacağı belirtilmiştir.

1. CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının taşra teşkilâtı olarak illerde kurulacak il afet ve acil durum müdürlükleri ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlükleri personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usûl ve esasları ile müdürlük personeline ilişkin diğer hususların yönetmelikle belirleneceği; 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, anılan Başkanlığın merkez teşkilâtında denetçi ve denetçi yardımcıları istihdam edilebileceği; 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da Dışişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Avrupa Birliği Başkanlığının yurtdışı teşkilâtı kurmaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Öncelikle Mahkememizin, (14) numaralı CBK'nın bazı hükümlerinin iptali talebiyle açılan davanın reddine ilişkin kararıyla ilgili karşıoy gerekçemde ayrıntılı olarak belirtilen sebeplerle, Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında geçen "bakanlık" kavramı kapsamında değerlendirilemeyecek olan mezkûr Başkanlıkların görev ve yetkilerinin Anayasanın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre kanunla düzenlenmesi gerektiğinden ve bu hususun Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar için belirtilen istisnalar kapsamında kabul edilmesi mümkün olmadığından, incelenen hükümler Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (geniş açıklama için bkz. 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Aynı şekilde, yukarıda açıklandığı üzere bağlı kuruluş olan Avrupa Birliği Başkanlığı Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında geçen "bakanlık" kavramı kapsamında değerlendirilemeyeceği gibi yurtdışı teşkilâtının kurulması bakanlıklar için bile Anayasanın söz konusu hükmünde tahdidî olarak sayılan konular arasında yer almadığından, 63. maddenin (1) numaralı fıkrası bu yönden de Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır (bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı; 13/10/2021 tarihli ve E.2018/133, K.2021/70 sayılı kararlara ilişkin karşıoy gerekçelerim).

Diğer taraftan, Başkanlığın taşra teşkilâtı personelinin görev ve yetkileri ile merkez teşkilâtında Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları istihdam edilmesine ilişkin hükümler, Anayasanın 128. maddesi uyarınca memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ile görev ve yetkilerinin, hakları ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödeneklerinin ve diğer özlük işlerinin yanında atanmalarının da kanunla düzenlenmesi gerektiğinden 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre CBK ile düzenlenemez (ayrıntılı açıklama için bkz. 23/10/2020 tarihli ve E.2019/78, K.2020/6 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

2. CBK'nın 163. maddesinin, (1) numaralı fıkrasında İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Göç İdaresi Başkanlığının yurtdışı teşkilâtı kurmaya yetkili olduğu hükme bağlanarak, (2) numaralı fıkrasında büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin; (3) numaralı fıkrasında da konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri düzenlenmiştir.

Yukarıda (1) numaralı bölümde açıklanan sebeplerle, Göç İdaresi Başkanlığının da Anayasanın 123. maddesine göre kanunla kurulması, görev ve yetkilerinin, yurtdışı teşkilâtı da dahil

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

olmak üzere teşkilâtının ve buralarda görevlendirilecek müşavir ve ataşelerin görevlerinin Anayasanın 128. maddesine göre kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, dava konusu kurallar Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konulara ilişkindir. Bu sebeple, mezkûr kurallar da Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

3. CBK'nın 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Hazine ve Maliye Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Millî Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünün, yurtdışında şube ve bürolar kurulmasına ve kaldırılmasına yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Yukarıda ilk iki bölümde belirtilen sebeplerle Millî Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünün de Anayasanın 123. maddesine göre kanunla kurulması ve yurtdışı teşkilâtı da dahil olmak üzere teşkilâtının kanunla düzenlenmesi gerektiğinden, söz konusu düzenleme de onyedinci fıkranın üçüncü cümlesine aykırıdır.

4. CBK'nın 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, kamu tüzelkişiliğine sahip ilişkili bir kuruluş olan Türkiye Radyo-Televizyon (TRT) Kurumunun, Cumhurbaşkanlığı bildirimlerini yayınlamakla yükümlü olduğu hükme bağlanarak, bildiri metinlerinin taşınması gereken şartlar düzenlenmiştir.

Çoğunluğun red gerekçesinde, yukarıda bütün maddeler için belirtilen ortak red gerekçelerine ek olarak, TRT'nin kamu tüzelkişiliğine sahip olmasından dolayı Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasında belirtilen istisna kapsamında olduğu ifade edilerek, anılan fıkradaki "kurulur" hükmünün tüzelkişiliğin organları ile görev ve yetkilerinin de CBK ile düzenlenmesine imkân verdiği belirtilmiştir. Çoğunluğun bu konuda atf yaptığı kararıma ilişkin karşıoy gerekçemde de ayrıntılı olarak açıkladığım üzere bu yoruma katılmak mümkün değildir (bkz. 12/6/2020 tarihli ve E.2019/105, K.2020/30 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Aynı şekilde, yukarıda (1) numaralı bölümde belirtildiği üzere, TRT'nin ilişkili kuruluş olması sebebiyle, bağlı ve ilgili kuruluşlar gibi Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında bakanlıklar için öngörülen istisna kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olduğu da kabul edilemez.

Bu sebeple, mezkûr kural da, Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine göre kanunla düzenlenmesi gereken bir konuya ilişkin olduğundan Anayasaya aykırıdır.

5. CBK'nın 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve kamu tüzelkişiliğine sahip bulunan TÜBİTAK'ta Yönetim Kurulunun; personel kadroları, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları karara bağlamaya yetkili olduğu; 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde de TÜBİTAK'ın "gerekli gördüğü bilgileri" kamu kurum ve kuruluşları ile bütün yükseköğretim kurumlarından istemeye yetkili, bunların da istenen bilgileri en kısa zamanda vermekle yükümlü oldukları hükme bağlanmıştır.

Çoğunluğun 587. maddenin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin iptali talebinin reddedilen kısımlarına ilişkin gerekçesinden, yukarıdaki ortak red gerekçelerinin yanında kamu tüzelkişiliğine sahip olan Kurumun, Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasına göre organları ile görev ve yetkilerinin CBK ile düzenlenebileceğinin kabul edildiği, personelinin de Anayasanın 128. maddesi kapsamında görülmediği anlaşılmakta ise de, yukarıdaki bölümlerde yapılan açıklamalarda da vurgulandığı üzere, anılan Kurumun Bakanlık ilgili kuruluşu olması Anayasanın 106. maddesinin; kamu tüzelkişiliğinin bulunması da 123. maddesinin son fıkraları kapsamında CBK ile görev ve yetkilerinin düzenlenmesine imkân tanımamaktadır.

Kurum personelinin statüleri dikkate alındığında, Anayasanın 128. maddesindeki “diğer kamu görevlileri” kapsamında olduğu anlaşıldığından, bunların anılan hükme tâbi olmadığı yönündeki değerlendirmelere katılmak da mümkün değildir.

Kısaca, TÜBİTAK’ın CBK ile kurulması 123. maddenin son fıkrası uyarınca mümkün olmakla birlikte, bunun dışında organlarının, teşkilâtının, görev ve yetkilerinin CBK ile düzenlenmesi ve incelenen 594. madde ile verilen yetkinin Anayasanın 106. ve 123. maddelerin son fıkraları kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığından, bu kural da 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu gibi aşağıdaki sebeplerle ikinci cümlesine de aykırıdır.

Çoğunluğun 594. maddenin birinci cümlesindeki “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresinin iptali talebine ilişkin red gerekçesinde; kuralın kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat hükümlerinin uygulanmasını engelleyen, sınırlandıran veya uygulanmasına istisna getiren bir yönünün bulunmadığı ve her türlü işlemin kişisel verilere ilişkin kanunlara uygun olarak gerçekleştirileceği belirtilmekte ise de, Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesinde CBK’lar bakımından belirlenen yasak alanın Anayasanın İkinci Kısmının “Kişinin Hakları ve Ödevleri” başlıklı İkinci Bölümünde yer alan 20. maddedeki hakla ilgili -sınırlama getirmeyen- düzenlemeleri de kapsadığı tartışmasızdır.

Başka bir deyişle, kuralın, red gerekçesinde belirtilenin aksine kişisel verilere ilişkin bir düzenleme içerdiği açıktır. Kuralın, çoğunluğun belirttiği gibi bu hakkı sınırlandırmadığı ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin 6698 sayılı Kanunun uygulanmasına istisna getirmediği kabul edilse bile, kişisel verilerle ilgili olmadığı ve bunlara ilişkin düzenleme içermediği yönündeki kabule katılmak mümkün değildir. Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesinde kişi hakları ile ilgili olarak öngörülen yasak alan ise “sınırlama” kavramından daha geniş olan “düzenleme” yasağına ilişkindir (ayrıntılı bilgi bkz. 3/3/2021 tarihli ve E.2018/134, K.2021/13 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem. Aynı yönde bkz. 13/10/2021 tarihli ve E.2018/133, K.2021/70 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu nedenle, incelenen ibare, Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesine de aykırıdır.

Sonuç olarak, incelenen kuralların, yukarıda açıklanan sebeplerle, konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun bunlara ilişkin red kararlarına da katılmıyorum.

6. CBK’nın 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve kamu tüzelkişiliğine sahip bulunan İŞKUR’un Genel Kurulunun fıkra da sayılan diğer üyelerin yanında “kamu kurum ve kuruluşlarını temsilen Bakan tarafından belirlenecek üyeler”den oluşacağı hükme bağlanmıştır.

Çoğunluğun red gerekçesinde, yukarıdaki bölümlerde belirtildiği gibi, kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulmasına imkân veren 123. maddenin son fıkrasının, onun organları ile görev ve yetkilerinin düzenlenmesine de imkân verdiği belirtilmiştir. Bu yoruma yukarıda belirttiğim gerekçelerle katılmadığımdan, incelenen hükmün de Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu düşüncesiyle red yönündeki karara karşıyım.

7. CBK’nın 675. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Sağlık Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve kamu tüzelkişiliği bulunan TÜSEB kadrolarında görevlendirilen ve çalıştırılan personelin yıllık performans değerlendirilmesine tâbi tutulması öngörülmüş; fıkranın ikinci cümlesi iptal edilmekle birlikte birinci cümlesi çoğunluk tarafından Anayasaya aykırı bulunmamıştır.

Yukarıda diğer bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlar ile kamu tüzelkişileri açısından da belirttiğim gibi, bu kuruluşun da Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkralarındaki istisnalar kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığından kanunla düzenlenmesi gerekir. Bu sebeple incelenen kural da Anayasanın 104. maddenin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

8. CBK'nın 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı olan ve kamu tüzelkişiliği bulunan MAPEG personelinin 657 sayılı Kanuna tâbi olduğu ve Genel Müdürlükte anılan Kanunun ek 41. maddesine göre uzman ve uzman yardımcıları istihdam edilebileceği hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede bir ibare yürürlükten kaldırıldığından bu konuda karar verilmesine yer olmadığına oybirliğiyle karar verilmiş; cümlenin kalan kısmının iptali talebi ise yukarıda 55. maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden denetiminde belirtilen gerekçelerle reddedilmiştir.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, bu kuruluşun da Anayasanın 106. ve 123. maddelerinin son fıkralarında belirtilen istisnalar arasında olmadığı, bu nedenle ve Anayasanın 128. maddesi gereğince kanunla düzenlenmesi gerektiği ve söz konusu hükmün de konu bakımından Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına karşıyım.

B. İçerik yönünden Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna ulaşılan aşağıdaki hükümlerle ilgili çoğunluk görüşüne de yine aşağıda belirtilen sebeplerle karşıyım.

1. CBK'nın 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin içerik yönünden Anayasaya aykırı olmadığına ilişkin çoğunluk gerekçesinde; Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulabileceğinin hükme bağlanması nedeniyle bu teşkilât yapısının da CBK ile düzenlenebileceği, ancak konuya ilişkin temel kurallar belirlendikten ve genel çerçeve çizildikten sonra ayrıntıların idarenin tasarruflarına bırakılabileceği, bu itibarla kuralda sayılan hususların karara bağlanmasının Yönetim Kuruluna bırakılmasında Anayasaya aykırı bir yön bulunmadığı belirtilerek anılan bendin içerik yönünden de Anayasanın 123. maddesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasında kamu tüzelkişiliğinin CBK ile kurulmasına imkân verilmesinden dolayı bunun organları ile görev ve yetkilerinin de CBK ile düzenlenebileceği yönündeki mezkûr yoruma yukarıda belirttiğim gerekçelerle katılmak mümkün olmadığı gibi CBK'nın incelenen hükmünün konuya ilişkin temel kuralları belirlediği ve genel çerçeveyi çizdikten sonra ayrıntıları belirleme görev ve yetkisini idareye bıraktığı yönündeki tespit de isabetli değildir.

Hukuk devletinin temel unsurlarından biri olan belirlilik ilkesi, Mahkememizin yerleşik içtihadına göre, yasal düzenlemelerin herhangi bir tereddüte ve şüpheyeye yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve nesnel olmasını ve kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına engel olacak tedbirleri içermesini; hukukî güvenlik ilkesiyle bağlantılı olarak da, kanunda belirli bir kesinlik içinde hangi somut olgulara hangi sonuçların bağlandığının görülebilmesini zorunlu kılmaktadır (bu ilkeyle ilgili ayrıntılı açıklama için bkz. 3/6/2021 tarihli ve E.2020/9, K.2021/37 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem). Kuşkusuz söz konusu ilke CBK'lar bakımından da geçerlidir.

İncelenen kuralda hiçbir esas belirlenmeden ve çerçeve çizilmeden, bentte sayılan bütün hususlarda düzenleme ve belirleme yetkisi Kurumun Yönetim Kuruluna bırakılmıştır.

Bu sebeple kural içerik yönünden de Anayasanın 2. ve 123. maddelerine aykırıdır.

2. CBK'nın 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin içerik yönünden Anayasaya aykırı olmadığına ilişkin gerekçede de; kuralın Başkanlığın CBK'da açıkça düzenlenmiş olan görevlerini yerine getirebilmesini amaçladığı ve istenebilecek bilgilerin Başkanlığın görevleriyle ilgili ve gerekli olanlarla sınırlandırıldığı, böylece bilgi isteme amacı, kapsamı ve sınırının açıkça belirlendiği, bu nedenle belirli ve öngörülebilir olduğu ve belirlilik ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı belirtilerek Anayasanın 2. maddesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yukarıdaki bölümde, belirlilik ilkesine ilişkin olarak yapılan açıklamalar incelenen ibare bakımından da geçerlidir. Ancak incelenen kuralın yer aldığı 594. maddede (veya CBK'nın başka bir hükmünde) kuralın belirsizliğini giderecek ve belirlilik ilkesinin yukarıda belirtilen gereklerine uygun şekilde keyfi uygulamalara engel olacak tedbirleri de içeren açık, anlaşılır ve nesnel bir hükme yer verilmemiştir (aynı yönde bkz. 13/10/2021 tarihli ve E.2018/133, K.2021/70 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu sebeple, söz konusu ibarenin de içerik yönünden Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu düşüncesiyle çoğunluğun red kararına karşıyım.

C. Çoğunluğun CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin incelenen bölümünün ve 619. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin içerik yönünden iptaline ilişkin gerekçesinde; ilk kuralla ilgili olarak bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarının da Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasındaki istisna kapsamında kaldığı ve kuralın anılan hükme aykırı olduğu, ikinci kuralla ilgili olarak da Bakana bırakılan yetkinin kapsamının belirlenmemesinin Anayasanın 123. maddesine aykırı olduğu belirtilmiştir.

Anılan hükümlerin konuya ilişkin genel ilkeler ve çerçeve getirilmeden, düzenleme ve temsilcilerin belirlenmesi yetkilerini devretmesi sebebiyle belirlilik ilkesine aykırı olduğu yönündeki tespitler ve iptal sonucuna ulaşılması isabetli olmakla birlikte, her iki kural yönünden de incelemenin Anayasanın 2. maddesi kapsamında yapılması gerektiği ve bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların Anayasanın 106. maddesinin son fıkrası kapsamında olmadığı düşüncesiyle iptal sonucuna farklı gerekçeyle katılıyorum.

D. Çoğunluğun, CBK'nın 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ve 304. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki "...ile yurtdışı şube ve bürolarının..." ibaresinin içerik yönünden incelenmesine ilişkin olarak belirttiği gerekçelere yukarıda kısaca belirttiğim ve konuya ilişkin önceki karşıoy gerekçelerimde ayrıntılı olarak açıkladığım sebeplerle; (1) numaralı CBK'nın bu CBK ile değiştirilen 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci ve cümlelerinin konu bakımından incelenmesine ilişkin olarak belirttiği gerekçelerden bir kısmına (§§ 341-342) ise, çoğunluğun gerekçesinde de atıf yapılan 30/12/2020 tarihli ve E.2019/71, K.2020/82 sayılı karara ilişkin karşıoy gerekçemdeki sebeplerle katılmamakla birlikte, anılan kuralların Anayasaya aykırı olmadığı görüşüne ve iptal talebinin reddi sonucuna, 15/10/2020 tarihli ve E.2018/124, K.2020/56 sayılı karara ilişkin farklı gerekçemdeki açıklamalar doğrultusunda farklı gerekçeyle katılıyorum (bkz. anılan farklı gerekçenin (2) numaralı paragrafındaki açıklamalar).

Üye

M.Emin KUZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 15/7/2018 tarihli ve (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ilgili gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde ulaştığı kanaatlere aşağıda belirttiğim kurallarda, açıklayacağım gerekçelerle katılmamaktayım.

A. 54. maddenin ikinci cümlesinin “...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” bölümündeki “görev ve yetkileri” kısmı:

2. Dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü ile il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik personelinin görev ve yetkileri düzenlenmektedir.

3. Bahse konu personelin görev ve yetkileri yürütme yetkisi bağlamında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenebilecek konular arasında yer almakta ve yine Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesi bağlamında yasak alanda bir düzenleme içermemektedir. Bununla birlikte “görev ve yetki”lerin Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konulardan olduğu aşikardır.

4. Her ne kadar Afet ve Acil Yönetim Durumu Başkanlığı İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş olup Bakanlığın teşkilat yapısı içinde yer alıyor ve Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında “*Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.*” şeklinde bir hüküm yer alıyorsa da Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında “*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir*” şeklinde bir kurala yer verilmektedir.

5. Dolayısıyla Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasındaki açık hüküm gereğince dava konusu kuraldaki personelin “görev ve yetkileri” ile ilgili hususlardaki düzenlemelerin Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesi gereğince münhasıran kanunla yapılması gerekmektedir.

6. Bu itibarla Afet ve Acil Yönetim Durumu Başkanlığı bünyesinde yer alan personelin görev ve yetkilerinin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesi mümkün olmadığından “görev ve yetkileri” kısmının “konu bakımından yetki” yönü ile Anayasa'ya aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesi:

7. Dava konusu cümle “*Başkanlık merkez teşkilatında 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24 üncü maddesine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Denetçisi ve Denetçi Yardımcıları istihdam edilebilir*” şeklindedir. Kural Afet ve Acil Yönetim Durumu Başkanlığı merkez teşkilatında istihdamla ilgili bir düzenleme olarak görülebilir.

8. Kuralın referansta bulunduğu 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24. maddesi merkez teşkilatına ait kadro ve pozisyonlarda istihdam edilecekleri düzenlerken ikinci fıkrasında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 41. maddesindeki bazı hükümlerin kıyasen uygulanması gerektiğine yer verilmektedir.

9. Dolayısıyla referansta bulunduğu kuralların içeriğine bakıldığında dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü kamu hizmetine girme hakkı yanında esasında istihdam edilecek personelle ilgili nitelikleri düzenleyen bir özelliği de bünyesinde barındırmaktadır. Bu

nedenle de kural hem Anayasa'nın 70. maddesindeki kamu hizmetine girme hakkı ile ilgili bir konuyu hem de açıkça Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği şekilde münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuyu düzenlemektedir. Bu nedenle de konu bakımından yetki yönüyle Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerine aykırılık taşıdığından dava konusu kuralın iptali gerekmektedir.

C. 163. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (e) ve (g) bentleri dışındaki kısmı ile (3) numaralı fıkrasının (c) ve (f) bentleri dışında kalan kısmı:

10. Dava konusu (2) numaralı fıkra da büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin görevleri, (3) numaralı fıkra da ise konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri düzenlenmektedir.

11. Göç İdaresi Başkanlığının yurtdışı teşkilatında görev alan göç müşavirleri ile göç ataşelerinin görevlerini düzenleyen kural bu yönü ile Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası ile ilgilidir. Göç müşavirleri ve göç ataşelerinin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamına giren kamu görevlilerinden kabul edilmesi gerektiği konusunda ihtilaf olmadığına göre 128. maddenin ikinci fıkrası hükmünün bir gereği olarak bunların görevlerinin münhasıran kanunla düzenlenmesi Anayasal bir zorunluluktur.

12. Göç müşavirleri ile göç ataşelerinin görevlerini düzenleyen dava konusu bentlerin Anayasa'nın 128. maddesi gereğince kanunla düzenlenmesi zorunlu olduğuna göre dava konusu bentler Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı olduğundan konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'ya aykırı olup iptali gerekmektedir.

13. Öte yandan dava konusu bentler arasında yer alan (3) numaralı fıkranın (b) bendinde başvurularla ilgili belgeleri toplama, eksik bilgi ve belgeleri yabancından talep etme, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirme ve bunları kayıt altına alma şeklindeki göç ataşesinin görevi aynı zamanda Anayasa'nın 20. maddesindeki kişisel verilerle ilgili bir düzenleme niteliğindedir. Bu yönü ile bahse konu bent aynı zamanda Anayasa'nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesindeki yasak alana ilişkin bir düzenleme yaptığından bu yönü ile de Anayasa'ya aykırılık söz konusudur.

D. 542. maddesinin (1) numaralı fıkrası:

14. "Cumhurbaşkanlığı bildiri ve konuşmaları" başlıklı 542. maddenin dava konusu (1) numaralı fıkrası şu şekildedir: *"Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu, Cumhurbaşkanlığı bildirimlerini, sadece Cumhurbaşkanlığını bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlüdür. Ancak, bunların Cumhurbaşkanlığı bildirisini yayınlamasında açıklar. Cumhurbaşkanlığı bildirimlerine ait metinlerin, Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması şarttır"*.

15. Dava konusu kuralın konu bakımından yetki yönüyle ve içerik yönünden Anayasa'ya aykırı olduğundan iptali gerektiği gerekçesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

16. Kural, Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun Cumhurbaşkanlığının bildirimlerini yayınlama konusunu ve buna ilişkin bazı usuli konuları düzenlemektedir. Bu yönü ile bahse konu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün konu bakımından yetki yönü ile Anayasa'ya uygunluk denetiminde aykırılığı gündeme getiren asıl sorunlu husus aynı konunun kanunla düzenlenip düzenlenmediği noktasında karşımıza çıkmaktadır.

17. 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu'nun "Cumhurbaşkanı ve siyasi parti açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayınlaması" başlıklı 20. maddesi şu şekilde bir hüküm

içermektedir: *“Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla; Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır”*.

18. Her ne kadar ifadelerde ve cümlelerde farklılıklar söz konusu ise de dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü ile 2954 sayılı Kanun’un 20. maddesi hükmünün aynı konu ile ilgili olmadığını söyleyebilmek mümkün değildir. Zira dava konusu kural hiçbir ayırım yapmaksızın tüm Cumhurbaşkanlığı bildirimlerinin yayınlanmasını düzenlemekte olup kuralın benzeri 2954 sayılı Kanun’un 20. maddesinde de yer almaktadır. Dava konusu kuralda aynı zamanda idari bir yapı olarak Cumhurbaşkanlığı teşkilatının resmi nitelikteki bildirimleri ile siyasi bir aktör olarak Cumhurbaşkanının yayınlamasını istediği bildirimler arasında bir ayrıma gidilmiş değildir. Benzer biçimde açıklama ve faaliyetlerin yayınlanması konusunu düzenleyen 2954 sayılı Kanun’un 20. maddesinde de Cumhurbaşkanının açıklama ve faaliyetleri ile ilgili bir ayrıma gidilmemiştir.

19. Bu nedenle dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü Kanun’da düzenlenmiş bir konuyu yeniden düzenlemesi nedeniyle Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesindeki *“Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.”* hükmü ile çeliştiğinden konu bakımından yetki yönü ile Anayasa’ya aykırılık taşımaktadır.

20. Öte yandan kuralın içerik yönünden yapılan denetiminde de Anayasa’ya aykırılık sonucuna ulaşmak gerekmektedir. Zira kuralda yayınlanacak Cumhurbaşkanlığı bildirimleri ile ilgili olarak Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun bir yetkisine yer verilmiş değildir. Yayınlanmak üzere gönderilen Cumhurbaşkanlığı bildirisinin içeriği, yayınlanma süresi, yayınlanma sıklığı, yayınlayıp yayınlamama konusunda Türkiye Radyo Televizyon Kurumunca bir inisiyatif kullanılması durumu ve benzeri konularda kuralda hiçbir hüküm yer almamaktadır.

21. Yine kuralda aynı zamanda siyasi bir aktör olduğu da düşünüldüğünde Cumhurbaşkanının yayınlanmak üzere göndereceği bildirimlerin siyasi veya merkezi idarenin en üstünde yer alan bir kişi olması ve hatta devleti temsil etmesi gibi farklı boyutlar arasında bir ayrıma gidilmemiş olması da kuralın içerik yönünden Anayasa’ya uygunluk denetiminde dikkate alınmalıdır.

22. Bu bağlamda bildirimleri yayınlamakla yükümlü olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun devlet eliyle kurulan, yayın konusunda uzmanlaşmış, ayrı bir kamu tüzel kişiliği ve bütçesi olan, sunduğu hizmetin niteliği gereğince özerkliği ön plana çıkan bir kamu kurumu olduğunu dikkate almak gerekir.

23. Bu konuda Anayasa’nın 133. maddesinin ikinci fıkrası şöyle bir düzenleme içermektedir: *“Devletçe kamu tüzel kişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzel kişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır”*.

24. Anayasa’nın bu konuda ön plana çıkardığı özerklik ve tarafsızlık şeklindeki iki ilke bağlamında düşünüldüğünde dava konusu kuralda bu ilkelere aykırılığı giderecek bir hüküm yer almadığından dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün Anayasa’nın 133. maddesine uygun olduğundan bahsetmek zordur. Bu nedenle kuralın içerik yönüyle Anayasa’nın 133. maddesine aykırılık nedeniyle iptali gerekmektedir.

E. 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi:

25. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun (TÜBİTAK) Yönetim Kurulunun görev ve yetkilerinin düzenlendiği 587. maddenin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir: “*Kurumun personel kadroları, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak*”.

26. Dava konusu kuraldaki “*Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...*” ile “*...iş tanımlarını...*” kısmının da konu bakımından yetki yönü ile Anayasa’ya aykırı olduğu için iptali gerektiği kanaatindeyim.

27. Esasında “*Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...*” ibaresinin kadro ile ilgili bir düzenleme niteliğinde olduğu açıktır. Benzer biçimde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kadro ihdası konusunu düzenleyen bir kurala ilişkin Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği bir kararda bu konunun Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesinin Anayasa’ya aykırılık teşkil ettiği görüşünde olduğumdan Mahkememiz çoğunluğunun iptal isteminin reddi yönündeki kanaatine katılmamıştım (Bkz.: E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25, K. T.: 11/06/2020 §§ 6-22, 27-31, 33). Aynı hukuki gerekçelerin kadro ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerinde de geçerli olduğu kanaatinde olduğumdan E. S.: 2018/119, K. S.: 2020/25 sayılı kararın karşıoyunda yer verdiğim gerekçelerle dava konusu ibarenin iptali gerekmektedir.

28. Dava konusu “*...iş tanımlarını...*”nın da esasında TÜBİTAK’ta çalışanların görev ve yetkilerini ifade ettiği içindir ki bu ibarenin de yukarıda “A. 54. maddenin ikinci cümlesinin ‘*...personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususlar Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.*’ bölümündeki ‘görev ve yetkileri’ kısmı” başlığı altında yazdığım gerekçelerle Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesi mümkün olmadığından “*...iş tanımlarını...*” kısmının konu bakımından yetki yönü ile Anayasa’ya aykırı olduğundan iptali gerektiği kanaatindeyim.

29. Öte yandan 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin içerik yönü ile de Anayasa’ya aykırı olduğundan iptali gerektiği kanaatindeyim. Zira TÜBİTAK’ın personel kadroları, personel performans değerlendirme kriterleri ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamayı yönetim kurulunun görev ve yetkisi olarak düzenleyen kural belirsiz olduğu gerekçesiyle Anayasa’nın 2. maddesine aykırılık taşımaktadır.

F. 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan “*...gerekli gördüğü bilgileri...*” ibaresi:

30. TÜBİTAK’ın, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü bilgileri kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkili olduğunu düzenleyen kural Anayasa’nın 20. maddesindeki kişisel verilerle ilgili bir düzenleme niteliğindedir. Bu yönü ile bahse konu bent aynı zamanda Anayasa’nın 104. maddesinin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesindeki yasak alana ilişkin bir düzenleme yaptığından konu bakımından yetki yönü ile Anayasa’ya aykırıdır.

31. Öte yandan hiçbir belirleme yapmadan gerekli gördüğü bilgileri doğrudan isteme yetkisini TÜBİTAK’a veren kuralın belirli olduğu söylenemeyeceğinden kural aynı zamanda içerik yönünden de Anayasa’ya aykırılık taşımaktadır.

G. 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “*...ile Uzman Ve Uzman Yardımcısı...*” ibaresi dışındaki kısım:

32. Dava konusu kural Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünde 657 sayılı Kanunun ek 41. maddesine göre Maden ve Petrol Uzmanı ve Maden ve Petrol Uzman Yardımcısı istihdam edilebileceğini düzenlemektedir. Bu kuralın da bu dosyadaki yukarıda “B. 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesi” başlığı altında sıraladığım gerekçelerle konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olduğundan iptali gerektiği kanaatindeyim.

Üye

Yusuf Şevki
HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

A. 54. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan “...görev ve yetkileri...” İbaresini

1. (4) numaralı CBK’nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan “...görev ve yetkileri...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

2. CBK’nın 54. maddesinin ikinci cümlesi Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) bünyesindeki il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğini düzenlemektedir. Söz konusu cümlede yer alan “...görev ve yetkileri...” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

3. İl afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin kamu hizmeti niteliği taşıyan görevleri yerine getirdiği dolayısıyla Anayasa’nın 128. maddesi anlamında memur veya diğer kamu görevlisi sıfatını haiz oldukları açıktır (AYM, E.2019/96, K.2022/17).

4. Anayasa’nın 128. maddesinde Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ifade edilmiş; memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi de 24.02.2022 tarihli ve E.2019/96, K.2022/17 sayılı kararına konu (43) numaralı CBK’nın 14. maddesiyle (1) numaralı CBK’ya eklenen 227/B maddesinin (4) numaralı fıkrasının “...hazine ve maliye başmüfettişleri, müfettişleri ve müfettiş yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları ile...” şeklindeki kuralı münhasır alanda düzenleme yapıldığı gerekçesi ile iptal etmiştir. Bu sebeple dava konusu kuralın Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

B. 163. Maddesinin (2) Ve (3) Numaralı Fıkraları

7. CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine ilişkin gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

8. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

E. 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendinde Yer Alan "...iş tanımlarını..." Kısmı

9. Dava konusu kural TÜBİTAK personelinin iş tanımlarının Başkanlığın önerisi üzerine görüşülerek karara bağlanmasını yönetim kurulunun görev ve yetkisi olarak düzenlemektedir.

10. CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine yönelik gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

11. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

12. Açıklanan nedenlerle kuralın iptali gerekir. Bu gerekçeyle Sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye

Selahaddin
MENTEŞ

KARŞI OY

1. Mahkememiz çoğunluğu (4) numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK);

54. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." kısmının, 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, 163. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarının, 542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde yer alan "*Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...*" kısmı ile "...iş tanımlarını..." kısmının, 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin ve 782. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden,

542. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 587. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinin ve 594. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...gerekli gördüğü bilgileri..." ibaresinin içerik yönünden

Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

A. 54. Maddesinin İkinci Cümlesinde Yer Alan "...görev ve yetkileri,..." Kısmı

2. CBK'nın 54. maddesinin ikinci cümlesinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) bünyesindeki il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin görev ve yetkileri, görevlendirme, çalışma usul ve esasları ile bu müdürlük personeline ilişkin diğer hususların Başkanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Anılan cümlenin "...görev ve yetkileri,..." bölümü dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

3. AFAD'ın afet ve acil durum hizmetleri görevinin, müşterek mahallî ihtiyaçları karşılamak ve kamu yararını sağlamak amacıyla yapılan genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken kamu hizmeti niteliği taşıdığı açıktır. Afet ve acil durum hizmetlerinin kendine özgü nitelikleri, bu hizmetlerin genel idare esaslarına göre memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gereken asli ve sürekli görevler kapsamında değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Kamu hizmeti niteliği taşıyan anılan görevlerin yerine getirilebilmesi bağlamında il afet ve acil durum müdürlüğü ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü personelinin Anayasa'nın 128. maddesi anlamında memur veya diğer kamu görevlisi sıfatına sahip bulduklarında tereddüt bulunmamaktadır (AYM, E.2019/96, K.2022/17).

4. Anayasa'nın 128. maddesinde Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ifade edilmiş; memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

5. Nitekim Anayasa Mahkemesi, 24.02.2022 tarihli ve E.2019/96, K.2022/17 sayılı kararına konu (43) numaralı CBK'nın 14. maddesiyle (1) numaralı CBK'ya eklenen 227/B maddesinin (4) numaralı fıkrasının "...hazine ve maliye başmüfettişleri, müfettişleri ve müfettiş yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları ile..." şeklindeki kuralı münhasır alanda düzenleme yapıldığı gerekçesi ile iptal etmiştir. Bu itibarla dava konusu kuralın Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken bir konuda düzenleme yaptığı anlaşılmaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

B. 55. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesi

7. Dava konusu kural, 375 sayılı KHK'ya ve anılan KHK'nın da 657 sayılı Kanun'a yaptığı atıfla AFAD bünyesindeki denetçi ve denetçi yardımcılarının kamu hizmetine girişini ve bu hizmete girdikten sonra denetçi olarak atanmak için sahip olması gereken nitelikleri düzenlenmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere AFAD bünyesindeki denetçi yardımcıları ve denetçilerin kamu görevlisi niteliği taşıdıkları açıktır (§ 3).

8. Yukarıda da açıklandığı üzere Anayasa'nın 128. maddesinde kamu görevlilerinin niteliklerinin kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür (§ 4).

9. Dava konusu kural 375 sayılı KHK'ya atıfla denetçi ve denetçi yardımcılarının haiz olması gereken nitelikleri düzenlenmektedir. Bu niteliklerin bizzat CBK kuralı ile düzenlenmesi ile CBK kuralında kanuna atıfla düzenlenmesi arasında fark bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

C. 163. Maddesinin (2) Ve (3) Numaralı Fıkraları

11. CBK'nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...görev ve yetkileri..." ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine yönelik gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

12. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

D. 542. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

13. Kural, Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun (TRT), Cumhurbaşkanlığı bildirimlerini, sadece Cumhurbaşkanlığına bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlü olduğunu ancak, bunların Cumhurbaşkanlığı bildiri olduğunu yayın sırasında açıklayacağını; Cumhurbaşkanlığı bildirimlerine ait metinlerin, Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesinin ve yetkililerin imzasını taşımasının şart olduğunu düzenlemektedir.

14. Dava konusu kural olmasaydı Cumhurbaşkanlığının TRT'ye yayımlanmak üzere göndereceği bildirimlere 2954 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasındaki "*Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasi partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla; Cumhurbaşkanının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır.*" şeklindeki hüküm uygulanacaktı. Dava konusu kural bir anlamda TRT'nin Cumhurbaşkanının açıklamalarını yayımlama koşullarını açıkça düzenleyen anılan Kanun hükmüne bir istisna getirmektedir. Bu çerçevede dava konusu CBK kuralı ile kanunun açıkça düzenlediği bir konuda düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesine aykırıdır.

a. İçerik Yönünden

16. Anayasa'nın 133. maddesinde "*Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır.*" denilerek TRT'nin özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı hüküm altına alınmıştır.

17. Dava konusu kural uyarınca TRT'nin gönderilen bildirimleri yayınlama konusunda sadece şekli nitelikte olan "*Cumhurbaşkanlığından yazılı yayın isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzasını taşıması*" şartının bulunup bulunmadığına bakma ve "*Cumhurbaşkanlığı bildiri olduğunu yayın sırasında*" açıklama şeklindeki sınırlı yetkisi dışında hiçbir yetkisi bulunmamaktadır.

18. Kuralla bildirimlerin içeriğinin, kapsamının, yayın süresinin ve yayınlanma sıklığının belirlenmesine yönelik düzenleme öngörülmediği gibi bu hususlarda TRT'ye takdir yetkisi de tanınmamıştır.

19. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2. ve 133. maddelerine aykırıdır.

E. 587. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendi

a. Kuralın “Kurumun personel kadroları...ve göreve karşılık gelen pozisyonları...” Kısmı ile “...iş tanımlarını...” Kısmının Konu Bakımından Yetki Yönünden Değerlendirilmesi

20. Dava konusu kurallar TÜBİTAK’ın personel kadrolarını, iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamanın yönetim kurulunun görev ve yetkisi kapsamında olduğunu düzenlemektedir.

21. CBK’nın 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...görev ve yetkileri...” ibaresinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa’ya uygunluk denetimine yönelik gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

22. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

b. İçerik Yönünden

23. Dava konusu kural TÜBİTAK’ın personel kadrolarını, ücret cetvellerini ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonlarını Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamanın yönetim kurulunun görev ve yetkisi kapsamında olduğunu düzenlemektedir.

24. Anayasa’nın 123. maddesinin birinci fıkrasına göre “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.” Ancak Anayasa’nın 106. maddesinin on birinci fıkrasında “Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.” denilmek suretiyle bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Anayasa’nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca CBK ile düzenlenebileceği özel olarak belirtilen konular kapsamında kalmaktadır.

25. Bu bağlamda Anayasa’nın CBK tarafından düzenleneceğini özel olarak öngördüğü yukarıda belirtilen idarelerin kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı, merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması ile düzenlenmesi kapsamında, bu konularla sınırlı olmak üzere Anayasa’nın 123. maddesinin anılan hükmünde belirtilen hususlarda CBK ile düzenleme yapılabilir.

26. TÜBİTAK CBK’nın 582. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla ilgili kuruluş olarak düzenlenmiştir.

27. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının ihdası veya iptali, başka bir deyişle kadro usulüne ilişkin düzenlemeler idarenin teşkilat yapısı ile ilgili olup idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçasını oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi Kararlarında konuyla ilgili olarak “Bir kurumun kuruluşu deyince her şeyden önce o kurumu yürütecek personele ait kadrolar hatura gelir. Zira kurumun temelinden çatısına kadar bütün örgütünün bu kadrolar teşkil eder. Personel kadroları mevcut olmayan bir kurum, henüz kuruluş haline geçmemiş demektir. Şu hâlde bir kurumu çalışır hale getirecek olan Personel kadrolarının, en küçüğünden en büyüğüne kadar, bütününi kuruluştan ayrı düşünmeğe imkân yoktur.” denilmektedir (AYM, E.1965/32, K.1966/3, 4/2/1966; E. 2018/119, K. 2020/25, 11/6/2020, § 18).”

28. Dava konusu kural yukarıdaki içtihat kapsamında ele alındığında kuralın “idarenin kuruluş ve görevlerinin belirlenmesinin bir parçası” olarak görülen kadroları bizzat düzenlemediği bu konuda düzenleme yapma yetkisini TÜBİTAK Yönetim Kuruluna devrettiği görülmektedir. Bu bağlamda AYM içtihadında (AYM, E.2018/124, K.2020/56, 15/10/2020) “Anayasa’nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “...kurulur.” ibaresi CBK ile kurulan bir kamu tüzel

kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içermektedir.” değerlendirmesine yer verilmiş ise de dava konusu kuralın TÜBİTAK kadroları başta olmak üzere personele ilişkin diğer hususları düzenlemek, en azından çerçevesini çizmek yerine düzenleme yetkisini devrettiği görülmektedir.

29. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırıdır.

F. CBK'nın 594. Maddesinin Birinci Cümlesinde Yer Alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” İbaresini

a. Konu Bakımından Yetki Yönünden

30. CBK'nın “*Bilgi ve belge talebi*” başlıklı 594. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde TÜBİTAK'ın, araştırma ve inceleme konuları için gerekli gördüğü bilgileri kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumları dâhil tüm yükseköğretim kurumlarından doğrudan doğruya istemeye yetkili olduğu belirtilmiştir. Dava konusu kural anılan cümlede yer alan “...gerekli gördüğü bilgileri...” ibaresi iptali istenen kuralı oluşturmaktadır.

31. Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca temel haklar, kişi hakları ve siyasi haklar CBK ile düzenlenemez.

32. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında da “*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.*” denilerek kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

33. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, Anayasa'da CBK ile düzenlenemeyeceği öngörülen “yasak alan” kapsamında kalan temel haklar arasındadır.

34. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

b. İçerik Yönünden

35. Anayasa'nın 20. maddesinde, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği belirtilmiştir. Dava konusu kuralla tanınan yetkinin son derece geniş olması kişisel verileri koruma hakkına yönelik herhangi bir sınırı olmayan müdahalelere neden olma potansiyelini bünyesinde taşımaktadır. Bu nedenle, kişisel verilerin korunması hakkıyla ilgili yasal düzenlemelerin açık, net ve anlaşılabilir olması ve keyfi ve amaca uygun olmayan kullanımlara karşı güvenceler sağlaması gerekmektedir.

36. Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın ölçülülük ilkesine uygun şekilde, yasayla sınırlandırılabilirliği belirtilmektedir. Ölçülülük ilkesi sınırlamada başvurulan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye *elverişli* olmasını; bu aracın sınırlama amacı açısından *gerekli* olmasını ve araçla amacın ölçüsüz bir *oran* içinde bulunmamasını ifade eder.

Esas Sayısı : 2018/123

Karar Sayısı : 2022/138

37. Bu itibarla, Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ancak kanunla sınırlanabileceği, dava konusu CBK kuralıyla bu hakka yönelik düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır.

38. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır.

G. 782. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesi

39. CBK'nın 55. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine yönelik gerekçelerimle çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

40. Açıklanan gerekçelerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırıdır.

Üye

Kenan YAŞAR